

 UVNITŘ TĚŽ: Víte, jaká je práce - vyprávění o moštárních a psáckých a
kde zveřejnil Albrecht a Valentinus?

RICHARD HENRY DANA

DVA ROKY POD STĚŽNĚM

ODJEZD

Odjezd brigy Pilgrim na cestu z Bostonu kolem Hornova mysu k západnímu pobřeží Severní Ameriky byl určen na den čtrnáctého srpna. Protože loď měla vyplout brzy odpoledne, byl jsem na palubě už ve dvanáct hodin. Objevil jsem se tam v pravém námořnickém úboru, na rameni lodní kufr s výbavou na dva až tři roky. Plavbu jsem podnikal jako jakýsi druh léčebné kúry. Říkal jsem si, že přestanu-li vysedávat nad knihami a začnu tělesně pracovat, že mi možná pohyb na zdravém vzduchu, prostá strava a celková změna životosprávy pomohou při léčení oční choroby, která mě přinutila přerušit studia a proti níž byli až dosud bezmocní i lékaři.

A věru že se už něco změnilo. Když člověk svlékne obvyklý oděv, když s rukou stáhne kožené rukavičky a odhodí hedvábnou čapku, když se zkrátka vysvlékne z úboru harvardského studenta a vklouzne do širokých kalhot, kostkované košile a posadí si na hlavu námořnický klobouk, vypadá hned jinak. Domníval jsem se, že už tím je ze mne námořník. Jenže zkušené oči nelze tak snadno oklamat.

A tak zatímco já jsem si myslel, že vypadám jako vládce slaných vod, jako Neptun sám, bezpochyby si mne každý na palubě všiml a na první pohled ve mně poznal suchozemce. Námořnický oblek má nejen svůj rázovitý střih, ale kromě toho existuje určitý způsob, jak jej námořníci nosí. A ten nemůže napodobit, kdo v námořnickém obleku delší dobu nežil. Přes boky těsně upjaté kalhoty, splývající volně a plandavě kolem nohou, z nich vyčuhující košile, nízký, patinou potu poznamenaný klobouk, sedící vzadu na hlavě, od něho přes levé oko visící na sáh dlouhá, černá stuha, kolem krku na uzel uvázaný černý hedvábný šátek a mnoho dalších drobností. Právě tyhle maličkosti prozradí každého nováčka, který chce vypadat hned jako opravdovský námořník. Ale i kdyby se už přehlédly všechny očividné nedostatky v mém oblečení, musel by si stejně každý všimnout mé pleti, mých rukou. Takhle přece nevypadá větrem a deštěm ošlehaný námořník, pohupující se při chůzi, komíhající kolem těla pevnými, do bronzová opálenými pažemi, které jako by byly pořád připraveny chopit se lana!

Ale i se svými chybami a nedostatky jsem byl přijat za člena posádky. Odvlekli jsme loď od mola a na noc jsme ji zakotvili. Celý příští den nám zabraly přípravy k odplutí. Upevňovali jsme na ráhna jezdce pro boční plachty, zabezpečovali jsme lana, aby se o sebe netřela, a nakonec jsme nabili i palubní děla. Následující noci jsem měl svou první hlídku. Ze strachu, abych nepřeslechl povel k nástupu, jsem celou první část noci probděl. Když jsem se konečně octl na palubě, bral jsem svěřený úkol s takovou vážností, že jsem se při každé obchůzce hluboko vykláněl přes zábradlí a bedlivě jsem prohlížel boky lodi. Proto mě trochu zamrzelo, když se starý námořník, který mě přišel vystřídat, pohodlně natáhl na přidi. Říkal si nejspíš, k čemu bdít, když je tak pokojná noc a loď kotví v bezpečném přístavu.

Příští den byla sobota, a protože vál jihovýchodní vítr, přizvali jsme na palubu lodivoda, zvedli jsme kotvy a vypluli směrem k výjezdu ze zálivu. Zamával jsem několika svým přátelům, kteří se přišli se mnou rozloučit, a stěží jsem pak stačil ještě přelétnout očima město a ustupující siluety dobře známých budov. Nedaleko výjezdu z přístavu nás překvapil nepříznivý vítr. Třebaže jsme stáli v cestě ji-

ným lodím, museli jsme zakotvit. Zůstali jsme tam bez hnutí stát celý den a část noci. Má noční hlídka začala v jedenáct hodin. Kapitán mi poručil, abych si dával pozor hlavně na směr větru. V případě, že by se obrátil a začal vát od západu, měl jsem ho o tom okamžitě zpravit. Celý nedočkavý ukázat své schopnosti, jsem si přál, aby to bylo co nejdřív. Ale jak přivolat příznivý vítr? Zatímco se paluba zakotvené brigy mírně kolébala pod mýma nohama a zatímco jsem se díval na světla nedalekého mola a na postupně zhasínající okna bostonských domů, vzpomněl jsem si, že jsem kdesi četl, jak rozehnat na moři mlhu. Stačí prý zatlouci do stěžně tři hřeby a mlha se okamžitě zvedne. Namáhal jsem svou paměť, aby si vzpomněla, jak přimět vítr, aby vál tam, kam zrovna potřebujeme. Naštěstí se kolem půlnoci obrátil vítr sám od sebe a začal vát od západu bez mého přispění. Neprodleně jsem o tom uvědomil kapitána, a z jeho pověření jsem tedy měl poprvé v životě možnost zburcovat ze spánku celou posádku.

V okamžiku bylo všechno na nohách, plachty napjaté, ráhna naměřována. Pak jsme se vrhli ke kotvám, které byly posledním naším poutem se zemí Yankeeů. Pravda je, že při tomhle všem jsem byl spíš užaslým, bezradným divákem než platným členem posádky. Nerozuměl jsem rozkazům, neznal jsem názvy lodního zařízení. Rozkazy byly vykonány dřív, než jsem si stačil v hlavě srovnat, k čemu se vztahují. Kolem mne byl účinný babylón prapodivných výkřiků a takový vír nepochopitelných činů a dějů, že jsem si připadal jako v Jiříkově vidění. Na světě není nic bezmocnějšího, nic politováníhodnějšího než suchozemský tvor začínající námořnický život. Pak se ozvalo skřípání vrátku a zvláštní drnčivý zvuk napínaného řetězu vlekoucího ode dna těžkou kotvu. Od přídě zazněl pleskavý zvuk rozrážené vody. Vlhký noční vítr se opřel do vzedmutých plachet a briga Pilgrim začala klouzat po těžkých vlnách. A tak jsme tedy začali svou dlouhou, dlouhou cestu. Teprve teď jsme se nadobro rozloučili se svou rodnou zemí.

PRVNÍ ZÁŽITKY

První den strávený na moři byla neděle, ale my jsme zrovna vypluli z přístavu, a na palubě bylo plno práce. Celý den jsme byli v jednom kole. Ovšem kromě denního zaměstnání předpisuje lodní řád ještě noční hlídky. Při jejich rozdělování jsem si uvědomil, co vlastně na lodi znamená kapitán. Vždycky jsem slýchal, že kapitán je na lodi hned první po bohu, ale teď mi připadalo, že to je pánbůh sám. Když nás kapitán Frank Thompson rozdělil na dvě služby a stanovil postup střídání, začal se s doutníkem v ústech procházet po palubě a vzdychy mezi dvěma šluky vypustil jedno slovo. Slova ta složila se pak v tuhle krátkou, ale zato pozoruhodnou řeč:

"Tak tedy začínáme dlouhou cestu, chlapci. Když si budem rozumět, bude dobře, když ne, bude z lodi plovoucí peklo. Všechno, co na vás chci, je poslušnost a nic než poslušnost a abyste své povinnosti vykonávali jako chlapi. Když se podle toho zařídíte, bude vám dobře, když ne, budete to mít zlé, to vám mohu říci předem. Když se mnou potáhnete za stejný provaz, uvidíte, že to se mnou jde, ale když ne, čeká vás po čertech tvrdé živobytí. To je všechno, co jsem chtěl říct. A teď do práce! Služba pravoboku na hlídku, služba levoboku může odejít dolů!"

Patřil jsem do služby pravoboku neboli do služby druhého důstojníka. Nastoupil jsem tedy svou první hlídku na širém moři. Už při kapitánově vítací řeči jsem si všiml vytáhlého blondýna se záplavou světle kaštanových vlasů, který mohl být asi tak v mém věku. Na první pohled se mi zalíbila jeho otevřená tvář. Ale co mě na něm nejvíc zaujalo, byla jeho naprostá odlišnost od ostatních námořníků. Když jsem se na něho díval, bylo mi, jako bych hleděl do zrcadla sám na sebe. Nu ano, šaty sice dělají člověka, ale námořnické šaty zdaleka neudělají z člověka námořníka!

Můj blondatý vrstevník byl zařazen do stejné služby jako já. Do uší mi jaksi známě a povědomě uhodil jeho přízvuk, když druhému důstojníkovi odpovídal na jakousi otázku. Zase jsem měl pocit, jako bych to říkal já, a ne on. "Bill Stimson," představil se mi, když jsme na hlídce osaměli, "z Bostonu." Ale to už ani nemusel dodávat, pro-

tože podnikatelské jméno William Stimson bylo u nás stejně známé jako jméno presidenta Spojených států. A jestli bylo přece jen o něco méně proslulé, bylo o to vlivnější.

"Udělal se mi nanic z čísel," řekl, "vůbec jsem měl už po krk celé té rejdářské účtárny, tak jsem vyrazil bostonský prach z obuvi své, a vy?"

"Richard Dana, doktor in spe," řekl jsem.

"Hleďme, medik, nebo filosof?"

"Ne, právník."

"Asi došly," udělal posunek, jako by palcem a ukazovákem pravé ruky sázel na levou dlaň dolary.

Ukázal jsem na své oči a řekl mu, že je to kvůli nim. "Tak vy kvůli očím a já kvůli žaludku," řekl a zasmál se. "Myslíte, že jsme si vybrali správnou léčebnou kúru?" Pokrčil jsem pouze rameny. V dalším polohlasném hovoru jsme s ohromením zjišťovali, že jsme v Bostonu navštěvovali stejné školy, stejná divadla, stejné hospody, že známe spoustu stejných lidí a mezi nimi žes máme mnoho společných přátel. Je to možné, abychom se v Bostonu nikdy nepotkali? Jak to, že se poznáváme až tady v noci, na palubě brigy Pilgrim? Když přišla na Billa řada nastoupit ke kormidlu, zůstal jsem na pravém boku lodi hlídkovat sám. Moře bylo neuvěřitelně tiché a já jsem mohl poprvé v životě procítit jeho hluboké mlčení. Po horní palubě, kam neměl nikdo z řadových námořníků přístup, přecházet důstojník. Našlapoval tiše, a přece jsem ho slyšel, stejně ke mně z mezipalubí zaléhaly dva či tři hlasy námořníků. Další dva námořníci si povídali na přídi. Mohl jsem k nim zajít na kus řeči a ukrátit si dlouhou chvíli. Byl jsem však plně zaujat vším, co se dělo kolem mne. Ačkoli tu nebylo nic než hluboce zamklé moře a nad ním velké hvězdy, mnohem větší, než jak jsem je znal z pevniny, a letící mraky, byl jsem novostí tohoto zážitku uchvácen a dojat. Neměl jsem ovšem ani tušení, že podobně mlčící moře obvykle nevěští nic dobrého. Uchvátilo mne jako divadelní představení, jako nezvyklá podívaná.

Ze zamyšlení mě vytrhl důstojník, který nám poručil znova naměřovat ráhna, protože se změnil vítr. Podle znepokojených pohledů, které námořníci občas vrhali na návětrnou stranu oblohy, na níž se začínaly kupit černé mraky, jsem usoudil, že se obávají bouře,

stormu. Zaslechl jsem kapitána, když říkal, že kolem půlnoci se ocitneme v oblasti dosti nebezpečných zátokových vírů. O několik minut později oznámil lodní zvon čtyřmi dvojítymi údery konec naší hlídky.

Billova a má kabina byla v mezipalubí daleko od kotců ostatních námořníků. Tak jsme byli my dva nováčci odděleni od svých zkušenějších druhů, od nichž jsme se jediné mohli naučit námořnickému řemeslu. Nevím proč. Snad proto, abychom od nich nepochytili i jejich horší návyky? Kdyby se naše oddělené bydlení dalo alespoň vysvětlovat pohodlnějším zařízením kabiny. Ale o tom nemohlo být ani řeči, protože to bylo normální skladiště náhradních lan, plachet a různých jiných náhradních dílů. Dokonce tu ani nebyly zabudované pevné kóje na spaní, nýbrž jen matrace volně položené na podlaze. Když se loď začala kymáčet, jako třeba právě teď, všechno, co bylo v kabině, lana, plachty, matrace, všechno putovalo s hřmotem z kouta do kouta. Vypadalo to tu přesně jako ve vrabčím hníždě, kde, jak námořníci říkají, "je všecko na vršku a nic po ruce". Odkudsi spadlo těžké lano a uhodilo mé do prsou. Zapotácel jsem se a upadl jsem pod jeho tíhou. Když jsem se zpod něho vyškrábal, viděl jsem, že se můj klobouk, boty, matrace i přikrývka nezadržitelně sunou na závětrnou stranu a tam se na ně vrší velká klubka lan, svitky plachtoviny a kupy ucpávkové cupaniny. Bezmocně jsem se díval na dílo zkázy.

Tiskl jsem se ke stěně a podle žaludeční nevolnosti jsem na sobě začal pozorovat první příznaky mořské nemoci. Vzdal jsem se úmyslu shromáždit své věci na jedno místo, natáhl jsem se na nejbližší plachtu a čekal jsem, až se otevře průlez a ozve se rozkaz: "Všichni na palubu!" Podle toho, jak se loď kymácela ze strany na stranu, nebylo možno čekat nic jiného. Krátce nato začal na palubu bubnovat prudký déšť. Kromě toho ke mně doléhalo dupání několika párů nohou, skřípání kladek a všechno, co na lodi doprovází blížící se storm. Za několik minut se dveře průlezu otevřely. Současně s burácením vichřice jím zahřměl povel: "Všichni na palubu! Hod'te sebou!" Když jsem se vypotácel nahoru, měl jsem co dělat, abych nad strašnou podívanou rovnou neomdlel.

Malá briga ležela - jak se mi zdálo - na boku a zmítala se ve vlnách, které na ni dopadaly jako údery obrovitých palic. Vichřice

lomcovala stehy a úponami. Zdviž hlavní plachty se uvolnila nebo vyklouzla někomu z rukou a svištěla kolem stěžně jako řemínek velkého biče. Plachty se nadouvaly hned na tu, hned na onu stranu, třepotaly se a ohlušivě pleskaly. Motal jsem se mezi poletujícími lany, neschopen pochopit nic z rozkazů, které na nás chrлил kapitán i oba důstojníci.

Nezvládl jsem doposud umění, kterému se říká "námořnická chůze", proto jsem se pohyboval po palubě nejistě a se strachem, že mě některá z příštích vln, které se bez ustání převalovaly přes příď, spláchne do moře. Navíc se o mne pokoušela mořská nemoc, která podlamovala mé síly. V takovém stavu se mnou zatřásl druhý důstojník, a protože viděl, že nereaguji na rozkazy, ukázal mi kamsi vzhůru, kde se ve vichřici třepotala poslední napjatá plachta. S vypětím sil jsem se doplžil k lanům a začal jsem po nich šplhat za ostatními. Když jsem byl několik stop nad palubou, kdosi mě rýpl loktem do žeber a zahučel: "Drž se, chlapče, drž se rukama, nohama a třeba se do lana zakousni, ale nepouštěj se ho!" Byl to starý Švéd John, nejstarší námořník v naší posádce. Nebyl jsem námořníkem moc platný, nevyšplhal jsem ani dost vysoko, abych jim mohl s něčím pomoci. Cítil jsem se ostatně tak slabý a vyčerpaný, že jsem se nahoře držel jen s vypětím všech sil. Nikdy bych se nenadál, že mořská nemoc může z člověka udělat tak bezmocného tvora. Když byly plachty svinuté, s úlevou jsem se svezl na zem; dopadl jsem jako žok na tvrdá prkna na levém boku lodi. Každý se snažil dostat rychle z dosahu běsnícího moře a vichru. I já jsem se přes několik záchytných bodů, ať už to byl vyčnívající trám, stěžň, sloupek u zábradlí nebo lidská noha, dopotácel k naší kabině. Jenže ani tady to nebylo o moc lepší než na palubě. Všechno tu bylo vzhůru nohama, jako po zemětřesení. Naše věci byly napůl zničené. Navíc tu byl jakýsi dusivý pach, který jsem zde předtím necítil. Vycházel z několika sudů. Kymácení lodě zřejmě rozvířilo rmut usazený na jejich dně; nesnesitelně páchl a zamořoval ovzduší v kabině. Slyšel jsem o různých zkouškách, které museli lidé na moři přestát, ale mně se zdálo, že něco takového, co jsem zažil jen za dnešek, nemohlo potkat ještě žádného smrtelníka.

"Bille, jsi tu?" řekl jsem.

Něco se pohnulo za sudem v rohu kabiny. Tam tedy našel úkryt před poletujícími lany. Zvedl z pokrývek hlavu a nabízel mi láhev.

"Lokni si," řekl, "to tě postaví na nohy!"

Stačilo, abych k láhvi přičichl, a už jsem utíkal, jako té noci ještě několikrát, k okénku na návětrné straně "krmit ryby". Potom jsem vždycky cítil na chvíli úlevu. Bylo mi špatně, bylo mi zle celé dva dny.

Středa 20. srpna. Ten den jsme měli s Billem hlídku od čtvrté hodiny ranní do osmé. Hned při našem příchodu na palubu ve čtyři hodiny ráno se zdálo, že se počasí umoudřilo. Vítr polevil, moře se uklidnilo a hvězdy opět jasně zářily. Se změnou počasí jako by se zlepšila i má nálada. Ale žaludek jsem měl pořád ještě jako na vodě a cítil jsem se nevalně. Když Bili odešel na hlídku ke kormidlu, přešel jsem na střední část lodi a z návětrné strany jsem pozoroval, jak se na moři rozednívá. Původně jen o odstín světlejší obloha nad východem se okamžik za okamžikem rozsvěcela zářivěji a zářivěji a světlo se rozlévalo do stále většího polokruhu. Nechci říkat, že bych byl úsvitem na moři zrovna zklamán, ale určitě se nedá srovnávat se svítáním na zemi. Přiznám se, že mi při něm chyběl zpěv ptáků, zvuk kroků po cestách a chodnících, hovor dělníků, řemeslníků a kupců spěchajících do práce, třpyt prvních slunečních paprsků stékajících po svěžích zelených listech stromů, po kopcích, věžích a střechách domů. Tady bylo jen nesmírné nebe a nekonečné moře, před nimiž si člověk připadá jako nepatrné, ztracené zrnko písku. Ještě nikdy jsem nezažil tak hluboký pocit osamělosti, úcty - a strachu. Ale to všechno přejde, to všechno zmizí, jen co se docela rozední a na palubě začne obvyklý klopotný den.

Nastal dřív, než jsem se nadál. "Vy tam. hněte sebou! K pumpám!" Byl to hlas druhého důstojníka, který svolával mužstvo k pravidelné ranní rozcvičce, k dchnutí paluby. Důstojník pozorně sledoval, jestli nastoupí i známí ulevváci, jmenovitě lodní tesař, kuchař a stevard. Když byla seřízena pumpa, na palubě se objevil veliký sud s mycími potřebami. Nic bych za to nedal, že ho přinesli z naší kabiny náhradních lan a plachet, z místnosti neposedných náhradních dílů. V sudu byly špinavé hadry, a hlavně kusy pískovcových kamenů a cihly. S pískovcem nebo s kusem cihly v ruce jsme se rozestoupili po

celé šíři paluby a začali jsme ji drhnout. Billovi se nechtělo klekat na mokrá prkna a prostřel si pod kolena jeden z těch špinavých hadrů. Důstojník poznamenal, jestli by snad mladý pán nechtěl, že by mu dal přinést podušku s prachovým peřím. Námořníci se hlasitě smáli, a když Bill klidně odpověděl, že by si ho tím nadosmrti zavázal, rozesmáli se z plných plic.

Při své celkové slabosti a zemdlenosti jsem byl rád, když jsem si mohl po vydrhnutí a vytření paluby sednout. To jsem ještě nevěděl, že sedat si na palubě není nikdy radno. Všiml si mě důstojník a v okamžiku byl u mne se štětkou a kbelíkem jakéhosi tmavého nátěru, buď kolomazi, nebo dehtu, a poručil mi natřít stěžeň. Hlavní stěžeň odshora až dolů! V jedné ruce štětku, v druhé kbelík, stál jsem bezradně u stěžně. Nohy se pode mnou slabostí podlamovaly, a když jsem zvrátil hlavu a podíval se k vrcholu stěžně, dostával jsem závrat'. Přendával jsem nerozhodně štětku a kbelík z ruky do ruky. Potom mi kdosi (myslím, že to byl zase starý Švéd) posuňky naznačil, abych si násadu štětky zastrčil za opasek a uchem kbelíku abych provlékl ruku a nesl jej na předloktí. Vedle starého Švéda jsem zahlédl pihovatého Sama, třináctiletého špunta, který se kuckal smíchy a prstem napříč položeným v pootevřených ústech mi naznačoval, abych násadu štětky sevřel do zubů.

Zvolil jsem si postup starého Švéda. Násadu štětky jsem si zastrčil za opasek, kbelík jsem si zavěsil na předloktí, zavřel jsem oči a popaměti jsem začal šplhat vzhůru. Pořád jsem však ještě nevěřil, že to při svém zdravotním stavu dokážu. Připadalo mi to nad mé síly, protože jsem už tři dny nic nejedl. V duchu jsem si říkal, jestli bych to neměl přece jen raději vzdát a požádat důstojníka, aby s tím počkal, že stěžeň natřu až po snídani. Přitom jsem věděl, že bych se marně omlouval tělesnou slabostí. Každý by to považoval za výmluvu a v očích všech bych byl pořád jen slaboch, ne-li zbabělec. Čím výš jsem byl, tím víc se stěžeň kymácel. Vypadalo to, jako by mě chtěl strást, zbavit se nepříjemného břemene, odhodit mě jako smet' daleko do moře. Jednou jsem se přivřenými víčky podíval dolů na palubu posetou trpasličími postavami námořníků. Připadali mi jako hrst cvočků, které švec zatloukl do podrážky a trochu jim při zatloukání rozpleskl hlavy. Podíval jsem se dolů jen jednou, víckrát jsem to

už nezkoušel. Natíral jsem s přivřenýma očima, ruce jsem měl potřísněné odporně páchnoucí tekutinou, z jejichž výparů se mi dělalo zle. Ale pořád jsem si říkal, jak jsem udělal dobře, že jsem se nezalekl zkoušky a že "jsem chytil býka za rohy". Puchýře, které jsem si udělal na rukou při drhnutí podlahy a další od násady štětky, začaly praskat. Ruce jsem měl v jednom ohni a každý dotyk na poraněné místo mi způsoboval palčivou bolest. Pokud bylo kymácení stěžně pravidelné, dařilo se mi hlubokým dýcháním přemáhat nutkání ke zvracení. Ale při jednom nenadálém zhoupnutí lodi jsem už marně svíral zuby a s tváří přitisknutou k natřenému stěžni, jsem přece jen zase "krmil ryby"! Bylo mi zle, jako mi ještě v životě nebylo, a sám nedovedu říci, jaká síla mě tam nahoře udržela.

Dobrácký Afričan, lodní kuchař, lesknoucí se černí, jako bych natíral kolomazí jeho tvář, a ne stěžně, mi při snídani řekl: "Teď jste čistý jako slovo boží, teď už ve vás nezůstala ani kapka suchozemských splašek. Zapomeňte na všechny pokroutky a cukrovinky, které nemají žádné jádro, a vezměte správný kurs: dejte se na dobře prosolenou hovězinu a já vám ručím za to, že z vás bude po čertech statný a srdnatý chlapík ještě dřív, než obe-plujem mys Běs!" Byla to rada bezpochyby dobrá ale mně se zdálo, že špatně adresovaná. Patřila spíš nějakému zhýčkanému cestujícímu z první třídy, který s hlavou vykloněnou nad moře "krmí ryby" a přitom lamentuje nad dobrotami, které takto nezaviněně ztrácí.

Je k nevíře, co se mnou udělalo čtvrt kila solené hověziny, kterou jsem s jedním sucharem spořádal za studena. Cítil jsem se jako na novém světě. Kuchař mi podstrčil ještě pořádný kus s sebou. A protože jsem měl hlídku až odpoledne, mohl jsem se chvíli věnovat jen sám sobě a posilňovat se životodárnými sousty masa. Po obědě jsem se na palubě už cítil jako znovuzrozený. Ale nebyl to jen pouhý návrat fyzických sil po přestálé nemoci. Zdálo se mi, že se nejdůležitější změna stala kdesi uvnitř mne. Jako bych naráz dospěl. Cítil jsem se jako muž. Najednou mi připadalo spíš jako radost než jako nepřijemná povinnost šplhat ve spleti lan, tady pootočít ráhno, tam přitáhnout šoty kosatky nebo stěhovky, na nichž se začínaly ukazovat podezřelé varhánky. Bylo dobré ohmatat si to všechno vlastníma rukama.

Asi kolem druhé hodiny se ozvalo z horní paluby hlasité volání: "Sail ho!" Brzy nato jsem spatřil na návětrné straně dvě plachetnice křižující v pravém úhlu náš směr. Bylo to poprvé, co jsem spatřil na širém moři loď. Pohled na plachty letící v dálce nad mořem mne uchvátil. Míjely nás v příliš velké vzdálenosti, než abychom jim mohli signalizovat pozdrav. Kapitánovi se podařilo dalekohledem přečíst jejich jména. Byla to Helen Mar z New Yorku a briga Mermiad z Bostonu. Obě pluly na západ, obě mířily k naší "drahé rodné zemi".

Čtvrtek 21. srpna. Toho dne vyšlo zářivé slunce. Vál příznivý vítr a všude byl jas a pohoda. Osvojil jsem si už "námořnickou chůzi" a pomalu jsem se začínal vpravovat do pravidelného rytmu svých povinností. Asi kolem třetí hodiny se objevila po našem levoboku loď. Jako každý nováček na moři jsem s ní toužil přijít do styku, promluvit s někým z její posádky, nebo na ni aspoň zavolat. Přiblížila se k nám, skasala královské plachty a obě lodě stály proti sobě. Poskakovaly na vlnách a kroužily kolem sebe jako dva hřebci, kterým jezdci za válečné vřavy přitahují uzdy. Byla to první loď, kterou jsem kdy viděl na moři tak zblízka. Nejvíc mě na ní zarazilo, jak se na tak klidném moři zmítá. Nořila do vody před, pak ji prudce vyhazovala vzhůru, záď dosedla a klesla pod vodu a vpředu se oslnivě zaleskl kloun pobitý měděným plechem jako kadeře starého Neptuna, z nichž crčely proudy vody. Okolo palubních zábradlí byla hlava na hlavě. Na volání "Loď na obzoru!" vyběhli všichni cestující na paluby, aby si nás prohlédli. Podle celkového vzhledu to mohli být emigranti ze Švýcarska nebo z Francie. Loď se s námi původně chtěla dorozumět francouzsky, ale když nedostala žádnou odpověď, zkusila to s angličtinou. Byla to loď Carolina plující z Havru do New Yorku. Požádali jsme ji, aby po přistání podala zprávu o brize Pilgrim z Bostonu, která pluje k severozápadnímu pobřeží Ameriky a je pět dní na cestě.

ZAMĚSTNÁNÍ NA LODI

Protože nás teď už delší čas počasí obšťastňuje hezkou pohodou, mohu toho využít ke zmínce o povinnostech, pravidlech a obyčejích, které jsou námořníkovi denním chlebem, a k několika poznámkám o tom, kdo je kdo na obchodní lodi, jejíž přímo výstavní ukázkou je naše briga.

Jak už jsem řekl, první po bohu je kapitán. Je to nejvyšší autorita. Nedrží hlídky. Chodí tam, kam se mu zlíbí a kdy se mu zlíbí. Nikomu se z ničeho nezodpovídá, všichni na lodi jsou zodpovědní jemu a musí ho okamžitě, bez odmluvy ve všem uposlechnout. Důstojníky může kdykoli odvolat z funkce, může je docela i degradovat na obyčejné námořníky. A jestliže loď nemá cestující ani správce lodního nákladu, jako zrovna ta naše, pak má za druhu pouze svou vlastní důstojnost a může se těšit leda vědomím své odlišnosti od ostatních dětí moře, nás, prostých námořníků.

První důstojník je jakýmsi ministerským předsedou, oficiálním vykonavatelem kapitánových příkazů. Jestliže je na kapitánově vůli, co se má právě dělat, záleží plně na prvním důstojníkovi, jak se rozkaz provede, neboť v tom mu kapitán nechává volnou ruku. A tak je "mate", jak se mu všeobecně říká, jakousi pravou rukou kapitánovou a současně dělmistrem i ubytovatelem. Dále vede lodní deník a za pravdivost údajů v něm uvedených odpovídá jednak společnosti, které patří loď, jednak pojišťovacímu ústavu, u něhož je loď pojištěna. Ručí za uskladnění zboží a za jeho bezpečnou přepravu. Je také "ex officio" hlavou mužstva, neboť on jediný s ním přichází do stálého styku, z jeho úst se dovídají námořníci všechno dobré i zlé. A proto když "mate" zažertuje, cítí povinnost se smát každý člen posádky.

Druhý důstojník není pán ani kmán. Není ani důstojník, ani námořník. Šplhá po stěžních, skasává a napíná plachty jako každý jiný námořník, ruce má špinavé a potřísněné dehtem. Námořníci ho taky ani za důstojníka nepovažují. Říkají mu "námořníkův sluha". Nejspíš proto, že jim vydává veškeré potřebné nářadí. Dřív než pan námořník přistoupí k dílu, musí se druhý důstojník postarat, aby měl všechno

potřebné na místě. Přesto prese všechno od něho kapitán očekává, že si zachová autoritu a že ho bude posádka poslouchat stejně jako prvního důstojníka. Druhý důstojník je z těch, kteří málo dostávají, ale mnoho se od nich žádá. Tak jeho plat je například pouhý dvojnásobek platu řadového námořníka. Jeho místo v jídelně je až u druhého stolu, to znamená, že se na něho dostane teprve to, co spadne se stolu kapitána a prvního důstojníka.

Steward podléhá přímo kapitánovi. Pečuje o lodní špižírnu a v této své funkci je vyňat z pravomoci kohokoli jiného na lodi. Dokonce ani sám "mate" mu nesmí poroučet. Tato výsada bývá často jablkem sváru mezi stevardem a prvním důstojníkem, který těžce nese, když je na lodi někdo, kdo se vymyká jeho pravomoci. Mužstvo se stevardem jako se svým příslušníkem nepočítá. Je-li první důstojník kapitánova pravice, je stevard kapitánova levice.

Kuchař, jímž obvykle bývá černoš, je pravý patron mužstva. Koho si kuchař oblíbí, ten má, co hrdlo ráčí. Kuchař, tesař a pak ještě plachtmistr, ovšem je-li vůbec na lodi, nedrží noční hlídky. Pracují celý den, a proto mohou v noci spát. To ovšem neplatí v těch případech, kdy se otevřou dveře palubního průlezu a ozve se známý výkřik: "Všichni na palubu!"

Lodní posádka se dělí na dvě pokud možno stejně početné skupiny, kterým se říká služby. Službě na levoboku velí první důstojník, službě na pravoboku druhý důstojník. Hlídka na palubě trvá čtyři hodiny a po nich se služby vystřídají: první hlídka odejde a na její místo nastoupí ti, co odpočívali. Noční hlídky jsou celkem tři: první, střední a ranní. Jestliže měl například první důstojník se svou skupinou z levoboku hlídku od osmé hodiny do půlnoci, úderem dvanácté přejímá hlídku druhý důstojník se svou skupinou z pravoboku. První skupina jde odpočívat a nastoupí na hlídku zase až ráno od čtyř do osmi hodin. Protože skupina prvního důstojníka hlídkovala z dvanácti nočních hodin osm a skupina druhého důstojníka pouze čtyři, má první skupina od osmé ráno do poledne už jen takzvanou předpolední hlídku v mezipalubí.

Na válečných lodích a rovněž na některých obchodních lodích jde střídání hlídek nepřetržitě za sebou čtyřadvacet hodin a tomuto systému hlídkování se říká "hlídka na hlídku". Ale na naší lodi, kde

musela celá posádka pracovat od dvanácti hodin v poledne až do večera, se tento systém hlídkování praktikoval jen v případě bouřlivého počasí.

Pro ty, kteří nebyli nikdy na moři, by bylo možná dobré objasnit, co to je takzvaná "psí hlídka". Psí hlídka má zrušit pravidelnost hlídek, má zamezit, aby táž skupina neměla hlídku pořád ve stejnou noční dobu. Proto se odpolední hlídka od čtvrté do osmé hodiny dělí na dvě krátké dvouhodinové hlídky. Tím vznikne v průběhu čtyřia-dvaceti hodin místo šesti sedm hlídek. Psí hlídka začíná za soumraku, kdy už skončila všechna denní práce. Je to vlastně hlídka, při níž jsou všichni námořníci na palubě. Kapitán se prochází po návětrné straně lodi, první důstojník na závětrné a konečně druhý důstojník poblíž padacích dveří. Stevard už skončil ve své kabině práci a jde si ke kuchaři vykouřit dýmku. Námořníci posedají kolem kotevního vrátku, kouří, zpívají a vyprávějí si dlouhé historky. O osmé hodině se rozlehnou čtyři dvojité úderý lodního zvonce. Skupina, na kterou připadá hlídka, nastupuje na palubu, u kormidelního kola se vyměňují kormidelníci, kuchař zamyká kuchyň a služba, která nemá hlídku, sestupuje do mezipalubí.

Budíček začíná na lodi za svítání. To se služba, která právě skončila hlídku, dává do mytí a vytírání palub. Kromě toho je vždyc-ky ještě co dělat kolem upínacích lan, ráhen a plachet. V sedm zazní zvon oznamující snídani a hned po ní, úderem osmé, začíná pravidelná námořnická práce, která s hodinovou přestávkou na oběd trvá až do setmění. Ted' mě napadá, že bych se měl aspoň pokusit opravit pověsti, které jsem o pohodlném životě námořníků často sám slyšel a kterým jsem dost dlouho věřil. Co, prosím vás, mohou mít námořníci ještě na práci, když už jsou jednou plachty napjaté, ráhna nasměrována, paluby vydrhnuté a kóje ustlané? Co mohou dělat jiného než pít a jíst a bavit se nebo hledět na moře? Tak tohle si může myslet člověk, který nikdy v životě neokusil solenou hovězinu a námořnické suchary. Rozvrh prací, který pamatuje na jednoho každého člena posádky, nedovoluje, aby zůstal někdo v pracovní den bez úkolu. Přísná disciplína vyžaduje, aby každý na lodi "na něčem" pracoval. Výjimku tvoří pouze noci a neděle. V žádnou jinou dobu neuvidíte na dobře řízené lodi námořníka nečinně postávat na palubě. První

povinností důstojníka totiž je, obstarat pro každého námořníka práci. A buďte ujištěni, že v tomto ohledu jsou všichni důstojníci nesmírně vynalézaví a že vždycky ještě na něco přijdou. I když vy si myslíte, že je všechno hotové a že už zbývá leda oškrabávat rez z kotevního řetězu. Snad v žádném státním zřízení nejsou trestanci tolik zatíženi prací a tak ostražitě hlídáni jako námořníci na lodi. Pro člověka, který nebyl nikdy na moři, bude asi znít neuvěřitelně, když řeknu, že se například námořníci ve službě nesmí ani polohlasem bavit. Třebaže námořníci tento příkaz dost často překračují zejména když se octnou někde o samotě, okamžitě zmlknou, když se k nim přiblíží důstojník. Co se pak všech možných druhů nikdy nekončících prací týče, vím, že je skoro nemožné, abych je suchozemci v celém úhrnu a do všech podrobností vyložil a popsal. Vzpomínám si, co jsem si myslel já sám, když jsme opouštěli přístav: teď mám před sebou týden nebo dva týdny perné práce, ale až uvedeme všechno do pořádku a loď do chodu, nebudeme mít už na práci nic jiného než ji řídit. Jenže neuplynuly jen dva týdny, ale dva roky, a na konci druhého roku jsem si uvědomoval, že práce na lodi vůbec nebylo, že je jí pořád stejně.

První prací na lodi po vyplutí z přístavu je kontrola zdviží a otěží a výměna poškozených a dosluhujících částí oplachtění a lanová za části nové. Existuje tisíc a jeden způsob, jak opravovat a vyměňovat části lanového zařízení. Když jedno z bezpočetných lan nebo ráhen přiléhá těsně k druhému, musí se v místech tření ovinout přízí, provazy, tkanivem, plachtovinou nebo na ně připevnit ochranné dřevěné lišty. Ani tyhle práce nikdy nekončí a udržovat izolace a zhotovovat nové je celodenní zaměstnání pro jednoho nebo dva muže po celou dobu plavby.

Dále je také třeba uvážít, že skoro všechny materiály, ať už jsou to provazy, tkanice, ucpávky atd., které se používají k opravám, si zhotovuje posádka sama. Majitel lodi nakoupí neuvěřitelné množství starých poškozených lan a námořníci je pak na lodi rozplétají a vybírají z nich zdravé prameny. Získaná vlákna se navazují a smotávají do velikých klubek. Používá se jich na lodi k různým účelům, ale nejčastěji slouží k výrobě příze. Proto je na každé plachetnici jednoduchý přístroj podobný kolovratu, skládající se z pouhého kola a vřetene. Za pěkného počasí je bez přestání slyšet vrčení kolovratu a

při rozmotávání zkroucených pramenů a při jejich vázání a splétání mají co dělat přinejmenším tři námořníci.

Další druh nikdy nekončící námořnické práce je napínání lan. Když se některé z nich v celém složitém systému lanoví uvolní, a to se děje stále, nestačí pouze otočit klikou vrátku a přitáhnout je. Znamená to ovinovat lana, čnělky a ráhna provazy a plachtovinou na jiných místech, a to už je pořádný kus práce. Na dovršení všeho zlého každá část lanového systému souvisí se všemi ostatními, takže nelze pohnout lanem na jedné straně, aniž by to nemělo své důsledky na druhé. Není například možné napřímít dopředu nakloněný stěžen pomocí podpěr, nýbrž stejnoměrným vypnutím všech úpon a stehů. Přidejme k tomu ještě vymazávání škvír smolou, nátěry dehtem, olejem, fermeží, oškrabávání rzi a drhnutí podlah a připomeňme si, že všechny tyto práce jsou jen dodatkem k nočním hlídkám, k upevňování a směřování ráhen, k podkasávání a napínání plachet, k lezení a šplhání po ráhnech, a určitě se přestaneme pozastavovat nad tím, že námořník nemá na lodi čas na zábavu. A jestli - po veškeré té dřině, riskování vlastním životem a zdravím za bouří a krutých mrazů - se obchodníci a kapitáni domnívají, že si námořník ještě nezasloužil kus solené hověziny, krajíc okoralého chleba a těch dvanáct dolarů měsíčně, z nichž si musí navíc pořizovat svůj pracovní oděv, jestliže si tohle myslí, ať ho tedy odsoudí k trhání cupaniny navěky! Škubání cupaniny je totiž obvyklá zábava v deštivých dnech, kdy není možno pracovat na palubě, když venku leje jako z konve. Zvlášť když jsme proplouvali rovníkovým pásmem častých srážek, ležely po nejrušnějších zákoutích lodě celé hromady takových starých, k cupanině určených lan. To proto, aby se námořníkům nezkrátily žíly. Někteří důstojníci jsou ve vynalézání práce pro námořníky tak důmyslní, že jim poručí z nedostatku jiného aspoň oťukávat kotvy nebo oškrabávat rez z kotevního řetězu. Takzvaný "Filadelfský katechismus" učí:

"Po šest dnů v týdnu si budeš v potu tváře
dobývat svůj chléb,
a dne sedmého budeš cihlou a pískem drhnout palubu
a oškrabávat rez z kotevního řetězu."

Přirozeně se od podobných způsobů upouští v době, kdy loď pluje poblíž Hornova mysu, mysu Dobré naděje nebo ve vodách obou polárních kruhů. Nicméně jsem viděl, jak námořníci museli drhnout a leštit podlahu za teploty, při které se voda v okamžiku proměnila v led. Viděl jsem také lehce oblečené námořníky, jak rukama od mrazu zmodralýma natírají loď fermeží.

Tenhle exkurs jsem udělal jen proto, aby si čtenář mohl hned od první chvíle udělat správný obraz o životě námořníka. A že jsem ho udělal zrovna v tomto místě, je jen proto, že náš život byl v té době jediný řetěz monotónních povinností, které je lepší popsat všechny najednou. Ale ještě dřív, než se vrátím k vlastnímu vyprávění, musím suchozemcům vytknout, jak málo se starají o to, co se děje na lodích. Například lodní tesař, o kterém se vypravuje, že užívá všech práv svobodného námořníka, je na lodi i za nejkrásnějšího počasí naprostý galejník.

NEDĚLE NA MOŘI

Od té doby, co jsme se 21. srpna setkali s lodí Carolinou, mýjely dny jednotvárně a nové vzrušení nám přinesl až pátek 5. září. Plachta na obzoru! Vzrušení, nadšení. Nesla se k nám z pravého boku, a ke všemu patřila brize. Briga plula pod anglickými barvami. Když míjela naši loď, oznámila, že pluje z Buenos Aires do Liverpoolu a že je na cestě devětačtyřicet dní. Podle několika černých námořníků na palubě jsme usoudili, že má briga smíšenou posádku. Na lodi sloužili pravděpodobně brazilští černoši a loď mohla podle směru plout nejspíš z Brazílie do Portugalska. Než nás úplně minula, ozvalo se z její paluby hromové: "Sail ho!"

Neděle 7. září. Pluli jsme, nesení severovýchodním pasátem. Ráno jsme ulovili prvního delfína. Dávno jsem si ho přál spatřit, ale musím říci, že mě pohled na něj trochu zklamal. Ovšem že byl krásný, ale ne tak, jak se to o něm obvykle říká. Podle toho, co jsem o něm předem slyšel, představoval jsem si například, že je daleko vý-

razněji zbarvený. Na druhé straně však musím dosvědčit, že není na světě snad nic krásnějšího než delfín plovoucí několik stop pod hladinou. Za jasných dní, když slunce proniká hluboko pod vodu, se třpytivé paprsky od něho odrážejí a hrají duhovými barvami.

Jako každou neděli na moři strávili jsme i tuhle příjemně. Po vydrhnutí palub a celkovém úklidu připadala za celý den na každého už jen jedna služba. Potom zavládl na lodi pracovní klid a kromě nejnnutnějších úkonů, které si vyžadovalo řízení lodi a udržování kursu, panovalo na lodi sladké nicnedělání. Každý jsme si oblékl své nejbělejší plátěnky a k nim buď kostkovanou, nebo červenou košili. Teď tedy máme konečně každý chvilku pro sebe. Povídá se, žertuje a pokuřuje. Někteří námořníci ovšem využívají i tohoto zaslouženého odpočinku - a suchozemec bude asi zase kroutit hlavou - k přisívání knoflíků, k zašívání prádla a šatů.

Když je hezké počasí, paluba se promění v krejčovskou dílnu, v prádelnu a podle potřeby třeba i v holičskou oficínu. Je zábavné sledovat, jak velké, neohrabané ruce námořníků zápolí s nití a jehlou, a poslouchat tiché šťavnaté kletby, když jehla místo do látky zajede do prstu nebo když se z ní vyvlékne nit.

Nedělní pohoda vyvrcholila ve chvíli, kdy se na palubě objevil černý kuchař, všeobecně zvaný "černokněžník", a podělil každého z nás pudíngem. To už ani ten největší škarohlíd na lodi nemohl pochybovat, že je dnes neděle. Ačkoli pudíng není nic jiného než trocha vařené hrubé mouky se sirupem, která se po převaření změní v těžkou, tmavou, rosolovitou hmotu, je až k nevíře, jak tohle jídlo doveď námořníkům zvednout náladu. Když se na stole objeví pudíng, mají pocit, že se před nimi otevřel roh hojnosti. Pudíng znamená na moři přepych, hody, pravou tabuli. Možná že tu oblibu, které se u všech námořníků těší, je třeba připsat na vrub každodenní solené hovězině; ale ať už je to tak nebo tak, fakt je, že pudíng v očích námořníků je něco jako ambrózie a nektar najednou. Vypravuje se, že leckterý vychytralý kapitán prý už téhle obliby pudíngu u námořníků dovedl využít a předejít chystané vzpouře tím, že tento pokrm bohů v pravou chvíli rozdělil nespokojeným námořníkům. Na některých lodích se mohou námořníci v nedělním volnu vzdělávat nebo se účastnit bohoslužeb, ale naše posádka byla od kapitána až po třinácti-

letého Sama tlupa vyložených neznabohů, takže se od neděle nedalo očekávat nic víc než trocha odpočinku a snad i zábavy.

Pondělí 22. září. Toho dne jsme něco před sedmou ráno při střídání hlídek zastihli druhou službu na palubě v plné práci. Všichni muži šplhali s vědry v lanech a polévali vodou plachty. Prošli jsme umělým deštěm odkapávajících slaných kapek, které se místy na palubě slévaly v louže. Při pohledu za naši zád', kam se chvílemi obracely hlavy všech námořníků pracujících v lanoví, jsem div úžasem nevykřikl. Blížila se k nám loď. Briga, ale stavěná jako clipper. Mířila svou černou přídílí rovnou na nás. Kapitán, který pozoroval brigu dalekohledem, oznamoval, že loď má početnou posádku, že je silně ozbrojená a že nelze určit, pod jakými barvami pluje, protože nemá vlajku. To byl tedy důvod, proč služba před námi kropila plachty. Bylo nanejvýš nutné nabrat do plachet víc větru. Naštěstí oplachtění naší brigy bylo bohaté. Kromě běžných plachet jsme mohli nasadit ještě dvacet plachet pomocných. Přitom jsme nepřestávali s kropením a poléváním plachet. Můj přítel Bill Stimson byl v kropicí partě pod velením druhého důstojníka a já jsem pod dohledem prvního důstojníka zápolil na přídi s kosatkami. Co chvíli se na mě snesla z plachet sprška, protože "hasiči" to brali hlava nehlava a kropili s plachtami současně i nás. Taková briga, jaká nás právě pronásledovala, dosahuje největší rychlosti s větrem v zádech. Jenomže teď váł poměrně slabý vítr z boku, což bylo pro naše pronásledovatele nevýhodné a nám to naopak dávalo určitou naději. Kolem deváté se zdálo, že nás loď dohání, ale když se dalo vzápětí do deště a vítr se ještě víc utišil, nechali jsme ji za sebou.

Po celý den jsme byli všichni na nohou, všichni včetně tesaře i "černokněžníka". Černý kuchař nám dodával ducha nejen pořádnými porcemi solené hověziny, kterou v době zvýšeného nebezpečí podával bez přílohy, ale i svým nenapodobitelným humorem. S výjimkou^ chvílek, kdy se ztrácel v kuchyni pro další posilující dávky, se z paluby nehnul. Při rozdělování masa nás častoval legračními průpovídkami, předstíranými omluvami, při nichž mu šibalství pohrávalo v dobrácké černé tváři. Mě například požádal, abych mu prominul, že se dnes nezdržoval s nudlemi, ty že přijdou jako další chod, jen co si je naděláme tam z těch pirátů. Byl první, kdo měl odvahu nahlas vy-

slovit a pojmenovat to, co jsme si každý v duchu myslel od té chvíle, co kapitán řekl, že loď za námi pluje bez vlajky. Chystali jsme se k obraně a byli už určeni střelci i jejich pomocníci, ale všichni jsme věděli, že to s námi nemůže dopadnout dobře, dojde-li k boji. Výzbroj lodě byla nevalná a zkušeně námořníky by byl v naší posádce spočítal na prstech jedné ruky. A jako předtím nikdo až na kuchaře nevyslovil nahlas slovo pirát, ačkoli jsme je měli všichni na mysli, tak se teď nikdo až na druhého důstojníka Fosterera nezmínil slovem o předem prohraném boji. Přípravy k obraně mu připadaly směšné, se zjevným nesouhlasem a úsměškem prohlásil, že budeme pod vodou dřív, než stačíme vypálit první salvu. Teď už jsem chápal, proč mu kapitán svěřil velení pouze u kropiců plachet.

Mezitím se setmělo, naštěstí však nevyšel měsíc. Obklopovala nás neproniknutelná tma. Změnili jsme kurs o čtyři stupně a zhasli jsme poziční světla v naději, že se pronásledovatelům ztratíme. Všiml jsem si, že zhaslo světlo i nad kompasnicí. Řídili jsme loď podle hvězd. Když se rozednilo, nebylo po clipperu ani památky.

Středa 1. října. Překročili jsme na 24°24' západní délky rovník.

Tím okamžikem, kdy se naše briga přehoupala přes tuto pomyslnou čáru, jsem mohl o sobě po právu říkat, že jsem zcela zasvěcen do námořnického umění. A to jsem ani nemusel podstoupit takzvaný "zasvěcovací rituál", to jest křest vodou, při němž je zasvěcovaný spouštěn v koši do moře, tetován do běla rozžhaveným drátem, musí skákat z lana na lano a podstupovat jiné rozkoše, při nichž má budoucí námořník prokázat jak ducha, tak odvalu a obratnost. Myslím, že od tohoto drastického rituálu, kterému jsou odpradáвна podrobovány všechny generace adeptů námořnického umění, se na naší lodi upustilo jen proto, že osobní statečnost, obratnost, odolnost, schopnost odříkání byla prověřována v každém okamžiku v průběhu celé plavby. Nicméně jsem měl dobrý pocit, že mám překročením rovníku zasvěcování za sebou. Od tohoto dne jsem synem Neptunovým a kromě jiných výhod to pro mě znamená, že se mohu zúčastňovat zasvěcování jiných.

Že to jde s druhým důstojníkem Fosterem z kopce, věděl na lodi každý. Již několikrát byl přistižen na hlídce, jak se oddává tomu, co mu ze všeho nejvíc sedělo - spánku. Řekl bych, že Foster spal i za

bdění. Byl to takový typ, na který se hodí úsloví - chodě spí. Navíc byl lenoch a mizerný námořník. Proto ho měl kapitán už dávno na mušce.

Dalo by se předpokládat, že by důstojník měl vědět, jak s ním může kapitán zatočit při tak hrubém služebním přestupku, jako je spaní. Noc nato, co jsme překročili rovník, jsem měl hlídku od osmé hodiny do půlnoci. Na poslední dvě hodiny jsem byl určen ke kormidlu. Kdesi v dálce slabě pohřmívalo, mohlo to být znamení přicházejícího stormu. Kapitán na to Fostera jako velitele naší služby několikrát upozorňoval a nabádal ho k bdělosti. Ale jen odešel, Foster se natáhl vedle kormidelnické budky a vzápětí spal. Za chvíli přišel kapitán znova, postavil se vedle mne a pozoroval kompasnici. Fosterfc veden snad nějakým sedmým smyslem, vycítil nebezpečí, procítl a začal si sám pro sebe cosi pobrukovat a pohvízdávat. To už by udělal lip, kdyby rovnou řekl: prosím, já jsem nespál. Když Foster viděl, že kapitán na jeho pobrukování a pohvízdávání nereaguje, chtěl asi svou bdělost dokázat nějakou nápadnější věcí. Jakoby nic došel ke stěžni a nařídil svinout královskou plachtu. Pro nic za nic. Jenže kapitán už ho dávno prohlédl.

"To už není ani klukovina, co jste právě provedl," vykřikl na Fostera, který se ještě teď pokoušel dělat překvapeného. "Jste líný jak vandrácá veš, ráhno je na lodi užitečnější, je na ně aspoň spolehnutí, kdežto na vás! ... Vy že jste námořník? Na jiné lodi byste si nevydělal ani na slanou vodu!" Podobných nadávek vybraných z námořnického slovníku musel Foster vyslechnout ještě daleko víc. Potom ho kapitán poslal do kabiny a zbytek hlídky dosloužil za něho sám.

V sedm hodin ráno jsme byli všichni svoláni na palubu. Bylo nám oznámeno, že dnešním dnem přestává být Foster důstojníkem. Současně nám kapitán navrhl, abychom si druhého důstojníka zvolili ze svého středu. Obyčejně výsada jmenovat důstojníky přísluší kapitánovi. Je jistě chytré a prozíravé, když se jí kapitán vzdá. Jednak tím posádce polichotí, jednak si jí zaváže absolutní poslušností. Jak by mohla neposlouchat člověka, kterého si sama vybere? Chytrá politika. U naší posádky ale neuspěla. Námořníci couvli před rizikem, že by mohli volit špatně a že by si potom nemohli stěžovat. Volba zůstala tedy stejně na kapitánovi. Vybral si mladého, inteligentního námořníka, oblíbeného mezi ostatními pro svou čínorodost a srdečnost. Pocházel od Kennebeku a účastnil se několika kratších plaveb. Kapitán jmenování pronesl takto: "Vybírám Jima Halla. To je váš druhý důstojník. Jeho rozkaz budiž pro vás jako rozkaz můj! A nezapomeňte, že to je ode dneška pan Hall."

Foster se přestěhoval jako obyčejný námořník do podpalubí a jakožto sesazený král, který přišel o svou korunu, ztratil přídomek "mister" čili "pan", zatímco z mladého vyvolence Jima se stal "pan" Hall. A tak pan Hall zaujal Fosterovo místo v království nožů, vidliček a čajových šálků.

Neděle 5. října. Měli jsme ranní hlídku. Brzy po rozednění nás vzrušilo volání námořníka, hlídkujícího na přídi: "Země na obzoru! Země v dohledu!" Tenhle výkřik jsem dosud nikdy neslyšel a málokdo si umí představit, jak zvuk těchto slov na člověka zapůsobí, když je slyší poprvé. Podíval jsem se směrem, kam byly obráceny všechny tváře. Souběžně s linií palubního zábradlí se v dálce nad vodní hladinou prostírala plochá linka země. Okamžitě jsme skasali boční plachty a zamířili k pevnině. Zastavovali jsme se zde jen proto, abychom

si překontrolovali zeměpisnou délku. Podle chronometru jsme byli na dvacátém pátém stupni severní délky, ale podle kapitánových výpočtů bychom měli být mnohem dál. Kapitán byl už několik dnů na pochybách. Jednou říkal, že je poškozený chronometr, podruhé sextant. Země, která se neočekávaně objevila na obzoru, jen potvrdila, že jeho pochyby byly oprávněné. Zmíněný přístroj, který ukazoval čím dál hůř, byl nakonec úplně vyřazen z provozu.

Když jsme připluli blíž k pobřeží, ocitli jsme se málem v přístavu Pernambuka. Dalekohledem jsme viděli střechy domů, veliký chrám a město Olindu. Pluli jsme podél vjezdu do přístavu, z něhož právě vyjížděla briga v plném oplachtění. Ve dvě hodiny odpoledne jsme už zase brázdili s větrem v zádech širé moře. Země se nám ztrácela z dohledu a při západu slunce jsme ji neviděli vůbec. Tady jsem poprvé spatřil ony podivné předměty plovoucí po hladině, kterým se zde říká katamarány. Jsou to vlastně dvě k sobě svázané klády a jediným příslušenstvím tohoto bizarního člunu je plachta. Je to prý velmi rychlé a spolehlivé plavidlo. Plulo jich kolem nás několik, na některém seděl jen jeden muž, na některém tři. Rybáři se na nich vydávají na moře až po setmění. Indiáni se na nich plaví daleko na širé moře, zejména v určitých ročních obdobích, kdy bývá stále počasí. Po opuštění Olindy jsme se už ze své cesty k Hornovu mysu neodchýlili.

Až k zeměpisné šířce, odpovídající místu, kde řeka La Plata ústí do moře, se nám nepříhodilo nic pozoruhodného. Pověstné zdejší bouře, přicházející od jihozápadu a zvané pamperos, jsou postrachem všech lodí na řece, ale musí se mít před nimi na pozoru i lodi, plující podél pobřeží, neboť ničivé běsnění pamperos zasahuje hluboko do moře. Protože se zdejší stormy obvykle ohlašují blýskáním, kapitán nařídil důstojníkům, aby věnovali zvýšenou pozornost především jihozápadní straně oblohy a aby při prvním zablýsknutí vydali rozkaz k okamžitému svinutí plachet. První blesk jsem spatřil v době své hlídky, když jsem se krčil za kormidelnickou budkou. Zdálo se mi, že se v dálce nad naší přídílí zablesklo. Řekl jsem o tom druhému důstojníkovi a pak jsme vyhlíželi společně, jestli se zablýsknutí bude opakovat. Asi deset minut jsme tak zírali do tmy. Na západní straně oblohy se černaly mraky. Jihozápadní vítr se náhle utišil a všude kolem nastalo hrobové ticho. Věděli jsme, co to znamená, a bez roz-

mýšlení jsme přiskočili k lanům a začali jsme svinovat plachtu za plachtou. Obrovská mlhová clona visící z černých mraků se rozlila po celé obloze, zakryla hvězdy, které na jižní části oblohy doposud jasně zářily. Nečekáný, prudký poryv větru nás udeřil do tváří takovou silou, že jsme nebyli s to nabrat dech. Naše loď zase jednou létala na vlnách jako bezmocné smítko. Svolali jsme na palubu všechny námořníky, svinuli jsme zbývající plachty, zajistili zdviže a otěže. Nakonec jsme opravili kurs lodi, která byla nárazem bouře vychýlena z původního směru. Něco podobného jsem zažil už jednou v zátokových vírech, kdy jsem ovšem nemohl být ještě dostatečně platným členem posádky. Teprve tentokrát jsem doopravdy poznal, co je to storm.

Po celý zbytek noci a po celý příští den jsme pluli s napůl skasanými plachtami, protože dosud váł prudký vítr. Bylo chladné a nepříjemné počasí. Pro mě nepříjemné tím víc, že jsem byl jen nalehko oblečený. Byl jsem proto rád, že jsme odešli na hlídku do podpalubí. K večeru se začalo od jihozápadu vyjasňovat a storm se uklidnil. Uvolnili jsme plachty a před půlnocí jsme měli už zase obě nadkošové nahoře. Blízko před námi byl teď Hornův mys a začali jsme se připravovat na chladné počasí, které nás tam čekalo.

Úterý 4. listopadu. Za svítání jsem spatřil po levé straně naší lodi zemi. Byl to jeden větší a jeden menší ostrov, ale oba měly stejný tvar. Falklandské ostrovy. Byly od nás tak daleko, že vypadaly jako dvě tmavomodré skvrny. Během několika příštích hodin se rozplynuly. Propluli jsme tedy právě mezi nimi a Patagonií. Při západu slunce ohlašoval druhý důstojník, který měl velení na přídi, znovu zemi. Tentokrát to mohl být jedině ostrov Staten Land. To znamená, že jsme se ocitli v bezprostřední blízkosti Hornova mysu.

HORNŮV MYS

Středa 5. listopadu. Minulé noci bylo pěkné počasí. Nad našimi hlavami jasně zářily Magellanovy mraky a Jižní kříž. Magellanovy

mraky tvoří na jižní hvězdné obloze tři malé mlhoviny. Dvě z nich jsou světlé asi jako Mléčná dráha a jedna je tmavší. Magellanovy mraky je možno nad obzorem poprvé spatřit až po překročení obrát-níku Kozoroha, zatímco Jižní kříž je vidět už ze západní polokoule, a to od osmnáctého stupně severní šířky. Tvoří ho čtyři hvězdy sesku-pené ve tvaru kříže a je to jedna z nejjasnějších konstelací na jižní hvězdné obloze.

Dopoledne vál slabý vítr, který však po obědě značně zesílil. Svinuli jsme královské plachty, ale pomocné boční plachty jsme za-tím na výslovné přání kapitánovo nechali napjaté. Před osmou hodi-nou (což v tomto ročním období a v této zeměpisné šířce znamená při západu slunce) se po celé lodi rozlehl dobře známý výkřik: "Všichni na palubu!" Od jihozápadu se valily veliké černé mraky. Celé nebe naráz zčernalo. "Hornův mys se ohlašuje!" křičel první důstojník.

"Mys Běs! Mys Běs!" křičel černý kuchař.

Neskasali jsme a nesvinuli ani spodní plachty, a kolem nás se otevřelo peklo. Vlny vysoké jako hory se začaly valit jedna za dru-hou, smýkaly lodí ze strany na stranu. Zdálo se mi, že nás hlubiny každou chvíli pohltní. Voda se převalovala přes palubu, hrnula se do-vnitř průvlačnicemi, drala se do komor pro kotevní řetězy. Šplhali jsme rychle k nadkošovým, brámovým a královským plachtám. Ale ani svinutí plachet nebylo nic platné. Briga se zmítala ve vlnobití a běsnění stormu okamžik za okamžikem rostlo. Původní déšť se změ-nil v krupobití.

Storm burácel po celou noc. Déšť a sníh se na nás nepřestávaly valit, bubnování, krupobití do palub a boků lodi znělo bez přestání. Kolem třetí hodiny ranní byla celá paluba pokryta sněhem. Stevard obcházel na kapitánův rozkaz s grogem služby. Grog byl podáván všem, kdo pracovali na palubě. A tak to šlo až do rána. Za svítání se mraky protrhaly. Fičelo ještě dost silně, ale s větrem, který vál přede-šlé noci, se to nedalo srovnávat. Mohli jsme znovu napnout plachty a jakžtakž udržovat kurs.

Čtvrtek 6. listopadu. Den jsme prožili celkem klidně, ale nad-cházející noc si nezadala v ničem s předešlou. Tentokrát jsme se však rozhodli pokračovat v plavbě a čelit větru s horními plachtami pod-

kasanými na poslední pás. V noci jsem měl dvouhodinovou hlídku u kormidla. Přestože mé kormidelnické znalosti byly dosud nepatrné, důstojník se mnou byl spokojen. Po celou dobu, kdy jsme obeplouvali Hornův mys, jsme se u kormidla střídali já a můj přítel Stimson.

Pátek 7. listopadu. K ránu se vítr utiřil a celé dopoledne jsme se zmítali v mrtvém bezvětří. Kromě toho byla hustá, neproniknutelná mlha. Bezvětří, jaké panuje kolem Hornova mysu, neexistuje nikde jinde na světě. Ačkoli po větru není ani památka, moře se nemá kdy uklidnit, protože obvod bezvětří je příliš malý a lodě, kterým jsou plachty a kormidla k ničemu, na něm leží jako klády.

Ranní bezvětří mi připomínalo příhodu, o které jsem se zapomněl zmínit v době, kdy se udála. Stalo se to oné noci, kdy jsme proplouvali mezi Falklandskými ostrovy a Staten Landem. Měl jsem právě hlídku od půlnoci do čtvrté hodiny ranní. Když jsme o dvanácti hodinách přišli na palubu, loď stála v husté mlze bez hnutí na klidném moři. Jen chvílemi se na jeho hladině objevila táhlá, mírná vlna, rozkolébala trochu loď a zmizela, aniž nějak porušila zrcadlově hladký povrch vody. Moře bylo hladké, jako by je polil olejem. Vtom jsem si uvědomil, že ke mně odkudsi z mlhy, z místa nedaleko přede mnou, doléhá zvláštní zvuk, jaký jsem ještě v životě neslyšel: dech velryby. Octli jsme se v hejnu velryb a plískavic, které se podle šplouchání vody musely hemžit všude kolem nás. Vykláněl jsem se přes zábradlí a napínal jsem oči, abych některou z nich spatřil, ale proniknout hustou mlhou bylo nemožné. Slyšel jsem jen jejich dlouhé, hluboké dýchání, které působilo dojmem nesmírného klidu a síly. Část hlídky spala a ostatní se chovali tak tiše, že jsem je celkem nevnímal. Nic tedy nerušilo kouzlo mého zážitku.

Nakloněn přes zábradlí naslouchal jsem dlouhému oddechování těch obrovitých stvoření. Jedno právě rozvířilo hladinu a vynořilo se podél trupu lodi. Zdálo se mi, že jsem v mlze zahlédl obrys jeho obrovitého těla. Měl jsem pocit, jako by se nesmírná prsa oceánu nadechla pokojnou, táhlou vlnou v souzvuku s dechem obrovitého zvířete.

Sobota 8. listopadu. Den začal bezvětřím a hustou mlhou a skončil krupobitím, sněhem, prudkým větrem a skasáním všech horních plachet na nejzazší pruh.

Neděle 9. listopadu. Dnes vyšlo slunce na jasnou oblohu a svítilo až do poledne, kdy kapitán dělal svá meteorologická pozorování. Výsledek jeho zkoumání dopadl na bouřlivou oblast Hornova mysu neobyčejně příznivě. Vypadalo to, že se nám neděle zase vydaří jako až doposud každá. Je to zvláštní, ale zatím nám počasí vždycky v neděli přálo, a proto byla každá neděle na moři až dosud příjemná. Měli jsme zase kdy uklidit trochu mezipalubí, vyprat a usušit prádlo a šaty. Hezké počasí však netrvalo dlouho. Něco kolem páté, slunce urazilo přibližně polovici své odpolední dráhy, nás výkřik "Všichni z pravoboku, ahoy!" vyhnal na palubu. Vzápětí byl povolán nahoru i zbytek posádky. Hnal se k nám přímo ukázkový storm, takový, jakými hýří Hornův mys. Od jihozápadu se valil břidlicově šedý mrak. Dělalí jsme, co jsme mohli, abychom měli do příchodu uragánu dole boční plachty, právě ty, které jsme dopoledne napjali. Svinuli jsme královské, brámové a nadkošové plachty, zajistili jsme skasané dílce provazy, a když jsme počali upevňovat ráhna, zasáhl nás první úder uragánu. V okamžiku se začalo dosud klidné moře vzdouvat a pěnit a zčernalo jako inkoust. Kroupy, sníh a déšť do nás bušily s nepředstavitelnou silou. Vypadalo to, jako by nás chtěly přibít k ráhnum. Svinování plachet nám trvalo daleko déle než obvykle, protože plachty byly nasáklé vodou, lana i zvratičky byly namrzlé a pokryté sněhem. I my sami jsme byli prokřehlí a oslepli šlehajícím větrem. Když jsme konečně sešplhali na palubu, loď bláznivě poskakovala v burácejících vlnách, které se při každém nahnutí lodi dopředu přelévaly přes zábradlí na přídi a zaplavovaly celou palubu. V té chvíli první důstojník, stojící nedaleko kotevního vrátku, vykřikl: "Dva muži nahoru svinout kosatku!" Nebyla to nijak příjemná ani bezpečná práce, ale udělat se to muselo. John, starý Švéd (nejlepší námořník na lodi), který byl zrovna na přídi, vyskočil okamžitě na plachetní rozpěru. Ale jeden tam nic nemůže, měl by ho následovat ještě někdo z mužstva; nikdo však nespíchal. Nebylo mnoho času na rozmyšlení. Oběhl jsem skupinu mužů, stojících u vrátku, a vyskočil jsem nahoru za Johnem. Zatímco muži dole na palubě stahovali kosatku pomocí kladkostroje, vyškrabali jsme se my dva na návětrnou stranu a pomáhali jsme jim odshora chodidly sesmekávat plachtu dolů. Vnější velká kosatka se nadýmala na závětrnou stranu jako balón, třepotala se,

pleskala a šhubala lanovím, že jsme měli nahoře co dělat, abychom nespádli. Chvilími jsme byli vůbec rádi, že se držíme. Loď se dvakrát za sebou zaryla předí tak hluboko do vln, že jsme byli po krk ve vodě a v duchu jsme se ptali, jsme-li vůbec ještě na lodi. Když se s

námi plachetní rozpěra vznesla do výšky a znovu se ponořila do vln, starý Švéd se obával, že rozpěra neodolá nárazům větru a vody, a volal dolů na důstojníka, aby pustil raději loď s větrem a aby dal stáhnout i přední čnělkovou kosatku. Jeho hlas však zanikl ve skučení větru a v buráčení vln. Museli jsme si poradit sami. Naštěstí se na nás už nepřivalila žádná větší vlna a podařilo se nám jakžtakž kosatku svinout. Dolů na palubu jsme se dostali po kosátkové síti. Nebyla na nás nit suchá a prokřehlí jsme byli na kost. Když jsme scházeli do podpalubí, John mi řekl, že to byla zatraceně nebezpečná práce. Něco takového se od opravdového námořníka slyší jen málokdy. Nepohoda trvala po celou noc.

Pondělí 10. listopadu. Část dne jsme stáli se svinutými plachtami na místě, ale potom jsme se znovu s podkasanými plachtami pustili do boje s rozbouřeným mořem, sněhovými přeháňkami a krupobitím.

Úterý, středa, čtvrtek: beze změny.

Přivykli jsme už na počasí, které panuje kolem Hornova mysu. Loď plula pod omezeným počtem plachet. Na palubě i v podpalubí bylo všechno zabezpečené, takže jsme neměli skoro nic jiného na práci než službu u kormidla a střídavé držení hlídek. Všechny šaty i prádlo jsme měli skrz naskrz mokré. Převlékat jsme se mohli leda z mokrého do ještě mokřejšího. Kamna jsme v mezipalubí neměli a v kuchyni jsme se sušit nemohli. Číst si nebo něco dělat bylo vyloučené. Průlezový poklop byl pevně uzavřený, všecko bylo neútluné, mokré, černé a špinavé. Po skončení hlídky jsme byli nanejvýš schopni sejít dolů, svléknout se, vyždímat si šaty, pověsit je někam stranou, lehnout si a spát, dokud na nás nepřijde zase řada na hlídku. Námořník dovede spát kdekoli a žádné ječení větru, burácení vln, skřípání lan a ráhen ho nemůže vzbudit. Pokaždé jsme tvrdě spali, pokaždé, kdykoli zaduněly na průlezový poklop tři rány a nepříjemný hlas volal: "Všichni z pravoboku, ahoj! Hej, vy tam dole, slyšíte? Osmé zvonění!" (Obvyklá formule, kterou se přivolává na palubu služba nastupující na hlídku.) Ach ano, to byla ona chvíle, kdy jsme se museli vyhrabat zpod vlhké, studené pokrývky. Příjemný z toho všeho byl jediný okamžik, kdy jsme dostávali hrneček sirupem slazeného horkého čaje, jemuž námořníci říkají "očarovaná voda". Žádou zvláštní lahodou tento nápoj nevynikal, nicméně byl aspoň teplý a spolu s kusem nasolené hověziny a několika suchary byl přece jen vydatným posilněním. Protože jsme si museli pro porci masa i hrneček čaje chodit do kuchyně sami, nebylo nikdy jisté, že je doneseme do mezipalubí. Viděl jsem nejeden kus hovězího, jak ho unáší voda, a nejednoho námořníka, jak se jak dlouhý tak široký válí po palubě. Například Sam, ten anglický špunt, to kvítko, obveselující celou posádku, čekal jednou nejméně deset minut s hrnečkem horkého čaje na okamžik, až bude moci bezpečně přeběhnout přes palubu. Když si myslel, že jeho chvíle přišla, vyrazil. Nedoběhl však ani k rumpálu, když se přes zábradlí převalila obrovská vlna. Voda mu podrazila

nohy a pak už jsem viděl jen jeho ramena a hlavu, pak už jenom hlavu a nakonec vůbec nic. Naštěstí se vzápětí zád' lodi vznesla a Sam zůstal sedět na okraji paluby. A ještě ve chvíli, když voda opadla, držel ve zvednuté ruce hrneček, ve kterém už ovšem nebyl čaj, ale studená slaná voda. Nebyl by to ale Sam, aby ho taková maličkost rozladila. Rukou sevřenou v pěst zahrozil směrem ke kormidelníkově kabině a řekl: "Z chlapíka, který nerozumí žertu, nebude jakživ námořník!" Ze byl mokrý na kůži, to mu nevadilo. Horší bylo, že už nemohl dostat novou dávku čaje. Ale námořníci nenechali svého kamaráda na holičkách, každý mu ulil trochu ze svého, takže si celou jeho nehodu vlastně rozdělili mezi sebe.

Několik dní nato se něco podobného přihodilo i mně. Kuchař si dal záležet a připravil nám teplé jídlo, takzvaný scous. Byly to nadrobno roztlučené suchary, na kostky nakrájené hovězí maso a to všechno pořádně opepřené. Měla to být neobvyklá pochoutka, a protože jsem přišel do kuchyně dřív než ostatní, byl jsem pověřen donést lahůdku kamarádům. Šťastně jsem se dostal k průlezovému poklopu a stejně šťastně jsem začal sestupovat po schodech. V tom okamžiku velká vlna pozvedla zád' lodi a vyhodila ji do výše. Hned nato se přehoupala pod příď, vymrštila loď vzhůru a zád' padala do propasti. Prudkým zakymácením lodi se schůdky pod průlezem posunuly a já jsem se ocitl dole v mezipalubí značně rychleji, než jsem se nadál. Drahocenný scous se rozstříkl po podlaze ...

Pátek 14. listopadu. Byli jsme už bezpochyby západně od Hornova mysu a co chvíli jsme opravovali kurs k severu, protože silný jihozápadní vítr nás pořád unášel směrem k Patagonii. Ve dvě odpoledne jsme uviděli loď na naší levé straně a ve čtyři jsme zjistili, že to je velická loď, jedoucí stejným směrem jako my s podkasanými královskými plachtami. My jsme v té době už zase napjali královské plachty, protože vítr byl velmi lehký, a nasadili jsme i plachty brámové. Když náš kapitán uviděl, jaká je to loď, vydal rozkaz nasadit na přední stěžen nadkošovou plachtu a na čelen létavku. Stará velrybářská loď - podle člunů a malých plachet to nemohlo být jiné plavidlo - se zastyděla a rovněž napjala horní plachty. Víc však už udělat nemohla, protože respekt před Hornovým mysem ji přiměl odstranit nástavce pro boční plachty. Velrybářská loď odpověděla na náš po-

zdrav, ohlásila své jméno New England a že je sto jednadvacet dní na cestě z New Yorku. Náš kapitán odsignalizoval jméno naší brigy, která je dvaadevadesátý den na cestě z Bostonu. Pak se ještě snažili domluvit o poloze, na níž obě lodi právě jsou, ale v tom se nemohli shodnout. Velrybářská loď se držela celou noc kousek za námi. K ránu se vítr ještě víc utišil a s východem slunce jsme napjali všechny své plachty, takže se naše briga pokryla od paluby až po vrcholky stěžňů bílými vzdutými oblaky. Velrybářská loď nám signalizovala, abychom zpomalili. Kolem osmé hodiny přirazil k boku brigy člun. Job Terry, kapitán velrybářské lodi, k nám přišel pobesedovat. Byl to člověk, jaký se hned tak nevidí. Vysoký byl nejméně šest stop, oblečený byl do hnědých námořnických šatů. Kdyby nebyl do bronzová opálený, nikdo by neřekl, že je to námořník. Přesto už na lodích strávil čtrnáct let. S loďmi, jak říkal, dělal všechno možné: stavěl je, kupoval i prodával. Jeho jméno bylo známé na všech lodích a ve všech přístavech Pacifického oceánu. Ukázal se nejen jako člověk výřečný, neboť se mu podařilo přesvědčit našeho "starého", že jeho výpočty o poloze brigy nejsou tak docela v pořádku, nýbrž i jako člověk velice řečný. Jednu historku dovedl vyprávět s malými přestávkami celé čtyři hodiny. Rád se poslouchal, a kdyby se neobrátil vítr, snad by byl povídal až do večera. Jedině silný vítr, který se znenadání zvedl, ho přiměl k návratu na velrybářskou loď. Ještě daleko horší mínění jsme si udělali o námořnících, kteří ho doprovázeli. Byli to vesměs obhroublí neotesanci, kteří přišli na loď zřejmě rovnou z buše, lidé, o kterých námořníci říkají, že jim ještě sláma čouhá z bot. O zařízení naší brigy se nezajímali. Nahýbali se jen pořád nad náš prasečí chlěvec a říkali, že už by byli nejraději zase doma a pásli otcovská stáda.

V osm hodin jsme změnili kurs. Obrátili jsme se na sever směrem k ostrovu Juan Fernandez. Ten den jsem viděl naposledy albatrosy, kteří nás doprovázeli po celou dobu plavby kolem Hornova mysu. Dávno jsem si přál uvidět tyhle ptáky na vlastní oči, protože jsem je znal doposud jen z četby, hlavně z Coleridgeovy básně. Ces-tou jsme jednoho chytili na háček s návnadou, kterou jsme za lodí vlekli na dlouhém lanu. Měl nesmírně dlouhá křídla, kterými bez ustání mával, dlouhé nohy a veliké, vypouklé oči. Vidět ho, jak se vznáší v povětří, je nezapomenutelné, ale ještě nezapomenutelnější je

pohled na albatrosa spícího za bezvětří na moři, jak se to poštěstilo mně nedaleko Hornova mysu. Vítr se ani nepohnul, jen jediná dlouhá, pokojná vlna se po něm nesla směrem k spícímu albatrosovi. Viděli jsme ho před sebou jako na dlani. Byl bílý jak sníh a spal s hlavou pod křídlem. Vlna ho hned na svém hřebeni vysoko zvedla, hned nám zmizel v prohlubni za ní. Albatros pořád pokojně spal. Teprve hluk vody tříštící se o boky naší lodi ho vzbudil. Zvedl hlavu, chvíli na nás hleděl, pak rozepjal křídla a vzlétl.

SMRT NÁMOŘNÍKOVA

Pondělí 19. listopadu. Tohle datum bych měl černě orámovat. V sedm hodin ráno, když naše služba ještě spala, probudil nás ze sna výkřik: "Muž přes palubu!" Volání na nás zapůsobilo, jako kdyby zčistajasna uhodil hrom. Na palubě nás čekala otřesná podívaná: vítr dopadal na plachty z opačné strany, všechny se nadouvaly obráceně, takže táhly loď kupředu zádí. Námořník, který měl službu u kormidla, odskočil k postranici lodi cosi opravit, svěřil bez náležitých instrukcí řízení starému tesaři, a neštěstí bylo hotové. Starý tesař pravděpodobně neodhadl správně sílu větru, otočil kormidlo na návětrnou stranu a loď se s prudkým vychýlením na bok obrátila zádí kupředu. Nejhorší ovšem bylo, že právě v té chvíli pracoval na vrcholu stěžně jeden námořník.

Když jsem dobíhal na palubu, poslední noční služba zrovna spouštěla záchranný člun. Podařilo se mi do něho skočit v okamžiku, kdy odrážel od boku lodi. Teprve tady, na malém záchranném člunu houpajícím se na nekonečném oceánu, jsem se dověděl, že nešťastník, který spadl do moře, byl anglický námořník George Balmer. Důstojníci si ho vážili jako snaživého, pracovitého námořníka a posádka jako veselého, dobrého kamaráda. Vyšplhal se na hlavní stěžň, kde chtěl vyměnit řemenovou objímku na ráhně pomocné plachty. Spadl z úpon na pravoboku, a protože neuměl plavat, a navíc byl ještě zatížen náhradními díly, které nesl na šíji, pravděpodobně uto-

nul. Veslovali jsme zpět k místu, kde George přepadl přes okraj brigy, a přestože jsme věděli, že je malá naděje na jeho záchranu, křižovali jsme dlouho sem a tam po moři. Ještě při návratu k lodi jsme si nechťeli připustit, že jsme George navždy ztratili.

Snad nikde na světě není smrt člověka pociťována tak naléhavě jako na moři. Na zemi zůstává přátelům alespoň tělo zemřelého a pozůstalí mohou kráčet ve smutečním průvodu ulicemi. Ale když člověk přepadne přes palubu a v okamžiku je pryč, překotnost události zasáhne nešťastníkovy přátele daleko hlouběji a působí na ně skoro až tajemně. Na zemi alespoň náhrobní kámen označuje místo, kde náš drahý navždy spočinul. Vždycky je tu prostě něco, co dává smrti punc skutečnosti, co ji připomíná. Ale na moři - člověk je vedle vás, stojí vám bok po boku, slyšíte jeho hlas - a náhle je v okamžiku pryč a jen prázdnota kolem ho má připomínat.

A pak, na moři je každá ztráta citelnější než na souši. Dvanáct mužů je na lodi uzavřeno širým mořem, po celé měsíce vidí jen jeden druhého, slyší jen jeden druhého. Když z nich někdo zmizí, pociťují to druzí jako ztrátu vlastní ruky nebo nohy. Tady nejsou žádné jiné, nové tváře, které by mohly nahradit tvář zesnulého. Zůstane jen jedno prázdné lůžko v podpalubí a jedna služba je méně početná. Je o jednoho muže méně ke kormidlu, o jednoho méně ke šplhání po ráhnech. Všude, všude je znát, že je o jedny ruce méně, stejně jako je tu na každém kroku znát, že zde chybí jeden hlas.

Pro tohle všechno se smrt na moři dotkne každého člena posádky. Důstojníci jsou laskavější na mužstvo a námořníci k sobě navzájem. O zemřelém se skoro nemluví, a když, tak jen v dobrém: "Chudák George, tak už to má za sebou. Uměl vzít za práci! Byl to dobrý kamarád!" Nanejvýš ještě padne zmínka o životě v jiném, lepším světě, protože námořníci jsou svým způsobem věřící lidé. Ovšem jejich představy o víře jsou popletené a neurčité. "Bůh chud'asovi všecko vynahradí," poznamenají a většinou se už ve svém myšlení nedostanou za tuhle obvyklou frázi, vyjadřující naději, že i jim jejich těžký a tvrdý život zde na moři připíše k dobru ve své knize Veliký kapitán na nebesích. Tvrdě pracovat, tvrdě žít a umírat, a po tom všem přijít ještě do pekla, to jim připadalo příliš tvrdé.

Náš lodní kuchař, prostoduchý černoch, který měl za život devět řemesel a hlavně desátou bídu, hleděl na život nesmírně vážně. Doma chodíval dvakrát denně do kostela a zde na lodi četl každou neděli v lodní kuchyni bibli. Napomínal ustavičně námořníky a hrozil se, jak hříšně utrácení boží čas. Říkal, že nás smrt může zaskočit v každém okamžiku a tak nenadále jako George.

Život námořníkův je všehochuť, směs všeho možného: troška dobra s pořádnou dávkou zla, trocha příjemného s množstvím trampot. Krásné je spojeno s ošklivým, úžasné se všedním a vážné se směšným. Nedlouho po tom, co jsme se vrátili na loď s tou smutnou zprávou, se konala dražba Georgeovy pozůstalosti. Avšak ještě předtím svolal kapitán všechny námořníky a zeptal se nás, jestli jsme spokojeni s tím, co se pro utonulého udělalo, nebo jestli si někdo myslí, že by se mělo ještě počkat na místě. Celé mužstvo souhlasilo s pokračováním v plavbě, protože pro záchranu nešťastného kamaráda se nedalo už nic dělat.

Podle námořnických zákonů je kapitán odpovědný za majetek, který po sobě zesnulý námořník zanechá. Ovšem kapitán, místo aby se s věcmi zesnulého opatroval, uspořádá podle starého obyčeje na palubě dražbu a rozprodá je námořníkům. Částky, za které se věci z pozůstalosti vydraží, jsou zapsány a na konci plavby se odečítají z platu. Dražba uspořádaná tak bezprostředně po nešťastníkově smrti vypadá skutečně až příliš nesentimentálně, nicméně má alespoň pro pozůstalé zesnulého své výhody, jeho věci se zde na moři rozprodají do posledního kousku a za daleko vyšší částky než na břehu.

A tak možná ještě dřív než Georgeovo tělo vychladlo, octl se na palubě jeho kufr. Jeho saka, kalhoty a boty byly rozloženy po palubních prknech, a ať už to byly části oděvu, v nichž jsme ho viděli ještě včera chodit, anebo drobné předměty denní potřeby, dostávaly nové majitele, až nezbylo nic, o čem by se dalo říci, že je to Georgeovo.

Jak už bývá zvykem, že se o nebožtíkovi vypravuje kde co, začalo se i o Georgeovi povídat mnoho historek. Někteří ho slyšeli, jak litoval, že se nenaučil plavat a jak si sám předpovídal, že utone. Podle jiných předvídal, že z téhle cesty pro něho nemůže vzejít nic dobrého, protože k ní byl víceméně přinucen. Utratil totiž zálohu, a nemohl proto peníze vrátit, a tak byl proti své vůli přinucen nastoupit

na loď. Námořník, který s Georgem kamarádil, zase přišel s tím, že v noci před neštěstím mu na hlídce George vyprávěl o své matce a o celé své rodině a že to bylo poprvé, kdy se během cesty o něčem podobném rozhovořil.

V noci po tragické události jsem šel do kuchyně vyprosit si od kuchaře trochu hubky, abych si mohl zapálit dýmku. Viděl jsem na černém kuchaři, že má chuť na kus řeči. Posadil jsem se a dal jsem mu příležitost, aby si po libosti popovídal. Udělal jsem to o to ochotněji, že jsem věděl, kolik prapodivných pověr a strašidelných historek a povídaček zná. Setkat se s nimi u dnešních námořníků je daleko vzácnější, než tomu bývalo dřív. Smrtí Balmerovou v něm zřejmě všechny naráz procitly a ožily. Veliká bělma mu blýskala v černé tváři, když mi bůhvíproč šeptem a přiškrceným hlasem vyprávěl, že se mu George svěřil s jakýmsi svými sny, které se mu prý v posledních dnech před smrtí pořád opakovaly a v nichž prý viděl příbuzné a přátele. Černý kuchař k tomu připojil své přesvědčení, že ve skutečnosti umírá málo lidí, kteří by neměli předtuchu blížícího se konce. Podpořil své tvrzení celou řadou prorockých snů a jasnozřivých vidění a zvláštními případy podivného, nevysvětlitelného chování lidí před smrtí. Pak přešel k jiným nadpřirozeným jevům a čarodějnickým schopnostem lidí, k létajícímu Holand'anovi apod. Vypadal čím dál víc ustrašeně. Tušil jsem, že má na srdci ještě něco tajemnějšího, ještě něco hroznějšího. Nakonec otevřel dveře, vykoul z kuchyně a pozorně se rozhlédl na všechny strany, jestli nás někdo neposlouchá. Když se ujistil, že za dveřmi nikdo není, přistoupil ke mně a přiškrceným hlasem se mě zeptal:

"Poslouchej, víš, odkud je náš tesař?"

"Z Německa," řekl jsem, "je to Němec."

"Němec? Odkud?" řekl kuchař.

"Z Brém."

"Víš to jistě?"

Upokojil jsem ho tím, že tesař mluví pouze německy a anglicky.

"To jsem moc rád, že je to tak," řekl kuchař, "bál jsem se, že je to Fin. Celou cestu jsem k němu byl moc zdvořilý."

Zeptal jsem se, proč se tesaře bál. Odpověděl mi, že všichni Finové jsou čarodějníci. Hlavně prý dovedou poroučet vichřicím a bou-

řím. Snažil jsem se mu to vymluvit. Měl pro to ale tolik důkazů, získaných vlastním pozorováním, že veškerá má námaha vyzněla na-prázdko. Například prý se jednou plavil k Havajským ostrovům a na lodi s ním měl být jistý Fin, který dovedl začarovat všechno, co ho napadlo. Ve svém kotci prý měl láhev z neobyčejně tlustého skla, do polovice naplněnou rumem. Přestože z ní ustavičně pil, hladina rumu v láhvi neklesala. Mohl z ní pít zkrátka ve dne v noci, jako že to taky dělal, a přece v ní nebyl nikdy ani hlt. Fin se prý nakonec ve své kóji vlastnoručně podřezal. Nejspíš proto - na lodi si to aspoň každý tak vysvětloval -, že mu ďábel, s nímž byl spolčený, vypověděl další služby.

Pak slyšel o dvou plachetnicích, které usilovně křižovaly ve Finském zálivu proti nepříznivému větru. A najednou za sebou posádky obou těžce zkoušených lodí spatřily plachetnici, plně osazenou plachtami s tak x příznivým větrem v zádech, jaký si jen lze představit. Neznámá loď se mihla kolem nich, aniž se jí zdejší nepříznivý boční vítr dotkl. Měla svůj vlastní dobrý vítr. Samo sebou vyšlo na-jevo, že to byla loď finská.

"Jo, jo," povzdechl si starý kuchař, "viděl jsem v životě hezkou řádku Finů, ale s málokterým bych se chtěl potkat v noci. Na ty se není radno ani špatně podívat, hned si zavolají na pomoc d'ábla!"

Rozhořčený, že mě ani tyhle dva jasné důkazy nepřesvědčily, řekl, že tedy zavolá Johna, nejstaršího námořníka na lodi, který prý je vzhledem k dlouholetým zkušenostem na moři nejpovolanější, aby k tomu řekl své. John byl skutečně nejstarší, ale současně nejpověřivější námořník z celé posádky. Nicméně jsem řekl, že si rád poslechnu, co o věci soudí John. Kuchař mu vyložil, oč jde, a John, jak se dalo čekat, připojil ke kuchařovým důkazům důkaz další. Sám prý sloužil na jakési lodi, která celé dva týdny zápasila s nepříznivým větrem. Až si kapitán vzpomněl, že jeden námořník v posádce, s nímž se nedávno pohádal, je Fin. Dal si ho zavolat a poručil mu, aby okamžitě změnil směr větru, jinak že ho dá zavřít do špice lodi. Fin neuposlechl, a tak seděl půldruhého dne bez jídla a pití ve vězení. Déle to však nemohl vydržet, něco udělal a změnil směr větru o 180°. Teprve tehdy ho kapitán z vězení propustil.

"Tak, teď mluv," řekl kuchař, "co tomu říkáš?"

Řekl jsem, že to všechno je jistě pravda a že by bylo divné, kdyby se vítr za patnáct dní neobrátil, ať už s pomocí Fina nebo bez ní.

"K čertu," řekl kuchař, "to máš z těch svých škol! Všechno víš líp než člověk, který to viděl na vlastní oči. Jen počkej, až budeš na moři tak dlouho jako já, potom začneš zpívat jinou!"

JUAN FERNANDEZ

Pokračovali jsme v plavbě s dobrým větrem a za pěkného počasí až do úterý 25. listopadu. Za svítání jsme před sebou uviděli ostrov Juan Fernandez. Vystupoval z moře jako tmavomodrý mrak. Byli jsme od něho vzdáleni asi sedmdesát mil. Zdál se mi tak vysoký, že jsem ho považoval za mrak a vlastní ostrov jsem hledal někde pod ním. Čím víc jsme se k němu přibližovali, tím víc se jeho modrá barva měnila v zelenou, až jsme začali rozeznávat zvrásnění jeho povrchu a nakonec jednotlivé stromy a skály. Odpoledne už ležel celý ostrov před námi. Zamířili jsme k jeho jedinému přístavu. Vyjížděla z něho právě jedna chilská briga. Pozdravila nás a důstojník na její palubě - podle všeho Američan - nám radil, abychom si pospíšili se zakotvením ještě před příchodem noci. Snažili jsme se proto co možná nejrychleji spustit kotvy, ale protože nás vítr odrážející se od ostrovních hor pořád vychyloval ze směru, podařilo se nám to až k půlnoci. Poprvé od Bostonu - to jest po plných sto třech dnech - se naše kotva dotkla dna.

V době, kdy loď stála v přístavu, se režim nočních hlídek poněkud změnil. Na svou první ranní hlídku jsem nastoupil už ve tři hodiny. Nikdy nezapomenu na pocit, když jsem na tváři ucítil dotyk svěžího ranního větru s hořkou příchutí hlíny a vůněmi květů, když ke mně začalo doléhat kuňkání žab a zvonění cvrčků a já si teprve teď plně uvědomil, že to ke mně zase po dlouhé době promlouvá země. A s přibývajícím světlem jsem měl pocit, jako by hory kolem na mě padaly a odkudsi z jejich skalnatého lůna ke mně v pravidelných intervalech doléhal podivný, táhlý zvuk. Dohadoval jsem se, jestli mů-

že vycházet z lidského hrdla, protože se lidskému hlasu podobal jen vzdáleně. Od prvního důstojníka jsem se dověděl, že je to "Alerta" chilských vojáků, kteří zde střeží vězně. Trestanci byli vězněni v jeskyních vyhloubených v horském úbočí. Po skončení hlídky jsem si šel lehnout s přáním, aby už byl zítřek, kdy si budu moci všechno lépe prohlédnout a možná i vlastní nohou stanout na tomto romantickém ostrově.

Krátce před východem slunce jsme byli svoláni na palubu. Až do snídaně jsme plnili sudy pitnou vodou. Při té práci jsem měl dost příležitostí rozhlédnout se kolem. Přístav byl ze tří stran chráněn zemí. Uvnitř přístavu bylo molo s kamennou hrází, u níž stály dvě bárky. U lodí stáli na stráži dva muži. Za nimi bylo vidět chatrče slepené z hlíny a slámy. Mohlo jich být kolem stovky. Z hlíny a slámy byly jen ty nejokázalejší, ostatní byly postaveny po způsobu obydlí Robinsona Crusoea, z větví a listů stromů. Nejkrásnější byl dům guvernérov se zamřížovanými okny, s omítnutými zdmi a červenými taškami na střeše. Ale stejně jako všechny ostatní chatrče měl jen přízemí. Nedaleko něho stála kaple s křížem nad štítem a dále nízká dlouhá budova, obehnaná ochranným plotem, nad kterým vlál ošumělý chilský prapor. Na budově byl samozřejmě důstojný nápis: Presidio. Jeden voják stál na stráži u kaple, druhý u guvernérova domu a několik vojáků ozbrojených bajonety, kteří vypadali ve svých děravých botách, z nichž jim lezly prsty, jako otrhanci, se potulovalo mezi chatrčemi. Pár jich čekalo u mola, až k němu připluje od naší lodi člun.

Hory byly vysoké, ale ne zas tak nebetyčné, jak se mi zdály za svitu hvězd. Zdálo se, že se táhnou hluboko do nitra ostrova. Byly porostlé hustými lesy. Později jsem se dověděl, že mezi horami jsou velmi úrodná údolí.

Nemohu zamlčet, jak se mně a Billovi Stimsonovi vymstila naše touha dostat se co možná nejdříve na břeh. Kapitán poručil spustit člun a my jsme si oba mysleli, že má jet k molu. Proto jsme honem seběhli do mezípalubí nacpat si kapsy tabákem, abychom měli lidem na pobřeží co dávat. Když důstojník zavelel: "Čtyři muži do člunu!" div jsme si nesrazili hlavy, abychom mezi nimi byli zrovna my dva. Pak jsme měli to potěšení tahat na vlečném lanu naši brigu. Když

jsme se vrátili zpět na palubu, kdekdo se nám smál, jak jsme si zamaňovali.

Po snídani dostal druhý důstojník příkaz odjet na břeh s pěti dalšími námořníky a doplnit zásoby pitné vody. Ke své veliké radosti jsem byl mezi nimi. Přijeli jsme na břeh s prázdnými sudy a zde nám opět štěstí přálo, protože voda byla zakalena blátem, takže jsme ji nemohli nabírat a museli jsme skoro dvě hodiny čekat, až se vyčistí. Čištění zařídil guvernér, který poslal k prameni několik mužů, a my jsme se mohli po dvě hodiny procházet mezi chatrčemi a sníst trochu ovoce, kterým nás počastovali. Dostali jsme jablka, melouny, hroznové víno, nezvykle veliké jahody a třešně. Třešně prý zde začal pěstovat lord Anson. Vojáci byli velice špatně oblečení a vyptávali se, jestli nemáme na palubě nějaké boty. Bojím se ale, že neměli peníze, za které by si je mohli koupit. Dychtili rovněž po tabáku, za který nabízeli lasturu a ovoce. Dále na nás chtěli nože, ale ty jsme jim nesměli prodávat. Guvernér nám oznámil, že všichni zdejší lidé kromě vojáků a několika důstojníků jsou trestanci, posláni sem z Valparaísa. A těm prý zbraně nesmějí přijít do rukou. Ostrov patří Chile a vláda na něm přede dvěma lety zařídila trestaneckou kolonii.

Guvernér byl Angličan, který sloužil v chilském vojenském námořnictvu. Zdejší službu nastoupil současně s jedním knězem, šesti vychovateli a malým vojenským oddílem, jehož úkolem bylo udržovat pořádek na celém ostrově. Služba zde nebyla lehká; právě několik měsíců před naším příjezdem skupina trestanců ukradla v noci člun, zmocnila se brigy zakotvené v přístavu, poslala kapitána s posádkou na ukradeném člunu zpět na břeh a odplula s lodí na moře. Na noční hlídku jsme z toho důvodu chodili s nabitými zbraněmi a za pobytu na ostrově jsme dávali pozor jeden na druhého, aby se někdo z nás nedal zlákat k prodeji nože.

Nejhorší trestanci byli vězněni v jeskyních vyhloubených v horách, ke kterým vedly jen stezky mezkařů. Byli přísně střeženi a přes den pracovali pod kontrolou dozorců na vodovodu, na přístavním výkladišti a jiných zařízeních pro veřejný užitek. Ostatní trestanci žili se svými rodinami v chatrčích, které si zde sami postavili. Působili dojemem nejlínějších lidí, jaké kdy země nosila. Všechno, co dělali, bylo paseo neboli procházka. Procházeli se po lese, mezi chatrčemi,

po přístavišti, prohlíželi si nás a jako by jim bylo zatěžko otevřít i ústa; i na slovo byli líní. Trestanci věznění v jeskyních běhali v řadě jeden za druhým s těžkými břemeny na ramenou a dozorcí v širokých slaměných kloboucích je dlouhými pruty popoháněli. Nevím, proč byl tak příkrý rozdíl v zacházení s jedněmi a s druhými. Nemohl jsem se to dozvědět, protože jediný člověk mluvící anglicky byl guvernér, a k tomu jsem se nedostal. Byl jsem jen prostý námořník, a to nejen na lodi, ale i na zemi.

Když jsme naplnili sudy pitnou vodou, vrátili jsme se na palubu. Brzy potom guvernér oblečený v podobné uniformě, jakou nosí američtí policejní důstojníci, a padre v obleku šedého frátera přišli na naši palubu poobědvat.

Malý člun, který přijel odpoledne pro guvernéra a jeho suitu, přivezl jako dárek pro posádku džber mléka, několik lastur a santálové dřevo. Mléko, které jsme od odjezdu z Bostonu neviděli, rychle zmizelo. Kousek santálového dřeva se dostalo i na mne a při té příležitosti jsem se dověděl, že santálové stromy rostou v horách uprostřed ostrova. Škoda že jsem si z celé bohaté ostrovní fauny a flóry odnesl na památku jenom ten kousek dřeva a drobnou květinu, kterou jsem dlouho uchovával mezi listy Cowperových básní. Ale obě mé upomínky vzaly stejně za své nedbalostí jiných osob brzy po mém návratu do vlasti.

Ostrov Juan Fernandez ležící na 33° 30' jižní šířky jsem si v paměti uchoval jako kvetoucí oázu věčného jara, neboť tonul celý ve svěží zeleni i za našeho listopadového pobytu.

Když jsme naplnili všechny sudy na palubě pitnou vodou a když jsme si nalovili do zásoby tresky, pražmy mořské a rybenky, jimiž se vody kolem ostrova Juan Fernandez přímo hemží, zvedli jsme kotvy. Stejnoměrný, i když slabý vítr, vanoucí z jihozápadu, nás rychle unášel od ostrova. Když jsem přišel o půlnoci na hlídku, jen taktak jsem ho rozeznal od hvězd na jižním obzoru.

Čtvrtek 27. listopadu. Když jsem přišel ráno na dopolední hlídku, byli jsme už opět na širém, nekonečném Pacifiku. A pak už jsme nespatriili zemi až do chvíle, kdy jsme připluli k západním břehům velikého kontinentu Ameriky.

VŠEDNÍ DEN NA LODI

Protože jsme po celou cestu od ostrova Juan Fernandez až do Kalifornie neviděli žádnou zemi a nepotkali žádnou loď, nepříhodilo se vlastně nic, co by stálo za řeč, a dny nám ubíhaly ve všední pravidelné práci. Dostali jsme se do jihovýchodního pasátu a pluli jsme s větrem v zádech skoro tři týdny, takže jsme po celou dobu nemuseli hnout s jedinou plachtou nebo ráhnem. Kapitán využil příhodného počasí, aby dal loď do "parády". Ke kalifornskému pobřeží s ní chtěl přirazit v plném lesku. Tesař předělával část kabiny na zádi v jakousi prodejní místnost, neboť náš lodní náklad se nebude, jak jsme se až teď dověděli, vykládat, nýbrž prodávat v malém přímo na lodi. A tak se místnost připravovala, aby v ní mohly být vystaveny vzorky některého zboží a aby v ní mohly být projednávány obchodní transakce.

Celá posádka se zabývala opravami lanového systému, napínáním úpon a stehů, vyměňováním poškozených zdviží, otěží, šotů atd. Na mne a Billa Stimsona připadlo dehtování. V jedné ruce kbelík s dehtem, ve druhé chuchvalec cupaniny, natírali jsme všechna lana a lanka, kolik jich na lodi bylo. Musím říci, že jsem toho měl brzy po krk. Celá práce totiž ležela na mých a Billových bedrech, přestože kromě mne a Billa se jí měli účastnit ještě další dva mladí námořníci: Henry Mallus a poloviční dítě Sam. Jenže Henry Mallus ležel s revmatismem v noze a Sam byl na takovou práci příliš malý a slabý. Počasí bylo naštěstí tak dobré, že mohl být užitečný alespoň u kormidla

Tak jsme se jen my dva ustrojili do tropických úborů, to znamená, že jsme si oblékli krátké kalhoty a nejrozhadrovanější košile, a obtěžkáni kbelíky, štetkami a cupaninou šplhali jsme na stěžně. Bili na vrcholek předního, já na vrcholek hlavního. Ochranný nátěr dehtem celé lodi a její takeláže proti slané mořské vodě, dešti a sněhu je důležitá operace a provádí se na plavidlech podnikajících delší cesty nejméně jednou za půl roku. I my jsme ji opakovali později ještě několikrát, ale to se práce zúčastnilo celé mužstvo, takže jsme s ní byli hotovi za den. Tentokrát jsme byli jen dva, proto jsme chodili v roztrhaných, dehtem potřísněných košilích několik dní. Práce to byla

nanejvýš nebezpečná. Spadnout ze stěžně znamenalo buď skončit v moři, nebo si na palubě zlámat vaz.

"Čím se držíš?" volal na mne Bili z vrcholku předního stěžně.

"Víčky," odpovídal jsem mu se smíchem já, "a čím ty?"

"Nestarej se, já jsem dobře přilepený," hlaholil Bili. Nakláněl se a ukazoval mi ruce a tvář potřísněné dehtem.

Dávali jsme si pozor, aby nezůstalo některé místo ne-natřené. Ostříží oči kapitánovy by je jistě objevily, a šplhat vzhůru ještě jednou, a k tomu po natřeném stěžni, by byla věc nemilá. Dále bylo důležité nenamáčet příliš štetku, aby dehet neodkapával a nerozstříkoval se po palubě. Jednak to důstojníci nemají rádi. jednak tím přibude práce při drhnutí paluby. Po stěžních přišly na řadu předozadní stehy a boční úpony, ale skutečným oříškem byla kosatková lana vedoucí k čelenu a lana křížového stěžně. Tam aby se člověk opravdu pověsil za oční víčka, má-li mít ruce volné.

Všechno má svůj konec. V sobotu večer jsme svlékli nadehtované košile a kalhoty a odložili jsme je až na další do kufru. Seškrábali jsme z paluby a zábradlí skvrny. Dehet zažraný do dřeva pouštěl snáz než s rukou, jak jsme se vzápětí při mytí přesvědčili. Pak jsme si konečně zase oblékli čisté prádlo a šaty a strávili jsme pěkný sobotní večer. I neděle se nám zase vydařila jako doposud každá, samozřejmě s výjimkou té u Hornova mysu, ale tam jsme nemohli nic jiného očekávat.

V pondělí jsme začali s nátěrem trupu lodi. Každý námořník, který se účastnil delších plaveb, ovládá kromě jiných řemesel malířství a natěračství. Natírali jsme loď z obou stran, zvenku i zevnitř, od jablka na vrcholku stěžně až po vodorysku. Při natírání boků lodi jsme stáli na prkně spuštěném z paluby na lanech. Seděli jsme na tom podivném lešení s nohama spuštěnými do vody. Tohle se samozřejmě může dělat jen za pěkného počasí, kdy se loď příliš nehoupe. Vzpomínám si dobře na jedno slunné odpoledne, kdy loď plula rychlostí asi čtyř nebo pěti uzlů, a já obkročmo usazený na prkně, nohama šplouchaje ve vodě, jsem nanášel na bok lodi hustý fermežový nátěr. Vtom jsem spatřil plout kolem lodi rybku-pilota, neklamné znamení, že je poblíž žralok, protože tahle rybka ho vždycky doprovází.

Čtvrtek 25. prosince. Dnes bylo Narození Páně, ale pro nás to nebyl den sváteční. Ovšem určitý rozdíl proti všedním dnům tu byl. K obědu jsme dostali švestkový pudíng. Námořníci bručeli na stevarda, protože nám k němu nedal porci sirupu. Vymlouval se, že švestky nahrazují sirup, ale my se nehodláme vzdávat svých práv. Když pudíng, tak se sirupem!

Takovéhle hlouposti vyvolávají nejčastěji na lodi nespokojenost. Možná že rozladění vzniklo spíš z toho, že už jsme delší dobu nezařadili v žádném přístavu, že jsme byli syti jednotvárného života a unaveni jeden druhým. Začínali jsme být všichni podráždění. Čerstvé zásoby došly a kapitán dokonce poručil šetřit i rýží. Kromě nedělního pudíngu jsme jedli den co den solené hovězí maso. To jistě ke spokojenosti nepřidalo. K tomu je potřeba připočíst drobné půtky a šarvátky, šuškáni, kdo o kom co řekl, kdo se na koho špatně podíval atd. atd. Každou práci, kterou na nás důstojník vyžadoval v době odpočinku, jsme začali chápat jen jako sekýrování. V každém napínání nebo snímání bočních plachet viděla posádka důstojníkův záměr dát jí za vyučenou.

Za tohoto stavu věcí jsme se Stimsonem požádali kapitána, že bychom se rádi přestěhovali z kabiny na zádi k ostatním námořníkům na příď. Kupodivu nám to bez řečí povolil. Teprve teď jsme se začali cítit jako praví námořníci. Dokud jsme přespávali v oné kabině náhradních dílů na zádi, mohli jsme se nevímkem snažit o dorozumění a přátelství s ostatními námořníky, pořád jsme pro ně byli cizí a nepřijali nás plně mezi sebe. Nemluvě o tom, že na zádi jsme byli pořád na očích důstojníkům. Nedalo se tam zpívat, kouřit, žít po námořnicku. Byli jsme tam v ustavičném styku se stevardem, který je tak něco mezi mužstvem a důstojníky, a to se bohužel přenášelo i na nás dva. Není proto ani divu, že se na nás námořníci dívali, jako bychom k nim nepatřili. A přitom se člověk může stát námořníkem jedině v podpalubí na přídi. Nikde jinde. Je potřeba slyšet námořníky mluvit, učit se jejich způsobu myšlení a cítění, chápat je, rozumět jim. Jestli se chce někdo naučit námořnickému řemeslu, dovědět se mnoho zajímavostí o cestách po mořích, o námořnických zvycích a obyčejích, musí bydlet v podpalubí. Kdo nebydlel, nejedl a nespál s námořníky v podpalubí, nemůže o námořnické vědět nic. Kromě poznání sku-

tečného námořníkovu charakteru se zde člověk naučí i mnoho užitečných věcí. Například šití. Taky já jsem se tu naučil znamenitě zacházet s jehlou a musím říci, že se mi to i později v životě hodilo.

Ale abych se vrátil k nespokojenosti na lodi. V době, kdy jsme se s Billem stěhovali do podpalubí, vznikly kromě jiného i jakési dohady kolem toho, kolik chleba dostáváme, a kolik ho správně máme dostat. Zdálo se nám, že jsme zkracováni o několik funtů. Kapitán neráčil sestoupit ze své bohorovné výše, aby nám to vysvětlil. Sebrali jsme se tedy jako jeden muž a se starým Švédem Johnem v čele jako se svým mluvčím jsme šli ke kapitánovi. Kdykoli si na tu scénu vzpomenu, vždycky se musím znova smát. Kapitán přecházel po návětrné straně důstojnické paluby. Když nás viděl přicházet, zarazil se, změřil si nás zuřivým pohledem a tuším hlasem, který nás měl pravděpodobně zahnat na útěk, zahřměl: "Co k čertu zase chcete?" Přednesli jsme svou stížnost spíš jako žádost a tak uctivě, jak jsme jen dovedli, ale on nás nenechal vůbec domluvit. Řekl, že z lenivosti zarůstáme sádlem, že nemáme co dělat, a proto že si vymýšlíme stížnosti. To starého Švéda popudilo, ale stejné neřekl nic urážlivého, jenom trochu zvýšeným hlasem opakoval naši stížnost a trval na ní. Kapitán zesinal, zaťal pěsti, začal dupat a chrlít kletby: "Pryč! Všichni zmizte! Okamžitě! Já vám ukážu! Já vás naučím! Já vám dám, že na to do smrti nezapomenete! Tak vy máte stížnosti! Dejte si pozor! Takové peklo, jaké já vám udělám, jste ještě nezažili! Ve mně jste se spletli! Já jsem Frank Thompson z nejvýchodnějšího cípu Nové Anglie a tam se peče tvrdý boží dárek, horký je dobrý, ale studený chutná horce a leží dlouho v žaludku. Takového mě poznáte!"

Konec jeho řeči udělal velký dojem a jméno "Boží dárek" se ujalo a užívalo se ho často po celý zbytek naší plavby. Kapitán Thompson byl pod ním znám ve všech přístavech kalifornského pobřeží. Celou záležitost jakžtakž urovnal první důstojník. Počkal, až se kapitán uklidní, a pak se mu snažil věc vysvětlit. Ale špatní jsme stejně zůstali my. Aféra se tedy zlikvidovala, jisté rozladění tu však zůstalo. Napětí, které tím mezi mužstvem a kapitánem vzniklo, už nikdy úplně nevymizelo.

Pokračovali jsme v plavbě Pacifikem za krásného klidného počasí. Pacifický neboli Tichý oceán si tak zasloužil své jméno, nepočí-

táme-li ovšem jeho jižní část kolem Hornova mysu. Bylo opravdu hezky. Jen ve vzduchu visel jakýsi mlžný opar, jaký na Pacifiku v oblasti mezi oběma obratníky bývá. Jako by byla přes slunce napjatá tenká transparentní gáza. Ale i to je vítané, i to je možno jen pochválit, protože mlžný opar alespoň zmírňuje sluneční žár.

Pluli jsme stále na západ, abychom co nejdéle využili severovýchodního větru. Když jsme dosáhli zeměpisné šířky, na níž leží mys Point Conception, obrátili jsme se k východu. Pluli jsme tak několik dní. Když jsme začali dostávat při odchodu na hlídky příkaz "Po setmění okamžitě zpomalit loď!", věděli jsme, že se už brzy objeví na obzoru země.

Úterý 13. ledna 1835. Na 34°32' severní šířky a na 120° 31' západní délky jsme spatřili v dálce mys Point Conception. K přístavu Santa Barbara, kam jsme měli namířeno a který leží asi padesát mil jižně od mysu, jsme pluli podél pobřeží celý den a celou příští noc.

Středa 14. ledna 1835. Toho dne brzy ráno jsme zakotvili v rozlehlé zátoce Santa Barbara po sto padesáti dnech plavby, stý padesátý den od vyplutí z Bostonu.

SANTA BARBARA

Kalifornie se rozprostírá podél téměř celého západního pobřeží Mexika od Kalifornského zálivu na jihu až po záliv San Francisco na severu neboli mezi dvaadvacátým a osmatřicátým stupněm severní šířky. Celá země se dělí na dvě provincie, Dolní či Starou Kalifornii, ležící mezi zálivem a dvaatřicátým stupněm severní šířky (dělicí čára běží přibližně mezi zálivem Todos Santos a přístavem San Diego), a Horní neboli Novou Kalifornii, jejíž nejjižnější přístav je San Diego a nejsevernější San Francisco. San Francisco má jméno po svém objeviteli siru Francisu Drakeovi. Říkají mu tak ovšem jen Angličané, kdežto Mexičané je nazývají Yerba Buena. Sídelním městem Horní Kalifornie je Monterey, kde je také celnice, jediná na pobřeží. Každá loď, která zde chce obchodovat, musí tam svůj náklad proclít. A pro-

tože my jsme měli obchodovat právě a především tady, domnívali jsme se, že pojedeme rovnou do Monterey. Ale příkaz od společnosti v Bostonu zněl počkat ještě v Santa Barbaře, až tam přijede její agent, který všechno další zařídí.

Záliv nebo, jak se mu obvykle říká, kanál Santa Barbara je obrovský. Na jedné straně ho uzavírá ve tvaru podkovy země (mezi mysem Point Conception na severu a mysem Santa Buenaventura na jihu) a na straně protilehlé ve vzdálenosti asi dvaceti mil tři velké ostrovy.

Tahle vodní rozloha vděčí za název "zátoka" pouze oběma mysům, neboť je natolik rozlehlá a natolik vystavená jihovýchodním a severozápadním větrům, že to tu pro loď není o moc lepší než na širém moři. Tichý oceán se sem vlévá velmi bouřlivě, obzvláště v době jihovýchodních větrů, to jest od listopadu do dubna, kdy je opravdu nebezpečné kotvit blízko pobřeží.

Tenhle jihovýchodní vítr je opravdové neštěstí kalifornského pobřeží. Mezi měsíci listopadem a dubnem, což je v této zeměpisné šířce období dešťů, si zde nemůže být žádná loď jistá. A proto v přístavech, které jsou nevyzpytatelnému South-Eastu otevřeny, musí loď v této době kotvit tři míle od břehu s lany provlečenými skrze články kotevních řetězů, aby se daly rychle sesmeknout z pacholat a loď mohla v případě stormu rychle odplout na širé moře. Jedinými přístavy, které jsou před těmito větry chráněné, jsou na severu San Francisco a Monterey a na jihu San Diego.

Jelikož jsme sem připluli v lednu, tedy v polovině této ošklivé sezóny, zakotvili jsme tři míle od břehu v jedenáctisáhové hloubce podle předepsaného způsobu. Potom odjel člun s kapitánem na břeh a vrátil se s rozkazem pro důstojníka, aby ho znovu poslal za kapitánem navečer. S prvním člunem jsem se na pobřeží nedostal, a byl jsem proto rád, že pojede ještě jednou. Když má člověk po tak dlouhé plavbě, jako byla naše, konečně naději dostat se na pevnou zemi, zdá se mu i pouhých několik hodin k nepřekání. Strávili jsme den na lodi tak jako obvykle, a protože jsme byli poprvé bez kapitána, cítili jsme se daleko svobodněji. Vyhlíželi jsme s paluby k zemi, na které jsme měli prožít rok nebo dva.

Den byl krásný a tak teplý, že jsme si nasadili slaměné klobouky a oblékli lehké plátěny. Podle kalendáře bylo uprostřed zimy, ale tady bylo počasí jako v létě. Později jsme se dozvěděli, že zde teplo ani v zimě neklesne pod bod mrazu a rozdíl mezi ročními obdobími téměř neexistuje.

Okolo nás byl veliký záliv a moře bylo klidné, skoro hladké. V přístavu stála pouze jedna loď s dlouhou ostrou přídělí. Byla to briga Ayacucho. Měla vysoké stěžně, které se kymácely, a na vrcholku stožáru vlála anglická vlajka. Později jsme se dověděli, že byla postavena v Guayaquilu a že své jméno dostala podle místa bitvy, v níž Peru získalo svou nezávislost. Nyní loď patřila Skotovi Wilsonovi. Jak jsme později zjistili, byla to velmi rychlá loď a její posádka tvořili Havajci.

Krom této lodi nic nerušilo široou hladinu zálivu. Z podkovy vybíhaly dva mysy jako tykadla; západní nízký a písčný, nebezpečný pro lodě plující jihovýchodním směrem, druhý vysoký, příkrý a zalesněný, nahoře s budovou misie Santa Buenaventura, podle které byl také pojmenován. Uprostřed, v ohybu podkovy naproti kotvišti ležela misie a město Santa Barbara.

Rovina s městem Santa Barbara je poněkud vyvýšena nad úroveň moře a zarostlá jen trávou bez jediného stromu. Ze tří stran ji rámuje kulisa hor, které se táhnou až patnáct či dvacet mil do vnitrozemí. Misii za městem tvoří několik budov s vysokou zvonící uprostřed. Zvonice má pět zvonů. Budovy misie, bílé omítnuté, jsou zároveň orientačním bodem lodí zajíždějících do přístavu. Město samo, ležící asi půl míle od moře, tvoří jednopatrové domky z nahnědlého jílu, lehce omítnuté a s červenými taškovými střechami. Řekl bych, že je jich asi sto. A uprostřed nich stojí důkladněji postavená pevnost, takzvané Presidio. Krásný pohled na město je trochu pokazen jen tím, že na horách, které ho rámují, neroste jediný vysoký strom. Veliký požár asi před dvanácti lety všecko spálil a nové stromy ještě nedorostly. Místní obyvatelé vzpomínají na tenhle požár jako na hrůzný a zároveň velkolepý zážitek. Vzduch v celém okolí byl tak horký, že museli opustit město a zůstat několik dnů na pobřeží.

Před západem slunce vyslal důstojník podle rozkazu ke břehu člun, se kterým jsem jel i já. Minuli jsme zád' anglické brigy a veslo-

vali ke břehu. První přistání na kalifornské půdě ve mně zanechalo nezapomenutelný dojem. Slunce právě zapadalo, šelo se; začal se zvedat vlhký noční vítr a těžké vlny Pacifiku s divokým hřměním dorážely na břeh. Čekali jsme na příhodnou vlnu, která by nás vynesla na písek. Náhle se kolem nás přehnal člun z Ayacucha; námořníci z anglické brigy se zřejmě chtěli podívat, jak se my, nováčci, vykoupeme v příboji. Druhý důstojník, který kormidloval náš člun, rozhodl, že jim dáme v přistávání přednost, abychom věděli, jak na to. Když námořníci z Ayacucha pochopili, že se podívané nedočkají, něco na nás zavolali a rozjeli se ke břehu. Využili vysoké vlny, trojím či čtvrtým zapádlováním se dostali nahoru a vlna je nesla na břeh. Jakmile se člun dotkl země, odhodili vesla, rychle vyskočili a táhli člun ještě s touž vinou dál na písek, až byl dostatečně vysoko a na suchu. Zachovali jsme se přesně podle nich. Moře nás vystřelilo na břeh jako šíp, a když jsme přistáli vysoko na suchém břehu, posbírali jsme vesla a čekali na kapitána.

Kapitána však nebylo prozatím nikde vidět; dali jsme tedy vesla zpátky do člunu, jednoho muže jsme nechali na hlídce a pustili se po břehu, že se trochu rozhlédneme. Pobřeží mezi oběma mysy, pokryté velice jemným pískem, je dlouhé asi jednu míli. Směrem k mysům je břeh kamenitý a my jsme přistáli na jediném dobrém místě, právě uprostřed. Stmívalo se, obrysy dvou kotvících lodí bylo vidět už jen nejasně. Moře se valilo do zálivu ve stále větších vlnách, které se převalovaly, vytvářely bílou pěnu a zas ji smývaly a rozbíjely se jedna o druhou.

Námořníci z druhé lodi zatím odtáhli svůj člun na vodu a začali ho nakládat kůžemi a lojem. Tahle práce čekala brzy i nás, a proto jsme je zvědavě pozorovali. Odtáhli člun dost hluboko a dva z nich, stojíce s vysoukanými nohavicemi po stranách přídě, ho přidržovali, aby se nekolébal. Nebyla to snadná práce, protože člun byl těžký a prudké vlny jim bez ustání podrážely nohy. Na břehu mimo dosah vody ležela hromada suchých hovězích kůží, přeložených vždy srstí dovnitř a tvrdých málem jako prkno. Námořníci, vyzbrojeni silnými vlněnými čepicemi, nosili kůže po jedné nebo po dvou na hlavách do člunu.

Když měli kůže naložené, začali nosit pytle s lojem. Pytle byly kožené, velké, a muži je nosili do člunu vždy ve dvojicích. A tak se s těžkými náklady na hlavách a ramenou brodili po kolena vodou sem a tam, dokud nebyl člun plný. Pak se chystali k odplutí a my jsme opět měli příležitost přiučit se, jak Havajci zvládají příboj na zpáteční cestě od břehu. Kormidlující námořník stál na zádi s připraveným veslem, před ním na lavičkách seděli dva muži s vesly ponořenými do vody a čekali, až první větší vlna odtrhne loď ode dna. Dva námořníci, stojící ve vodě po stranách přídě, se pak v příhodnou chvíli do lodi opřeli a vlekli ji co nejdál do moře. Teprve když jim voda sahala po ramena, vyšvihli se do člunu. Námořníci v člunu zatím veslovali ze všech sil, ale namáhali se zbytečně, protože následující vlna je vyhodila zpět na písek. Oba zmáčení námořníci vyskočili tedy znovu do moře a celý manévr opakovali. Tentokrát se jim to povedlo lépe a za pokřiku, či snad zpěvu, kterému jsme nerozuměli, odveslovali ke své lodi. Kousek za příbojem nám zmizeli ve tmě.

Chladnoucí písek nás začal studit do bosých chodidel. Žáby v nedalekých bažinách začaly svůj večerní koncert a odkudsi z mysu se ozývalo melancholické houkání osamělé sovy. Říkali jsme si, že už je načase, aby se starý objevil konečně na břehu. Po několika minutách jsme uslyšeli, že se k nám kdosi blíží. Byl to muž na koni. Tryskem se přihnál až k nám, vykřikl několik slov, a když nedostal žádnou odpověď, na místě koně otočil a zase odcválal. Plet' měl snědou skoro jako Indián, na hlavě měl velký španělský klobouk, na sobě serapu, kožené kamaše, a za nimi zastrčený dlouhý nůž.

"To už vidím sedmé město, a ani jedno křesťanské, řekl Bili Brown.

"Jen počkej, uvidíš ještě horší věci," odpověděl John.

Vtom se konečně objevil kapitán. Obrátili jsme člun, stáhli ho do vody a připravili k odplutí. Kapitán, který tu nebyl poprvé, zaujal místo kormidelníka a odrazili jsme od břehu stejným způsobem jako před námi Havajci. Jako nejmladšímu členu posádky se mi dostalo výsady stát u přídě a tahat člun do vody, takže jsem se přitom i vykoupal. Šťastně jsme se přehoupili přes příbojové vlny, třebaže byly dost vysoké a chvíli si s námi pohrávaly, a za chvíli jsme už po klidnější hladině veslovali ke světlům naší lodi.

NA SEVER PODÉL POBŘEŽÍ

Stáli jsme v zátoce ještě dva dny. Navečer druhého dne jsme spatřili, jak do zátoky vplouvá malá briga. Byla to Lorientte, která měla přivézt našeho agenta. Zakotvila.

Když jsme po západu slunce znovu přijeli ke břehu, našli jsme tu člun z Ayacucha. Jeden z Havajců hovořící anglicky nám pověděl, že byl ve městě a že náš agent, pan Robinson, spolu s několika dalšími pasažéry z Lorientte pojedou s námi do Monterey a že máme vyrazit ještě dnes v noci.

Brzy se objevil kapitán se dvěma gentlemany a jednou lady a my se připravili k odplutí. Nejdříve jsme naložili hromadu zavazadel, patřících našim cestujícím, pak dva z nás přenesli na rukou přes vodu seňoru a šťastně ji usadili do člunu. Zárok dopadl k oboustranné spokojenosti, seňora se usmívala a manžel se zřejmě také nehněval, že jsme ho zastoupili. Byl hlavně rád, že se nemusel namočit. Ve člunu jsem seděl vedle nich, takže jsem slyšel, co si povídají. Pochoopil jsem, že mladší, evropsky oblečený muž, zahalený v mohutném plášti, je pan Robinson, agent společnosti, které patří naše loď. Druhý muž ve španělském obleku byl bratr našeho kapitána Thompsona. Jako místní usedlík obchodoval na zdejších pobřeží. Krásná seňora tmavé pleti, pocházející z jedné z nejbohatších rodin v Kalifornii, byla jeho žena.

Za chvíli už jsme byli na palubě naší lodi a zvedli jsme kotvy. Vypluli jsme podél pobřeží k Monterey. Spolu s námi vyplula k Monterey i Lorientte, ale protože se držela blíž u pobřeží, ztratili jsme ji brzy z dohledu.

Nazítří před východem slunce jsme byli opět na otevřeném moři a všechny tři ostrovy zůstaly daleko za naší lodní příčkou. Ve dvanáct hodin jsme minuli Point Conception. Je to největší výběžek zdejšího pobřeží, vysunutý daleko do Pacifiku, a má pověst nejvčetnějšího místa v Kalifornii. Šťastná loď, která ho obepluje a nesetká

se tu s bouří. A když se jí to podaří dokonce v zimě, pak má štěstí přímo z pekla. Pluli jsme se stěžni plně osazenými plachtami, včetně bočních plachet po obou stranách. Po obeplutí mysu začal vítr dopadat na naše plachty z boku. V té chvíli se měly sejmut boční plachty, místo toho nám však kapitán poručil svinout košové. Vítr okamžik k okamžiku sílil, loď se nebezpečně nakláněla na bok. Ale kapitán chtěl zřejmě zkoušet pevnost lan až po nejzazší mez. Kapitánův bratr i pan Robinson tím byli znepokojeni. Domlouvali kapitánovi, ale ten si nedal říci. Odpovídal jim, že on snad zná svou loď líp než oni, a proto taky ví, kdy se mají které plachty použít. Buď jim chtěl ukázat, že on před nějakým bočním větříkem hned nekapituluje, nebo mu prostě dělalo dobře, že jim může nahnat strach. Přidržel se úpon na návětrné straně hlavu zvrácenou k brámovým plachtám, pozoroval, jak odolávají prudkým náporům větru. Náhlý, silný poryv způsobil, že se mu z úst začal hrnout rozkaz za rozkazem:

"Brámové svinout!"

"Kosatky dolů!"

"Boční sejmut!"

Konečně tedy došlo na boční plachty, ale bylo to opravdu v hodině dvanácté. Na lodi zavládl nepopsatelný zmatek. Nemohli jsme se zdržovat svinováním a přivazováním lan. Měli jsme sotva kdy zajistit je jednoduchou rychlou smyčkou, kterou první prudší náraz větru uvolnil. Plachty pleskaly, uvolněná lana se svištěním poletovala na všechny strany. Krásná seňora, bledá jako stěna a strachem napl mrtvá, odklopýtala do své kajuty.

Několik námořníků pod vedením prvního důstojníka se na přídi pokoušelo svinout boční plachtu, která se beznadějně zapletla a několikrát otočila kolem ráhna. Jiní běhali sem a tam po palubě ve snaze zachytit poletující zdviž nebo otěž. Doposud jsem se při žádném snímání plachet tolik nevyčerpal. Potýkal jsem se s větrem, který mi stále trhal z rukou boční plachtu. Cíp, za který jsem ji držel, mi několikrát vyklouzl z prstů, plachta pokaždé vzlétla jako vystřelená k návětrné straně a třepotala se vysoko nad mou hlavou. Právě ve chvíli, když se mi ji podařilo zkrotit a přivázat, zavolal na mě kapitán:

"Hej, Dano, nahoru k brámovým!"

Námořník je jako voják, musí poslouchat. Vyšplhal jsem se tedy ke stěžňovému koši. Bylo tu stejné boží dopuštění jako dole. Všechna ráhna byla v pohybu. Objímky na stěžni běžely navolno a otáčely se jako turniket. Pro vazová výstuha, vyvlečená nebo vytržená z plachty, visela na ráhnech, vzdutá plachta se třepotala na závětrné straně a královská plachta mi kousek nad hlavou svými ohlušivými "petardami" div neprotrhla bubínky. Naštěstí se storm přihnal za bílého dne, v pravé poledne. Za burácení větru a za naprostého zmatku na palubě bych se těžko někoho dovolal. Námořník u kormidla si všiml, v jakém jsem svízelném postavení. Naznačil jsem mu posunky, aby někdo utáhl zvratičky. Zatímco jsem čekal, až budu moci pokračovat v práci, pozoroval jsem shon na palubě. Zmatek pořád ještě trval. Naše loď se hnala po zpěněném moři šílenou rychlostí, vlny se přelévaly přes palubu, takže mi chvílemi zmizela celá pod vodou, stěžně opisovaly ve vzduchu při každém vychýlení lodi obrovské oblouky. U koše předního stěžně byl "přilepený" můj přítel Bili Stimson. Pomáhal rukama, nohama při svinování přední brámové plachty. Krátce nato se kamarádi na palubě chytili i zdviže mé nezkratitelné plachty a společnými silami jsme ji svinuli. Po skasání a svinutí plachet bylo hned znát, jak se stěžňům a celé lodi ulevilo. Při práci na ráhnech mi vítr serval s hlavy nepromokavý klobouk a odvál ho kamsi na moře. To mě mrzelo ze všeho nejvíc, protože to byla pro mě těžko nahraditelná ztráta.

Dřeli jsme do úpadu a přitom mohlo jít všechno hladce, jen kdyby kapitán dal včas svinout plachty a ponechal pouze stormové. Kromě toho jsme museli za bouře zamířit na širé moře, aby nás nevypočitatelný South-East nevrhl na pobřeží; znamenalo to probíjet se cestou k Monterey navíc dobrých sto mil proti silnému větru.

Storm už trval pátý den a po celý ten čas ve dne v noci lilo. Přestože jsme pluli pořád pod stormovými a skasanými plachtami, museli jsme ustavičně pootáčet a směřovat ráhna, neboť vítr nás stále hnál od pobřeží.

Šestého dne se vyjasnilo, dokonce vyšlo i slunce, ale vítr se dosud neutišil a moře bylo pořád ještě rozbouřené. Měli jsme dojem, že jsme se vinou stormu ocitli kdesi hluboko v nesmírném oceánu, na

tisíce mil vzdáleni od země. Kapitán každý den v poledne "střílel slunce" a nezdálo se, že by byl se svým zaměřováním spokojen.

Za několik dní jsme spatřili mys Pinos, který leží nedaleko vjezdu do zátoky Monterey. Bylo zde mnohem víc lesů než na jižním pobřeží mysu Point Conception, který je jakýmsi předělem dvou různých oblastí. Na sever od něho je země bohatě zalesněná a oplývá množstvím pramenité vody. Jestli je to možno říci o Monterey, pak to ještě ve větší míře platí o San Francisku. Na jih od mysu Point Conception, jako například v okolí Santa Barbary, San Pedra, a zejména San Diega, není nikde po lesích ani památka. Krajina je holá a plochá, třebaže půda je tam dost úrodná.

Zátoka Monterey se otevírá doširoka mezi mysem Año Nuevo na severu a mysem Pinos na jihu. Jeho rozloha měří kolem čtyřia-

dvaceti čtverečních mil. Čím dál do hloubi se zátoka zužuje. Na jejím jihovýchodním konci ve vzdálenosti osmnácti mil od obou mysů leží město. Břehy jsou porostlé hustými, převážně borovými lesy. Protože

bylo pořád deštivé počasí, stromy i keře se pyšnily takovou svěží zelení, jakou může vykouzlit pouze příroda. Ptáci zpívali v lesích a nad hlavami nám přeletovala hejna divokých kačen. Zde jsme tedy mohli konečně bez strachu před nevyzpytatelným South- Rastem spustit kotvy.

Zakotvili jsme u břehu na místě, které v porovnání s kotvištěm v Santa Barbaře vypadalo nesrovnatelně příjemněji. Domky z nevypálené hlíny byly obílené a jejich bělost kontrastovala s červenými střechami a sytě zelenými trávníky, na kterých domky stály. Stejně tady, jako i v jiných kalifornských městech, které jsem měl to štěstí spatřit, nejsou domky obehnány ohradami. Jsou tu vidět jen nízké plůtky, které ohrazují malé zahrádky. Stavení rozetá po zeleném trávníku mají jen jedno patro. Vypadají jako rodinné domky.

Spustili jsme kotvy za hezkého sobotního odpoledne. Slunce se chýlilo k obzoru, ale do západu byla ještě nejméně hodina. Všecko mi tady připadalo milé. Nad malým, krychlovým stavením presidia povívala mexická vlajka a zvuky bubnů a trubek defilujících vojáků se nesly nad vodou až k nám. Myslím, že nás to všechny tak trochu bralo u srdce. Připadalo nám, že jsme konečně dorazili do "křesťanského světa", což v jazyku námořníků znamená civilizovanou zemi.

První setkání s Kalifornií bylo nepříjemné: otevřená rejda v Santa Barbaře, kotviště ve vzdálenosti tří mil od břehu s ustavičnou hrozbou, že budeme muset každou chvíli prchat před South-Eastem, přejíždění v člunu přes nepříjemný příboj. A když k tomu ještě připočteme storm, který nás zastihl u mysu Point Conception, není divu, že pro nás bylo Monterey milým překvapením. Milé, klidné Monterey, kdy příboj nebylo skoro ani znát, se nám všem na první pohled zalíbilo. Toho odpoledne byla například jeho hladina jako zrcadlo.

Odvezli jsme své první pasažéry, kapitánova bratra, krásnou seňoru i agenta, na břeh, kde už na ně čekalo několik Angličanů a Američanů v charakteristických zdejších oblecích.

Pobyt v Monterey je pro mne památný už tím, že se mi tu podařilo vykonat věc, která mě pasovala na skutečného námořníka. Spustil jsem sám, bez cizí pomoci, na palubu brámové ráhno. Několikrát jsem na moři viděl, jak se to dělá, a jeden starý námořník, jehož přízeň a důvěru jsem si získal, mně podrobně vysvětlil, jak si mám po-

čínat. Poradil mi též, abych si to při první příležitosti vyzkoušel, až bude loď kotvit v přístavu. Řekl jsem o tom druhému důstojníkovi, s nímž jsem se sblížil ještě v dobách, kdy byl prostým námořníkem. Požádal jsem ho, aby se za mne u kapitána přimluvil. Náš "starý" souhlasil a já se tedy vyšplhal nahoru do ráhen. Podařilo se mi to a nedopustil jsem se jediné chyby. Dokázal jsem to, aniž mi musel někdo z přihlížejících radit. A když ráhno leželo na palubě a já jsem z úst prvního důstojníka uslyšel slova uznání: "Dobrá práce", nebylo to pro mě o nic menší zadostiučinění, než když jsem na Harvardu uviděl pod svou latinskou prací červeně napsáno: Bene.

MONTEREY

Následující den byla neděle, která je na obchodních lodích dnem svátečním, dnem odpočinku. Obvyčně se toho dne alespoň části posádky dovolovalo odejít na pobřeží. Právě jsme se přeli o to, kdo je dnes na řadě, kdo už na vycházce byl a kdo ještě ne, když jsme byli svoláni na palubu. Čekaly nás tam zlé zprávy: vycházky byly zaražené a všichni nastoupí do práce. Měli jsme vyměňovat naprasklý košový nástavec předního stěžně. V úhrnu to představovalo pořádný kus práce, protože nejdřív se musel spustit dolů brámový nástavec a brámová ráhna včetně příslušných lan. Co je moc, to je moc. Námořníky nemůže nic tak dopálit, jako když přijdou o volnou neděli. Ne že by chtěli neděli přímo světit, jde jim spíš o to, že přicházejí o chvíli odpočinku. Pravda je, že jsme o neděle na moři přicházeli dost často kvůli bouřím, a proto není divu, že zrušení pracovního klidu dnes, kdy loď stojí v bezpečném přístavu, jsme považovali za vyloženou křivdu. Kapitán své rozhodnutí omlouval tím, že v pondělí má přijít na naši loď celní kontrola a že chce mít loď do té doby v úplném pořádku. Námořník je na lodi sice učiněným nevolníkem, ale na druhé straně má spoustu možností, jak čelit různým příkořím ze strany svých nadřízených, případně překazit jejich plány. Vidí-li námořník pro svou práci rozumný důvod, nebo ocitne-li se tvář v tvář ne-

bezpečí, umí vzít za dílo jako málokdo. Ale běda, když si námořník začne myslet, že se mu poroučí zbytečná práce, práce pro práci! Snad nikdo na světě neovládá tolik fint, nenápadných, vynalézavých lstí a uskoků jako on! V takové situaci je politováníhodný především důstojník. Všecka práce, kterou z námořníků vyždímá, nestojí za řeč, protože námořníci dělají, jen aby dělali, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Přesně tak se tu neděli pracovalo na naší lodi. Heslem dne bylo: "Chceme volno!"

Důstojník poslal námořníka do podpalubí pro blok. Námořník obrátil dole všechno vzhůru nohama. Ne a ne ho najít. Vrátil se na palubu až po několikerém volání. A co času teprve zabil vysvětlováním, když se ho důstojník ptal, proč tak dlouho nejde! Pak se z něčeho nic ztratilo kladivo. Hrom do toho, čert aby to vzal! Nebylo k najít. Jako z udělení všechny nože byly najednou tupé jako motyky. Z toho důvodu stálo půl posádky ve frontě u brusného kamene. Kdosi vyšplhal na vrchol stěžně, a teprve když byl nahoře na špičce, s nevinnou tváří hlásil na palubu, že si zapomněl vzít s sebou potřebné nářadí. Musel se pro ně vrátit a netřeba snad ani říkat, že se slézáním ani s opětným výstupem nahoru nijak nespíchal. Šest těžce supících mužů nebylo s to zvednout trám, s nímž by si jindy hravě poradili tři. Když nás důstojník nehlídal, nepřeložil nikdo křížem stěbla. Práce nám šla jak psovi pastva. Při odchodu na snídani jsme si mohli hrdě říci, že oprava stěžně pokročila tak daleko, že už teď jenom zbývá - s ní začít.

Při jídle jsme samozřejmě podrobili situaci zevrubné úvaze. Kdosi přišel s návrhem, abychom prostě odmítli dál pracovat. Na to jsme nepřistoupili. Dávali bychom tím, jak uvážlivě podotkl starý John, kapitánovi do ruky zbraň proti sobě. Mohl by to označit za vzpouru.

Po snídani se na lodi roznesla zpráva, rozšiřovaná hlavně důstojníky, že skončíme-li práci do oběda, budeme si moci vzít odpoledne člun a vyjet na ryby. Bylo to dobře vymyšlené a zapůsobilo to především na rybáře-amatéry. Ale spokojili se tím nakonec i ostatní. Řekli si, že přece jen něco vyhráli. Volný půlden je lepší než nic. A tak jakkoli se podle našeho počátečního tempa zdálo, že oprava stěž-

ně bude trvat nejméně čtrnáct dní, skončili jsme s ní kolem druhé hodiny odpolední.

Pět nás potom opravdu nasedlo do člunu a veslovali jsme k mysu Pinos. Vystoupit na pevninu jsme měli ale zakázáno. Naši rybáři si ještě ani nepřipravili návnadu, když se na druhé straně mysu objevila Lorientte, která vyplouvala před několika dny současně s námi ze Santa Barbary. Využila právě se zvednuvší lehké mořské brízy, jež ji nesla do přístavu. Dovedli jsme si představit, s jakou asi radostí uvítali vítr, protože až do téhle chvíle bylo v celém zálivu mrtvé bezvětří. Nalovili jsme si trochu ryb, hlavně dórz a okounů. Fosterovi, bývalému druhému důstojníkovi, se podařil lov nad jiné vzácný. Vytáhl na svém háčku mušli perlové ústřice. Od zdejších obyvatelů jsme se později dověděli, že zátoka Monterey je bohatým nalezištěm perlových ústřic a že jich zrovna nedávno odtud odvezl celý náklad jakýsi malý škuner do Spojených států. Když jsme se vraceli zpět, Lorientte už stála na kotvách nedaleko naší brigy.

Příští ráno jsme všichni pracovali v lodních skladech. O osmé hodině se na palubě objevilo pět celníků. Mexické celní předpisy jsou přísné. Například nepřipouštějí proclívat zboží na lodi. Celý náklad má být přepraven na břeh a teprve tam může být proclen. Na zásah našeho agenta celníci maličko přimhouřili oko a proclívali zboží přímo na lodi, čímž nám ušetřili mnoho práce. Celníci byli oblečeni podle běžné kalifornské módy: velký černý nebo tmavohnědý klobouk se širokým okrajem s hedvábnou podšívkou uvnitř, krátký hedvábný nebo batistový kabát, košile s rozhalenkou, bohatě zdobená vesta, sametové kalhoty sahající ke kolenům, kde jsou upnuté zlatou stužkou, bílé punčochy a tmavohnědé boty z kozinky. Muži nenosí opasky. Ovinují si kolem pasu šerpy, poněvíc červené, skrovnější i honosnější, podle toho, jak je kdo zámožný. Přidejme k tomu všemu nezbytné poncho neboli serapu a máme tím kalifornský oblek kompletní. Poncho nebo též serapa svědčí o společenském postavení a zámožnosti svého vlastníka. Takzvaní gente de razon čili příslušníci horních deseti tisíc nosí černé nebo tmavomodré pláště s pokud možno největším počtem zlatých prýmků a šňůrek. Nejskromnějším oděvem je indiánská deka. Lidé patřící ke střední vrstvě nosí poncho, což je velký čtverec látky s vystřiženým okrouhlým otvorem

uprostřed, kterým se při oblékání prostrčí hlava. Poncho bývá z hrubé látky, jako je indiánská dekaž ale zato bývá vyzdobeno výšivkami. Díky jim vypadá dost okázale. A co je zajímavé, neviděl jsem tu jediného Španěla, který by pracoval. Všechny těžší práce vykonávají Indiáni. Každý bohatý Španěl tu vypadá jako grand a každý nejbídnější ničema španělské krve jako zchudlý šlechtic. Často jsem tady viděl hezké urostlé lidi s noblesním chováním, oblečené v jemném černém sametu, kteří při vši té nádheře neměli v kapse jediný real a ani skývu chleba, kterou by utišili kručení v břiše.

OBCHOD V MONTEREY

Příštího dne byl náš náklad procleny a začali jsme s prodejem. Místnost v mezipalubí, nahonem přestavěná na prodejnu, byla do posledního místa napěchovaná vzorky našeho zboží. Mladý Mallus, který přišel na loď jako obyčejný námořník a pocházel z Bostonu jako já, opustil teď svůj kotec v podpalubí, protože byl povýšen na obchodního účetního. Měl pro to nakonec ty nejlepší předpoklady, neboť před svým příchodem na loď byl úředníkem v jakési bostonské účtárně. Brzy po nalodění onemocněl revmatismem a po celou dobu naší plavby nebyl schopen vykonávat "vlhké" námořnické řemeslo.

Týden a ještě nějaký ten den navíc bylo na lodi rušno. Lidé přicházeli kupovat, smlouvat anebo jen tak se podívat. Hrnuli se k nám muži, ženy i děti. A protože většinou neměli vlastní čluny, museli jsme je bez ustání převážet sem a tam. Zdálo se, že každý místní občan považoval za svou povinnost přijít alespoň jednou na palubu, a to ve svém nejlepší obleku. Agent a jeho pomocník Mallus měli plné ruce práce s prodejem a my jsme zase vynášeli zboží ze skladů a vozili je zákazníkům na břeh. Teprve teď jsme zjišťovali, co všechno je v útrobach naší brigy. Byly tam zastoupeny snad všechny druhy výrobků, kolik jich vůbec na světě existuje. Různé druhy lihovin, které jsme prodávali v soudcích, rozinky, sirup, železné, hliněné, zinkové kuchyňské nádoby, nože, střevíce i vysoké boty, bavlněné látky, krep,

hedvábí, šály, bižuterie, hřebeny, všecko, všecko, nač si jen lze vzpomenout, počínaje čínskými křesadly a anglickými koly k vozům včetně železných obručí konče.

Kalifornští usedlíci jsou pomalí a leniví, a nejenže jim práce nevoní, oni sami nic udělat nedovedou. Přestože jejich země rodí množství vína, kupují víno bostonské, které jim dodáváme my. Platí nám za malou sklenku jeden real (dvanáct a půl centu). Stejně tak své kůže, které doma cení na dva dolary, vyměňují za věci, jejichž cena se v Bostonu pohybuje nanejvýš kolem pětasedmdesáti centů, a navíc kupují boty (s největší pravděpodobností vyráběné z téže kůže exportované k nám a tedy dvakrát převážené kolem Hornova mysu) po třech nebo čtyřech dolarech za pár, a boty z takzvané měkké kůže dokonce za patnáct dolarů. Mnoho druhů zboží se zde prodává za ceny o tři sta procent vyšší než v Bostonu. Hodně k tomu přispívá i zdejší vysoké clo na importované výrobky, které na ně uvaluje ve snaze zamezit odlivu stříbra ze země sama kalifornská vláda. Clo a výdaje spojené s náklady na dalekou dopravu jsou velikou překážkou

pro obchod s Kalifornií. Proto s ní mohou obchodovat jen společnosti, které disponují značným finančním kapitálem. Plné dvě třetiny výrobků dovážených do Kalifornie kolem Hornova mysu zprostřed-

kuje už pět let společnost Bryant, Sturgis and Co., které patří také naše briga.

Obchodnické, možná že by se mělo spíš říci speditérské živobytí, zaměstnání pro námořníky dost nezvyklé, nás nadmíru zaujalo. Třebaže jsme museli pracovat od setmění do setmění. Možná svou novostí nebo spopitným, které jsme od zákazníků občas dostávali. Při převážení zákazníků z břehu na loď a z lodi na břeh jsme přicházeli neustále do styku s místními obyvateli, a měli jsme proto možnost bezprostředně se seznámit s tím, jak myslí, jak mluví, jaké mají zvyky a obyčeje.

O mužském úboru jsem se už zmínil. Ženy nosí šaty z nejrozmanitějších látek: z hedvábí, krepu, batistu atd., ušité podle evropské módy, ale bez rukávů, takže chodí s nahými rameny. Krásné pohlaví nepoužívá korzetů, šaty splývají volně, botky nosí z kozinky nebo z atlasu, s přezkami a pásky jiskřivých barev, a nakonec náušnice a náhrdelníky, což už jsou spíše doplňky kalifornských nevěst. Klobouky na hlavách kalifornských žen jsem neviděl. Jediný dámský klobouk na pobřeží jsem spatřil u ženy jakéhosi amerického kapitána obchodní lodi, který se usadil v San Diegu. Kalifornkanky jsou bez výjimky brunety. Vlasy nosí volně rozpuštěné, takže jim splývají na krk, nebo zapletené v copy. Vdané ženy si splétají vlasy do vrkoče, který si na hlavě upevňují vysokým hřebenem. Jedinou ochranou před slunečním úpalem nebo nepohodou je veliká mantila, do které si hned, jak vyjdou z domu, halí hlavu, často i obličej. Naštěstí vycházejí ven, jen když je hezky. V domech nebo v jejich blízkém okolí nosí šerpy přehozené přes krk nebo ozdobné šátky. Často si také na temeno uvazují stuhy s připjatým křížkem nebo hvězdou. Samozřejmě i u dámského oblékání jsou značné rozdíly v úpravě, kvalitě látek atd., které jsou stejně jako u mužů dány množstvím španělské krve, kolující jim v žilách. Španělky, jejichž předkové neuzavírali sňatky s dcerami zdejších obyvatelů, mají světlou pleť brunetek, někdy tak jasně světlou, jako mají Angličanky. Ale takových rodin není v Kalifornii mnoho. Jsou to většinou rodiny státních úředníků nebo bývalých úředníků, kteří se tu po ukončení své služby usadili, anebo konečně rodiny, které sem emigrovaly z politických důvodů. Ti tvoří nejvyšší kastu, uzavírají sňatky jen mezi sebou a zachovávají si od

ostatních přísný odstup. Liší se od ostatních nejen barvou pleti, oděvem a chováním, nýbrž i řečí. Ženy z těchto rodin se nazývají Kastilkami a nesmírně si zakládají na své čisté kastilštině, neboť nižší vrstvy mluví pokaženou španělštinou.

Měřeno od těchto horních deseti tisíc dolů je pleť ostatních lidí tmavší a tmavší, až se dojde k zemité hnědi. Na samém konci tohoto žebříčku jsou čistokrevní Indiáni, kteří chodí polonazí. Jejich celým oděvem je kus hadru, který mají v pase utažený širokým řemenem. Dá se říci, že postavení ve zdejší společenské hierarchii je přímo závislé na rase, na stupni její čistoty, na barvě kůže, kterou nelze nijak ukrýt. Stačí jedna kapka španělské krve a člověk je vysvobozen z nevolnictví, má právo nosit kalhoty a kabát, boty a klobouk, plášť, ostruhy a dýku. A především ho to opravňuje říkat si Španěl a vlastnit majetek, jestli je schopen nějaký získat.

Co mě na zdejších usedlících zvlášť zaujalo, byla jejich řeč. Zaujal mě hlas, způsob výslovnosti i intonace. Vypadalo to, jako by každý prostáček v dřevěném klobouku, v plášti z deky mluvil ušlechtilou španělštinou. Samotný zvuk hovoru mi zněl příjemně, přestože jsem nerozuměl ani slovu. Když jsem naslouchal těm plynulým slovům a větám, měl jsem pocit, že je to hudba. I obyčejný pastevec tady mluví jako vyslanec na královském dvoře. Někdy mi připadalo, jako by na celý tenhle národ padlo jakési prokletí a zničilo v něm vše kromě pýchy, noblesního chování a ušlechtilého hlasu.

Ještě jedna věc mě tu udivila: stříbro jako platidlo, jako oběživo. Za celý svůj život jsem neviděl tolik stříbra jako za jeden týden v Monterey. Nejsou tu totiž banky a úvěrový systém zde neznají. Kromě stříbra jsou tu běžným platidlem kůže, kterým námořníci říkají "kalifornské bankovky". Za všechno, co si Kalifornčan koupí, platí stříbrem nebo kůžemi. Vysušené kůže převážejí na vozech tažených volským potahem nebo je nakládají na muly a peníze (půldolarové nebo dolarové bankovky), které za kůže utrží, si balí do šátek.

Ve škole jsem se španělštině neučil, takže ještě na Juan Fernandezu jsem neznal španělsky ani slovo. Během plavby jsem si vypůjčil španělskou gramatiku a slovník a ve volných chvílích jsem se začal učit. Něco jsem pochytil od lidí, s kterými jsme se cestou setkali, takže jsem si získal dost velkou zásobu výrazů a zkoušel jsem už sám

mluvit. Brzy jsem uměl španělsky líp než kdokoli z naší posádky (která po pravdě řečeno neuměla vůbec). Protože jsem předtím ve škole studoval latinu a francouzštinu, získal jsem si pověst velkého lingvisty. Proto mě kapitán a důstojníci často vysílali na pobřeží nakupovat zásoby nebo vyřizovat různé úřední záležitosti. Nezřídka se mi stávalo, že jsem byl poslán cosi obstarat a přitom jsem si nebyl s to vzpomenout, jak se to španělsky řekne. Ovšem že jsem se k tomu nikdy nepřiznal. Někdy se mi ostatně podařilo před odchodem zaskočit ještě do podpalubí a podívat se do slovníku. Jednou jsem dokonce zastavil na ulici jakéhosi Angličana, kterého jsem prostě a jednoduše požádal, jak se to a to řekne španělsky, a když jsem neměl ani čas zaběhnout do podpalubí poradit se se svým slovníkem, ani jsem neměl to štěstí, abych na ulici potkal nového Angličana, vypo-máhal jsem si výmluvnou řečí posuňků a gest, kterou jsem doprovázel latinskými nebo francouzskými výrazy, obohacenými o španělské koncovky. Byla to velice užitečná cvičení, kterými jsem získal víc než nevím jak dlouhým vysedáváním nad slovníky. Navíc jsem při svých pochůzkách poznával charakter a obyčeje zdejších lidí. A pak, byla to změna v každodenním monotónním životě na lodi.

Stejně jako na Juan Fernandezu je i zde spousta koní, psů a slepic. A když jsme u koní, musím říci, že to tu vypadá tak, jako by s nich muži vůbec nesestupovali. Koně nejsou ani přes noc ustájeni, pobíhají volně a pasou se i s dlouhou opratí přivázanou na krku, kterou vlečou za sebou. Majitelé je zřejmě rozeznávají podle vypálených značek. Oprati zde říkají laso. Obvykle ráno majitel chytí jednoho svého koně, osedlá ho, a teprve po celodenní jízdě ho zase na noc pustí na pastvu. Příští den osedlá jiného a tak to jde pořád doko-la. Jen v případě, když podniká delší jízdu, vystřídá za den víc koní. Kalifornští usedlíci jsou výborní jezdci, na koních je tu možno vidět i pětileté a čtyřleté chlapce, kterým nohy sahají sotva do polovice koňského břicha, ale sedí na nich, jako by k nim byli přirostlí.

Muži jezdí na koních i na besedu k sousedovi. Proto bývá u každého, i sebemenšího domku uvázáno u vchodu několik koní. Při sedání na koně nevkládají jezdci nohu do třmene, ale popoženou zvíře několika ranami do běhu a teprve pak se vyhoupnou do sedla, zasadí koni ostruhy a vyrážejí z místa plným tryskem. Kalifornské ostruhy

jsou strašlivé, mají čtyři nebo pět tupých, zrezivělých, na coul dlouhých zubů. Koně od nich mívají často slabiny rozedrané do krve. Sám jsem viděl, jak měli při návratu z honu nohy a zadky potřísněné krví.

Jezdecké umění se tu často předvádí jako veřejná atrakce na koňských dostizích a býčích zápasech. Protože jsme se však ve svátek nikdy na břeh nedostali, žádnou takovou podívanou jsem na vlastní oči nespatřil. Monterey je také proslulé svými kohoutími zápasy, různými hazardními hrami a produkcemi artistů, komediantů a kejklířů. Trapeři a lovci, kteří čas od času přicházejí ze Skalistých hor s nákladem kůží a kožešin, si dopřávají všech těchto zábav, dokud se jim nevyprázdní tobolky. Potom táhnou nazpět ke svým Skalistým horám. Jestli Monterey dodnes nevyrostlo ve velké město, vinu na tom mají pouze jeho obyvatelé. Půda je zde nesmírně úrodná, počasí přímo ideální, vody dostatek. I přístav je dobře položený. Je chráněn, s výjimkou severu, ze všech stran před větrem. A třebaže jeho dno není pro zakotvení nejlepší, došlo tu jen k jediné katastrofě, která byla způsobena spíš nedbalostí nebo lehkomyšlností kapitánovou. Zakotvil loď na příliš krátkém kotevním řetězu a pro druhou kotvu se rozhodl, až už bylo pozdě.

PRÁCE "HLAVOU"

Když jsme po několika dnech viděli, že obchod začíná váznout, zvedli jsme kotvy. Vytáhli jsme na stožár vlajku a vypálili jsme na rozloučenou salvu, kterou presidio opětovalo. S Monterey za zády jsme zamířili k výjezdu ze zátoky a pak jsme se podél pobřeží vraceli k Santa Barbáře. Vítr, který na otevřeném moři vál, nám přišel vhod co do síly i co do směru. Po obeplutí mysu Pinos jsme se obrátili na jih a napjali horní i spodní boční plachty, čímž jsme dosáhli asi devíti uzlů v hodině. Vypadalo to, že za čtyřiaadvacet hodin urazíme tutéž vzdálenost, která nám v opačném směru trvala plné tři týdny. Mys Point Conception jsme míjeli jako na křídlech. Vítr byl tak silný, že

kdybychom teď pluli opačným směrem, připadal by nám jako větrná smršť. Když jsme míjeli ostrovy u vjezdu do zátoky, vítr se poněkud zmírnil. Spustili jsme kotvy na svém bývalém místě necelých třicet hodin po výjezdu z Monterey.

Od té doby, co jsme odtud odpluli, se nic nezměnilo. Opět ani jedna loď v rozlehlé zátoce a příboj se stále zmítal, vlny se s hukotem tříštily o pláž.

Kotvili jsme v Santa Barbaře čtrnáct dní, a pokud nebyl obzvlášť silný příboj, vozili jsme na břeh zboží a z břehu na loď kůže. Obchod se nám tu nerozvíjel ani zdaleka tak dobře jako v Monterey, a co se nás námořníků týkalo, mohlo město Santa Barbara ležet zrovna tak dobře v hloubi Kordiller. Kotvili jsme na tři míle od břehu, a to z něj bylo do města ještě dobrou míli. Výrobky, které jsme dováželi na břeh, překládali Indiáni na velké neforemné vozy, tažené volskými potahy. Vozy měly malá, ale zato bytelná kola a tažná zvířata měla jařma upevněná na krcích nikoli dole, ale nahoře. Kůže jsme nosili na loď takzvaným kalifornským způsobem, to jest na hlavách. Kdo z nás nebyl dosud dost otužilý, mohl to napravit při téhle práci. Kladla ty nejtvrďší nároky.

Kůže musí být úplně suché, jinak je nikdo nekoupí. Po stažení ze zabitého zvířete se napínají a suší na slunci. Takto napjatá a vysušená kůže se nekrčí. Po vyschnutí se přeloží vpůli podle linie hřbetu srstí dovnitř. Místní obyvatelé je přivázejí na mulách nebo vozech k mořskému pobřeží a skládají je v místech, kam voda za přílivu nedosáhne. Další transport už je věcí lodní posádky. Zvedali jsme si kůže na hlavy, velké jsme nosili po jedné, menší po dvou a brodili jsme se někdy po kolena, někdy po pás a někdy až po krk vodou k člunu.

Protože zde nebyl přístavní můstek, obvykle jsme člun zakotvili až za linií příboje, zajistili jsme ho malou dřevěnou kotvou zatíženou závažím nebo kameny. Na hlavách jsme měli všichni tlusté skotské čepice z vlny, které byly dostatečně měkké, takže dobře chránily hlavu před otlačením. Ať už jsme si o tom zpočátku mysleli nebo říkali cokoli, zanedlouho jsme museli uznat, že v Kalifornii neexistuje lepší pracovní metoda nad "práci hlavou". Jiný způsob přepravy jsme nemohli volit už z toho důvodu, že kůže byly široké a těžké, nemluvě o vysokých hřebenech příbojových vln, kterými jsme si

proráželi cestu k člunu. Pravda, některým členům naší posádky se tenhle pracovní postup nezdál, neboť prý při něm vypadáme jako černoši ze Západní Indie, a různě experimentovali, ale nakonec se i oni museli vrátit k našemu osvědčenému způsobu. Největší umění je kůži zvednout se země a vyvážit si ji na hlavě. Některé jsou tak těžké, a hlavně tak široké, že je dospělý muž není s to obejmout. Při přenášení nám taky způsoboval horké chvilky vítr. Co jsme se kolikrát jeden druhému nasmáli, když jsme se s tváří zabořenou v písku pokoušeli kůži na hlavě vybalancovat, nebo když jsme s ní běželi k člunu a přepadení náhlým poryvem větru jsme škobrtali, potáceli se a padali jako podřátí! Kapitán mínil, že by se zlomyslnému větru dalo čelit větším zatížením našich hlav, a doporučoval vylepšit "kalifornskou metodu" tak, aby se místo jedné kůže nosily vždycky dvě. Kromě větru, pro který prý pak nebudeme tak snadnou kořistí, uváděl ještě jako další argument konkurenci jiných obchodních lodí. Bylo potřeba co nejdříve skončit s nakládkou a honem pospíchat dál, aby nás jiné lodě nepředběhly.

Když naše hlavy přivykly břemenům a když jsme získali jistý fortel, dokázali jsme v krátké době přenést dvě stě i tři sta kůží. Nicméně to byla práce nepříjemně mokrá a bylo-li dno kamenité, měli jsme chodidla do krve rozedraná. Pracovali jsme samozřejmě bosí, protože ustavičné brouzdání ve slané vodě by žádné boty nevydržely. Když byl člun vrchovatě naložený, museli jsme veslovat k lodi, která byla zakotvena ve vzdálenosti tří mil od břehu.

Největší rozdíl mezi zaměstnáním námořníků na moři a v přístave je v jiném rozvržení času. Místo střídavých hlídek na palubě a v podpalubí, jak to bývá na moři, pracuje v přístavu celá posádka od svítání do setmění, s výjimkou chvilky oddechu při jídle. Na noc se určuje pouze dvoučlenná hlídka, v níž se střídají všichni námořníci. Polední přestávka trvá hodinu, za soumraku se uklízí paluba, zvedají a uvazují se čluny. Pak se jde večeřet. O osmé hodině večer se zhasínají všechna světla s výjimkou kompasové lampy. Víc času pro sebe má posádka na zakotvené lodi pouze v noci, kdy každý námořník hlídkuje jenom dvě hodiny. Náhradní volno se za ně ale ve dne nedává. Čtení, zašívání šatů a jiné podobné věci se musí odkládat na neděli. Někteří nábožensky založení kapitáni dávají svému mužstvu

volno i v sobotu odpoledne. Je myslím celkem pochopitelné, že námořníci dávají lodím s takovými kapitány přednost. My jsme však byli rádi, že máme volno aspoň v neděli. Ale i tak už se několikrát stalo, že se zrovna v neděli objevil na pobřeží nový přísun kůží, s nimiž tam dorazili usedlíci z odlehlých míst, a my jsme je museli okamžitě převzít, což nám zabralo půl dne. Kotvení lodi v přístavu přináší posádce jedinou výhodu. Po dlouhém období, kdy bylo na jídelníčku denně solené hovězí, mohou námořníci, pokud si je opatří, okusit i čerstvé maso. Pro vola na porážku jsme si museli v neděli zajet na pobřeží, sami si ho tam zabít, stáhnout z kůže a dovézt na palubu. Všecko ve svém volném čase.

Ale všechny tyto trampoty a svízele by se snášely daleko lépe, kdybychom věděli, kdy skončí. Zatím jsme byli zde, na malé lodi s nepočetnou posádkou, na pobřeží osídleném polodivochy, kdesi na konci světa, s vyhlídkou na těžko ohraničitelnou délku pobytu. Příkladně dva nebo tři roky. V Bostonu se nám říkalo, že plavba potrvá asi osmnáct měsíců, nanejvýš dva roky. Ale když jsme připluli na kalifornské pobřeží a seznámili se se zdejším obchodem, zjistili jsme, že vzhledem k nedostatku kůží nemůžeme shromáždit svůj náklad dřív než za dvanáct měsíců. Kromě toho se rozkřiklo, že máme ještě nakoupit kůže pro další loď naší společnosti, která prý vyjela z Bostonu brzy po nás. Myslím, že se o tom během plavby kapitán několikrát zmiňoval, ale my jsme tomu nevěnovali pozornost. Ale i kdybychom si to byli tehdy uvědomili, nic by nám to bylo neříkalo.

Briga Kalifornia, která patřila také naší společnosti, křižovala po zdejších vodách skoro dva roky, než se jí podařilo doplnit svůj náklad. Nyní byla v San Diegu a chystala se na zpáteční cestu do Bostonu. Naším úkolem tedy bylo, jak se ukazovalo, nakoupit a v San Diegu deponovat čtyřicet tisíc kusů kůží pro onu zmíněnou loď, která sem měla co nevidět dorazit, a teprve pak začít s nákupem vlastního nákladu. Naše budoucnost nevypadala růžově. Loď Lagoda, o hodně menší než Kalifornia, jezdila zde od přístavu k přístavu plné dva roky, než shromáždila svých dvaatřicet tisíc kusů kůží. Když se uváží, že my bychom měli kromě čtyřiceti tisíc kusů kůží zkompletovat ještě náklad vlastní, který se dal odhadovat na dvanáct až patnáct

tisíc kusů, vypadalo to s naším brzkým návratem do Bostonu velice bledě. Navíc byla o kůže den ode dne větší nouze.

Lod', která se pro nás stala zlověstnějším strašidlem než "Létající Holand'an", bohužel nebyla pouhým příznakem, nýbrž tvrdou skutečností. Znali jsme už taky její jméno. Byla to známá východoindická loď Alert, která přijela do Bostonu za dva měsíce po našem odjezdu. Nemohly už být žádné pochyby. Někteří mluvili o třech nebo čtyřech letech, která musíme strávit v Kalifornii. Starší námořníci říkali, že už Boston jakživi nespátí a že své kosti složí na zdejším pobřeží. Zlověstný mrak visel nad celou posádkou. Na tak dlouhou dobu nebyl nikdo z nás připraven ani vybaven. Začaly se nám nedostávat různé drobnosti denní potřeby, a i když to byly často jen maličkosti, byly zde čtyřikrát dražší, když už se vůbec sehnaly, než v Bostonu. Všechno tohle bylo pro námořníky brigy Pilgrim zajisté tvrdé a nepříjemné, ještě nepříjemnější to však bylo pro mne. Nechtěl jsem být námořníkem po celý život. Chtěl jsem pobýt na moři osmáct měsíců nebo dva roky. Tři nebo čtyři leta na moři by ze mne udělaly námořníka se vším všudy, námořníka myšlením, zvyky, vnějším vzhledem i vnitřním založením. Opozdil bych se za svými kolegy natolik, že by byl konec s nadějemi na ukončení studií. Strážlivě viděno, byl mi proti mé vůli vnucen úděl námořníka a s ním končily všechny mé plány.

Co si může takový námořník myslet, když se po dlouhých měsících dennodenní dřiny a nasazování života nakonec ocitne kdesi na konci světa, v poloviční divočině, kde se nectí zákon ani Písmo? Kde je vydán na milost a nemilost kapitánovi, protože široko daleko není americký konzul, u něhož by si mohl stěžovat? Přestali jsme se zajímat o plavbu i nákup kůží, které jsme, jak se ukázalo, shromažďovali vlastně pro jinou loď.

Ke všemu se na lodi začaly rozmáhat nešváry a nedorozumění. Náš první důstojník byl příjemný a laskavý člověk. Snad právě proto nemohl být dobrým důstojníkem na obchodní lodi. U něho vůbec nepřicházelo v úvahu, že by námořníkovi řekl křivé slovo, nebo že by ho dokonce švihl provazem. Možná že opravdu neměl dost energie pro takovou plavbu, a hlavně pro takového kapitána, jako byl náš. Kapitán Thompson byl člověk víc než energický. Námořník u něho

byl jen ten, kdo pracoval za dva. Byl přísný sám k sobě a totéž vyžadoval od druhých. Za celou plavbu jsem ho neviděl, že by si na palubě sedl. Byl na to muž vůle a disciplíny. Takovýhle typ člověka musel začít dřív nebo později podezřívát prvního důstojníka, že je na nás příliš mírný a že nás málo vede k práci. Laskavost, s jakou s námi první důstojník vždycky jednal, začal kapitán považovat za slabost. Přichylnost, kterou jsme my chovali k prvnímu důstojníkovi a kterou jsme mu opláceli jeho dobrotu, pokládal kapitán za jakési tajné spolčování proti sobě. Vzal proto vládu nad lodí plně do svých rukou, aby tvrdou disciplínou napravil to, co podle něho první důstojník svou povahou pokazil.

Jediným výsledkem nastolování tvrdé a nesmlouvavé kázně, nebo jak kapitán říkal, překovávání starého železa na nové, byl jakýsi začarovaný kruh, z něhož nebylo úniku: každá tvrdost vyvolala přirozeně odpor posádky a každá známka odporu vyvolávala novou tvrdost. K čemu asi mohlo být dobré vyhnat celou posádku za prudkého lijáku na palubu? Snad aby se dívala, jak leje? K čemu tam stát celé dlouhé hodiny v nepřetržitém dešti v rozestupu jeden vedle druhého, abychom nemohli mezi sebou vyměnit ani slovo? Stáli jsme tam s nepromokavými klobouky na hlavách a celé hodiny jsme cuovali staré provazy.

V té době přijal kapitán na palubu jakéhosi neznámého, obhrouble vypadajícího člověka. Neznámý byl zrzavý, měl kulatá záda a jen jedno oko, na které ke všemu šilhal. Kapitán nám ho představil a oznámil, že Mr Russell bude na lodi sloužit ve funkci důstojníka. To už na nás bylo příliš. Za plavby jsme ztratili jednoho z nejlepších námořníků, který spadl do moře, z druhého udělali úředníka a teď, místo aby byl přijat nový námořník, který by posílil prořídlou posádku, kapitán přijme člověka, který na nás má dohlížet a pohánět nás k práci. Na lodi teď byli čtyři důstojníci a šest námořníků. To samo mluvilo za sebe, to samo potvrzovalo, jak velké je "překrvení" lodi na zádi.

Opustivše Santa Barbaru, pluli jsme s větrem v zádech podél plochého, chvílemi mírně pahorkovitého pobřeží. Krajina to byla monotónní, převážně písčitá a nezalesněná. Obepluli jsme vysoký

písečný výběžek a spustili jsme kotvy ve vzdálenosti tří mil od břehu, jako kdyby loď jedoucí do St. Johns v New Foundlandu zakotvila kdesi u Grand Banksu. Říkali jsme si, že to už by bylo lepší zůstat rovnou v Santa Barbaře a vyslat sem odtamtud pro kůže pouze nákladní člun. Na pobřeží nebyl jediný strom, jediný keř, jediný dům. Nikdo nemohl pochopit, proč jsme vlastně do těchto ponurých míst přijeli.

Sotva jsme spustili kotvu, bylo třeba zabezpečit loď pro případ, že by nevyzpytatelný South-East začal zase řídit. Bylo to potřeba udělat tím spíš, že naše loď byla vystavena všem větrům s výjimkou severozápadního, který vál podél pobřeží a na moře zasahoval jen do vzdálenosti jedné míle. Když jsme zabezpečili loď, spustili jsme na hladinu člun. Náš nový důstojník zasedl ke kormidlu. K břehu jsme dorazili ve chvíli odlivu. Vystoupili jsme z člunu a brodili jsme se asi čtvrt míle vodou k jakémusi místu, vhodnému pro nakládání kůží, kam voda nedosahovala ani za největšího příboje.

Z onoho vyvýšeného místa jsem také spatřil malý pahorek ležící směrem do vnitrozemí, který nebylo z paluby naší lodi vidět, protože byl vysoký nejvýš třicet stop. Od pahorku k nám přicházeli tři muži oblečení napůl jako námořníci, napůl jako kalifornští usedlíci. Jeden z nich měl kalhoty z nevydělané kůže a červenou košili. Ukázalo se, že to jsou Angličané, námořníci z jakési mexické brigy, která zde před časem ztroskotala. Bydleli za pahorkem v malém domku, do něhož nás také hned zavedli. Jejich nízké obydlí mělo jedinou obytnou místnost s kamny a kuchyňským nádobím. Zbývající část domu sloužila jako sklad kůží a jiných výrobků. Hostitelé nám řekli, že dům postavil jakýsi obchodník z Puebla, z města položeného asi třicet mil hlouběji ve vnitrozemí. Dům sloužil jako skladiště a přechodně jako obydlí pro obchodníky, kteří přijížděli na pobřeží sjednávat s kapitány lodí kotvících v přístavu dopravu zboží. Obchodníci svěřili Angličanům dům včetně uskladněného zboží do opatrování. Řekli nám, že zde bydlí asi rok a že tu nemají celkem co dělat. Živili se hovězím masem, suchary a oním v Kalifornii proslulým druhem fazolí, kterým se říká frijoles.

K nejbližšímu stavení, k dobytkářské farmě zvané rancho, byly odtud tři míle. Jeden z našich nových známých se tam na prosbu Mr

Russella vydal najmout koně, na kterém chtěl náš agent odjet do Puebla. Od jednoho z Angličanů jsem se dověděl spoustu věcí o zdejší kraji, o jeho obchodních kontaktech, jakož i mnoho novinek z jižních přístavů.

Ke svému nemalému údivu jsem se dověděl, že v tomhle neobydleném, zastrčeném koutě je možno nakoupit daleko víc kůží než v kterémkoli přístavu na pobřeží. San Pedro je jediný přístav pro pobřeží dlouhé osmdesát mil. Ve vzdálenosti třiceti mil od mořského břehu se táhnou hluboko do vnitrozemí úrodné roviny, na nichž se popásají stáda dobytka. V samotném srdci té roviny leží Pueblo de los Angeles, největší a nejbohatší město Kalifornie. San Pedro plní roli námořního přístavu pro celou tuto oblast.

Když se vrátil Angličan s koněm, na kterém měl náš agent nízití odjet do Puebla, odešli jsme po kluzkých skalách zpět k člunu a veslovali k lodi, jen nejasně se rýsující v dálce v černých mracích. Přirazili jsme k jejímu boku, vytáhli člun vzhůru a šli jsme večeřet. Zatímco se jedlo a pokuřovalo, museli jsme jako obvykle vyprávět o všem, co jsme na břehu viděli a slyšeli. Shodli jsme se na tom, že je to snad nejhorší Zapadákov, do jakého jsme se kdy dostali. Už samo zakotvení lodi daleko od břehu dávalo tušit, že se můžeme každou chvíli nadát zákeřného útoku nevyzpytatelného jihovýchodního větru.

Druhý den ráno jsme odvezli agenta na pobřeží. Na výsledky jeho zájezdu do Puebla a do jiných měst, která ležela poblíž jeho cesty, jsme nemuseli dlouho čekat. Jen co odjel, objevily se na vrcholku pahorku první volské potahy s těžkými vozy, vrchovatě naloženými kůžemi. Když je kapitán zahlédl, poručil nám spustit velký nákladní člun, naložit ho po okraj různými lehkými i těžšími výrobky z lodního skladu a veslovat v ústrety volským potahům. Když jsme po kluzkých balvanech vynesli na pobřeží celý náklad a chtěli jsme tu počkat, až povozy přijedou, kapitán trval na tom, že musíme náklad na zádech vynést až k temeni pahorku, neboť prý to tak přikazuje kalifornský zvyk. Práci, kterou nechtěli dělat ani kalifornští volí, jsme museli bez reptání dělat my. Pahorek sice nebyl vysoký, ale hlína rozmoklá po nedávných lijácích neskýtala našim chodidlům dostatečnou oporu. Těžko se nám vystupovalo s velikými sudy na zádech,

protože nohy v blátě klouzaly. Snad nejhorší svízeľ byla však se širokými krabicemi cukru. Naskládali jsme si jich vždycky několik na dvě vesla a dva muži, jeden vpředu, druhý vzadu, je opatrně zvedali se země a usazovali si konce vesel na ramena. Krok za krokem, píd' za pídí jsme se šinuli k temeni pahorku jako pohřební průvod. Po dvou hodinách lopoty bylo všechno naše zboží nahoře. Pak jsme museli z vozů kalifornských farmářů vyložit kůže a dokonce ještě i jim naložit naše výrobky. Neteční Indiáni lenivě přihlíželi, jak se činíme. Když jim kdosi z nás řekl, aby nám pomohli, jen mlčky zakroutili hlavou.

Indiáni se pohnuli, až byly vozy naložené. V ruce hůl se zaostřeným hrotem, přistoupili po jednom ke každému volu. A to je jedna z dalších ukázek kalifornských pracovních metod: dva Indiáni na pár volů.

POTUPNÝ TREST

Už několik dní byl kapitán velmi špatně naložen. Nic se mu nelíbilo, nic mu nebylo po vůli. Chytil se s kuchařem a vyhrožoval mu bitím za to, že roztrousil po palubě několik kousků dřeva, jež nesl na podpal. Zle si vyjel na prvního důstojníka a vynadal mu, že sestavil a uspořádal kladky pro upínáčky podle dávno zastaralého španělského vzoru. Důstojník namítal, že podle jeho mínění je tento způsob dobrý a že se mu naučil od člověka, "který byl skutečný námořník". Kapitán zrudl a od té chvíle byli spolu na kordy. A jak už to na lodi chodí, každá hádka mezi kapitánem a důstojníky se nakonec sveze na námořníky. Kapitán, jak se dalo čekat, si nezchladil žáhu na prvním důstojníkovi, nýbrž na velikém, v tváři zjizveném námořníku ze Spojených států, kterému jsme říkali Sam. Je pravda, že Sam nikdy nešel pro odpověď daleko a že byl v práci pomalý, ale i když nebyl žádný vynikající námořník, dá se říci, že dělal, co mohl. Kapitán ho od počátku považoval za lajdáka a lenocha. A když si jednou kapitán o někom udělá takové mínění, pak ať ten člověk radši rovnou skočí do

moře. Ve všem, co Sam dělal, se podle kapitána skrývalo něco nekalého, v každé Samově bezděčné chybě spatřoval zlý úmysl. Nikdy například Samovi nezapomněl, že mu jednou při práci na košových ráhnech málem pustil na hlavu jakési náradí. Věc, která se může stát každému. Kapitán byl však přesvědčen, že to Sam udělal schválně.

Po celý pátek se kapitán nehnul z paluby, ale navzdory tomu, nebo spíš právě proto, se nám práce vůbec nedařila. Čím víc člověka pohánějí, tím méně toho udělá. Pracovali jsme až do tmy a v sobotu časně ráno jsme byli znovu zavoláni na palubu. Kolem desáté hodiny nařídil kapitán novému důstojníkovi Russellovi, kterého už mezitím každý na lodi nenáviděl, aby mu přichystal člun. Švéd John usedl už do člunu a já jsem s Russellem čekal na kapitána, který se ještě zdržel ve skladišti u zbytku posádky. Vtom ke mně dolehl z podpalubí jeho rozzuřený hlas. Dostal se zase s někým do hádky, ale zatím jsem nemohl rozeznat, jestli to bylo s někým z důstojníků nebo z námořníků. Potom jsem zezdola zaslechl zvuky a lomoz, který vypadal na rvačku. Odběhl jsem k zábradlí a kývl jsem na Johna, aby se vrátil na palubu. Nahnuli jsme se oba nad kruhovým průlezem do skladu a třebaže jsme dole nikoho neviděli, podle rozlíceného kapitánova hlasu jsme si mohli snadno domyslet, co se tam děje.

"Víš už, kde jsi? Budeš si na mě ještě otevírat hubu?"

Nikdo neodpovídal. A znovu šoupaní nohou, chroptění, jako když se dva potýkají, jako když chce jeden druhého přemoci a povolit.

"Dostal jsem tě, už se mi nevykroutíš," říkal komusi kapitánův hlas. "Budeš si na mě ještě otevírat hubu?"

"Ale já jsem nic neříkal, pane," ozval se teď Sam. Jeho hlas jsme poznali, třebaže zněl hluše a přidušeně.

"Odpovídej na mé otázky! Budeš ještě drzý? Budeš ještě sprostý?"

"Sprostý jsem nikdy nebyl," řekl Sam.

"Odpověz, nač se tě ptám, nebo tě zpráskám, že na to do smrti nezapomeneš! Odpověz, nebo si vysloužíš dvouhlavého orla!"

"Nejsem černý otrok," řekl Sam.

"Nejsi? Ale budeš!" vykřikl kapitán.

Měli jsme s Johnem co dělat, abychom stačili uskočit od kruhového průlezu do skladiště. Objevila se v něm brunátná kapitánova hlava. Vyhoupl se na palubu, vztekla se sebe strhl svůj černý vycházkový kabát a vykasal si rukávy košile. Pak se obrátil na důstojníka:

"Ihned svázat toho ničemu, Mr Amerzene! A k úponám s ním, na dvojhlavého orla! Bude to? Já vám ukážu, kdo je pánem na lodi!"

Námořníci i důstojníci se loudavě shromažďovali kolem průlezu do skladu. Kapitán už poněkolkáté chroptivě opakoval svůj rozkaz, když se konečně důstojník chopil Sama, který se ostatně vůbec nebránil a bez odporu se dal odvést.

Stáli jsme s Johnem bez hnutí opodál. Známky nevole a rozhořčení na tváři starého šedivého Švéda byly stále patrnější. Pojednou vykročil ke kapitánovi a řekl:

"Zač ho chcete trestat, sire?"

Kapitán se od něho beze slova odvrátil, zavolal si na pomoc Russella a poručil stevardovi přinést pouta. Snad proto, že v očích šedivého námořníka zahlédl příliš mnoho smělosti.

"Nemáte mě zač trestat," řekl John, "můžete mě zabit, bránit se nebudu."

Nastavil ruce, kapitán mu na ně nasadil pouta a postrkoval ho před sebou na zád'. Tam už stál Sam, do pasu obnažený a přivázaný k úponám. Ruce zvednuté nad hlavou, doširoka rozpražené, v zápěstích pevně uvázané k lanům, vypadal opravdu jako orel, který se chystá vzlétnout. Kapitán se postavil s kusem tlustého lodního lana v ruce několik stop od něho, aby se mohl lépe rozmáchnout. Za ním stáli důstojníci a okolo přihlížející námořníci. Říci, že jsem byl rozhořčený, je málo. Dělal se mi zle, pokoušely se o mě mdloby. Člověk stvořený k obrazu božímu svázaný a bitý jako zvíře. Člověk, s nímž jsem celé dlouhé měsíce snášel všecko dobré i zlé, s nímž jsem jedl, držel hlídky, kterého jsem znal jako svého bratra! Jistěže leckoho z nás napadla myšlenka na vzpouru, jenomže na ni bylo pozdě. Dva z nás už byli svázáni a kromě mě, Billa Stimsona a plavčíka Sama zbývali pouze dva. Dále je třeba uvážit, nakolik mohli ostatní námořníci se mnou a s Billem pro takovou věc počítat. Byli jsme přece od posádky dlouho odděleni a začali jsme se s nimi sotva sžívat. Na

kapitánově straně byli tři důstojníci, stevard a agent, a navíc skladiště plné zbraní. Ale i když necháme stranou nerovnost sil, co mohou námořníci vzpourou dosáhnout? Když se postaví na odpor, jsou vzbouřenci. A i když ve vzpouře zvítězí a ovládnou loď, jsou piráti. Buďto se tedy vzdají a čeká je vězení, nebo se nevzdají, ale jaký osud je potom čeká po celý zbytek života? Když se námořník protiví svému nadřízenému, protiví se zákonu a právu. Má na vybranou jen dvě věci: buď se vzdát, nebo se stát pirátem. Ať se námořníkovi děje nevím jaká křivda, musí ji strpět. Takový je námořníkův úděl.

Kapitán se nahnul dozadu, aby nabral pořádný rozmach, a lano zasvištělo na Samových zádech. Jednou, dvakrát... šestkrát.

"Budeš si ještě otvírat hubu?"

Sam se svíjel bolestí, nevydal však ani slovo. Následovaly další tři rány. Ze Samova hrdla se draly chrčivé, nesrozumitelné zvuky. A znova se sypaly na ubožákova záda rány, jaké je snad schopen vydržet jen člověk.

"A teď jsi na řadě ty," řekl kapitán. Přistoupil k Johnovi a sňal mu pouta.

Jen co John ucítil, že má ruce volné, rozběhl se na před.

"Přivést ho zpět na zád!" křičel kapitán.

Druhý důstojník, který musel být přímým svědkem celé šarvátky, protože řídil práci dole ve skladišti, se po kapitánově rozkazu ani nehnul z místa. První důstojník sice vykročil k přidi, ale jen velmi váhavě. Zato třetí se chtěl asi před kapitánem blýsknout a dokázat mu svou horlivost. Přeskočil rumpál a chytil Johna kolem ramen. John ho se sebe setřásl jediným trhnutím. Kapitán stál na zádi prostovlasý, oči podlité krví, tváře mu hořely. Svištěl nad hlavou lanem a křičel na důstojníky:

"Sem s ním! Uvázat ho! Já už ho naučím!"

Teprve teď došel k Johnovi první důstojník. Požádal ho mírným, tichým hlasem, aby šel na zád. John od sebe odstrčil třetího důstojníka a přikývl, že půjde - ale sám. Přišel na zád, sám se postavil k úponám, zvedl a rozepjal ruce. Ale když mu je začal kapitán přivazovat k lanům, vzkypěl v něm znovu hněv a začal se bránit. Pohotový, horlivý Mr Russell přiskočil kapitánovi na pomoc. Společnými silami se jim dílo podařilo. Tu John, už přivázaný k úponám, pooto-

čil hlavu k místu, kde si kapitán vyhrnoval rukávy, a zeptal se ho, za co je trestán.

"Nesplnil jsem nějaký rozkaz? Byl jsem snad někdy líný? Odmlouval jsem? Nebo snad neumím pracovat?"

"Ne!" řekl kapitán, "za nic takového tě netrestám, ale dostaneš na hřbet, že strkáš nos do věcí, po kterých ti nic není, a že se opovažuješ svému kapitánovi klást otázky!"

"To se člověk na téhle lodi nemůže už ani na nic zeptat, aby nedostal výprask?"

"Přesně tak!" zařval kapitán. "Právo ptát se mám zde pouze já!"

A začal pokládat na Johnova záda ránu za ránou. Při každém rozmachu se nakláněl dozadu, aby měl úder co největší účinek. A čím víc bil, tím víc ho vašeň unášela, až nakonec začal nad uvázaným nebožákem tančit. Tančil po palubě, svištěl lanem po nešťastníkových zádech a křičel:

"Chceš vědět, proč tě biju? Chceš? Já ti to řeknu. Líbí se mi to! Rozumíš? Mně se to líbí! Je mi to příjemné, abys věděl!"

John se bolestí vzpínal na připoutaných rukách, až konečně přemožen nelidskou trýzní zůstal bezvládně viset, Z hrdla se mu dralo úpění, o kterém už stěží sám věděl:

"Ježíšikriste! Ježíšikriste!"

"Pána Ježíše nevolej," hřímal kapitán. "Pán Ježíš ti nepomůže. To se raději obrať na pana Franka Thompsona. Ten ti může pomoci! Pán Ježíš pro tebe nemůže udělat vůbec nic!"

Už dávno jsem neměl sílu bezmocně přihlížet. Opíral jsem se napůl v mdlobách o zábradlí a hleděl jsem na valící se vlny. I tak jsem slyšel, co se za mými zády děje, a obraz strašného výjevu, na který do smrti nezapomenu, jsem měl pořád před očima. Z chaosu myšlenek, které mi vířily v hlavě, se začalo vynořovat předsevzetí: po návratu domů se přičiním, aby tyrani kapitánova druhu došli zasloužené odplaty. Představoval jsem si, jak stojím před tribunálem Spojených států a přednáším obžalobu na kapitána Franka Thompsona z brigy Pilgrim. Zpět do skutečnosti mě přivedlo Johnovo úpění. První důstojník mu právě odvazoval ruce od úpon. Nešťastník se spíš odplazil než odešel na příď. Všichni ostatní stáli jako přimražení na

místě. Jen kapitán celý rudý vztekem chodil sem a tam po zádi a chrлил na nás na všechny své výhrůžky.

"Pochopili jste už, kde jste? Všechny vás mám takhle v hrsti! Ted' víte, s kým máte tu čest a čeho se ode mě můžete nadít! Tak abyste si mě napříště s někým nepletli! Já vám ukážu, všem, od přídě až k zádi! Pamatujte si, že máte nad sebou drába! Ano, jsem dráb nad nevolníky, nad černochoy! Uvidíme, jestli se mi ještě někdo opováží říci, že není černý otrok!"

Takové a podobné výhrůžky na nás chrлил do ochraptění nejméně deset minut. Ne, nenašel se už nikdo, kdo by měl chuť stát s rozpjatýma rukama u úpon. Když dospěl k názoru, že i nám ostatním dal dost na pamětnou, odebral se dolů. Brzy nato se objevil na zádi John. Byl ještě pořád do pasu obnažený, kůži na zádech měl křížem krážem rozsekanou do krve a v místech, kde nebyla přímo proražena, mu naskakovaly ošklivé fialové podlitiny. Přišel požádat stevarda o trochu masti nebo balzámu z kapitánovy lékárny.

"Nic takového!" křičel kapitán, který Johna zaslechl až dole ve člunu, "jen ať si navlékne na záda košili, to je pro něho ta nejlepší náplast!"

Pak poručil Russellovi, aby ti dva, které zrovna ztýral, nastoupili do člunu a odvezli ho na břeh. Jako třetí a čtvrtý veslař jsme byli vybráni my s Billem a oba jsme se snažili veslovat za Sama a Johna, jimž musel každý pohyb způsobovat nesnesitelná muka. Kapitán oba provinilce bez ustání sledoval zuřivým pohledem a popoháněl je: "Zabereš víc! Zabereš víc!" Když viděl, že dělají, co mohou, nechal je na pokoji. Agent seděl vzadu a po celou cestu neřekl ani slovo. Po přistání kapitán, agent a Russell odešli do domu za pahorkem a nás nechali u člunu. Ale zůstali jsme tu s Billem sami, protože Sam s Johnem odklopýtali k nedaleké skále, na kterou si sedli a tiše si spolu povídali. Starost mi dělal hlavně John. Byl cizinec, měl prchlivou náтуру a všechno nasvědčovalo tomu, že ho vztek ještě nepřešel. Věděl jsem, že John u sebe nosí nůž. Co kdyby ho použil, až se bude kapitán vracet? Mé obavy byly však zbytečné. Oba nakonec mlčky usedli k veslům a vrátili jsme se v klidu na loď. Dalo se totiž předpokládat, že je kapitán ozbrojený, a kdyby na něho některý z námořníků vztáhl ruku, musel by být rád, kdyby vyvázl životem. Ale i kdyby

vyvázl, čekaly by ho přinejmenším týdny hladovění v lesích, nebo by rovnou padl do rukou Indiánů, kteří by ho rádi za dvacet dolarů přivedli kapitánovi zpět.

Po skončení pracovního dne jsme sešli do podpalubí a skrovně jsme povečeřeli. Při jídle nikdo ani nehlesl. Byl sobotní večer, ale nikdo nezazpíval píseň "O milence a ženě". Dnešní černý den dolehl na každého. Dva ztýraní námořníci leželi na svých pryčnách a tiše sténali. I já jsem si šel stejně jako ostatní lehnout, třebaže jsem věděl, že neusnu. Vzdechy obou kapitánových obětí mi připomínaly, že ani jim nebylo dopřáno usnout a na chvíli zapomenout na potupu a bolest. Jak by taky mohli spát, když nemohli ani ležet! Mdlé světlo lampy zavěšené na trámu trochu rozjasňovalo ponurý kotec, který byl naší ložnicí. Marně jsem si říkal: zapomenout, nemyslet, usnout. Hlavu jsem měl na prasknutí a myšlenka stíhala myšlenku. Zatím jsem nepozoroval sebemenší náznak, že by i mě chtěl kapitán seznámit se svou pádnou pravicí, nicméně jsem musel pořád myslet na situaci, v níž se ocitáme my všichni, kteří jsme vydáni všanc rozměrům prchlivého a brutálního násilníka, pána nad našimi životy. Uvažoval jsem o poměrech v Kalifornii, o naší dlouhé plavbě, o nejistotě našeho návratu do Ameriky. A pak - jestli se mi to poštěstí a já se vrátím - o možnostech získat spravedlnost a zadostiučinění pro tyto nešťastníky. Přísahal jsem si, jestli mi to Bůh dopřeje a já se vrátím, že udělám všechno, co bude v mých silách, aby byly spravedlivě splaceny všechny křivdy způsobené lidem, s nimiž mě na tak dlouho osud spojil.

Nazítří byla neděle, a jak už bylo zvykem, začali jsme s umýváním paluby a celkovým úklidem. Po snídani jsme odvezli kapitána na pobřeží. Zde nás čekalo nemilé překvapení: včera večer přivezla volská spřežení z vnitrozemí spousty nových kůží. Kapitán mi poručil, abych zůstal na pobřeží a hlídal je. Řekl mi dále, že sem okamžitě po návratu na loď pošle nákladní člun. Nenadál jsem se, že tu pokojně strávím celý den. Abych si zkrátil dlouhou chvíli, procházel jsem se trochu po pahorku. Na oběd jsem zašel za oněmi třemi Angličany do jejich domku. Chtěl jsem si od nich vypůjčit něco na čtení. V kterémsi koutě se mi podařilo najít neúplný svazek Scottova "Piráta".

Ale na celé odpoledne to nestačilo. Nucená nečinnost na mě začala nepříjemně doléhat.

Celé odpoledne jsem vyhlížel toužebně k lodi, ale nákladní člun se neobjevoval. Teprve k večeru jsem zahlédl v dálce na moři sotva viditelný bod, který se odpojil od naší brigy. Brzy jsem v něm rozpoznal náš malý člun a v něm sedícího kapitána. V doprovodu jednoho námořníka přišel ke mně na pahorek. Tvářil se pořád ještě zachmuřeně, ale přesto se mě zeptal, jestli nemám hlad. Ukázal jsem na domek tří pohostinných Angličanů a řekl jsem mu, že jsem obědval u nich. Námořník doprovázející kapitána mi podával balíček s večeří, a když jsem ho od něho s tázavým pohledem vzal, kapitán mi oznámil, že tu budu muset hlídat přes noc. Radil mi, abych si z kůží postavil budku na ochranu před nočním chladem a vlhkem. Podařilo se mi s kamarádem vyměnit o samotě několik slov.

"Jak je na lodi?" řekl jsem.

"Horko," řekl, "dřina a ani slova uznání."

"Cože? To se celý den dělalo?"

"A jak! Neděle padly. Všechno zboží ve skladech od příde až na zád' se musí znova přerovnávat."

Na večeri jsem si zašel do domku pod pahorkem. Jedli jsme frijoles, posvátné kalifornské fazole, kterým se nakonec vyrovná málo-které jídlo na světě - ovšem jsou-li dobře upravené. Pak jsem dostal pořádný hrnek kávy z pražené pšenice a k ní suchary. Po večeri zasedli tři Angličané za svitu lojové lampy ke stolu, odkudsi ze šuplíku vylovili ohmatané španělské karty a začali hrát svou oblíbenou hru "jednatřicet", která má tu výhodu, že se v ní může pokračovat donekonečna. Nechal jsem je jejich hře a odešel jsem k hromadě kůží upravit si své dnešní obydlí a lože. Venku už byla tma. K naší lodi na moři jsem samozřejmě nedohlédl a kromě těch tří lidí v domku pod pahorkem nebylo v okruhu několika mil živé duše. Odkudsi z vnitrozemí ke mně zaléhal rychlý, trhavý štěkot kojotů, který vzápětí vystřídal ponuré a posupné houkání sov. Posupné dueto sov a kojotů trvalo celou noc. Dá se říci, že jedni i druzí byli stejně vytrvalí, kojoti snad byli trochu halasnější, aspoň jednu chvíli, kdy se dostali do bezprostřední blízkosti mého doupěte v hromadě kůží. Přiznám se, že mi v tom okamžiku nebylo nijak dobře. Druhý den ráno přirazil před východem slunce ke břehu nákladní člun, na kterém jsme převezli kůže na loď.

Život na palubě Pilgrimu plynul šedivě a jednotvárně. Námořníci se víceméně uzavřeli do sebe. Nemohlo být ani řeči o nějaké chuti do práce, o nějakém uspokojení z vykonané práce. Každý z nás jako by se v duchu obíral už jen jedinou myšlenkou: kdy naše plavba skončí a jak skončí. A kdyby se dalo uspořádat nějaké tajné hlasování, myslím, že většina odpovědí by zněla: ať skončí hned, a jakkoli. Čím víc jsme o těchto věcech tajně uvažovali, tím méně jsme o nich mluvili. A když přece někomu uklouzla poznámka o Bostonu nebo o konci plavby, který přece jednou musí přijít, protože každá písnička má svůj konec, vždycky uslyšel od kamaráda starou, tisíckrát opakovanou odpověď:

"Snad si nemyslíš, že ještě někdy v životě uvidíš Boston? To by ses byl musel narodit na št'astnější hvězdě. Smiř se s tím, že své kosti složíš v Kalifornii."

Třebaže lví podíl na celkovém rozkladu posádky měl onen strašlivý ortel nad oběma námořníky, nikdy se o něm nemluvalo. A jestli na to přece někdo bezděčně přivedl řeč, hned to ostatní s delikátností, jaké bych se byl u nich nenadál, zamluvili. Oba postižení se k sobě navzájem chovali s takovou ohleduplností, s jakou se člověk nesetká snad ani v té nejvznešenější společnosti. A námořníci také přesně cítili rozdíl mezi oběma tresty. Trest Samův byl opravdu spíš jenom Samův, ale rány, jež utržil šedivý Švéd, jako by byla utržila celá posádka. Sam a John se také netajili tím, že by byli čekali pomoc ode všech, kromě Billa a mne. Zřejmě pořád ještě ovoce naší dlouhé odloučenosti od posádky. I my dva jsme však byli zajedno s ostatními, že po návratu do Bostonu vystoupíme proti kapitánovi.

Zaplnili jsme kůžemi všechny zbývající prostory ve skladišti, zvedli jsme kotvy a vypluli jsme směrem k San Diegu. Při žádné jiné práci na lodi se nedá tak dobře posoudit, jaká je momentální nálada posádky, jako při odplouvání, zejména při zvedání kotev. Když jsou námořníci v dobré náladě, šplhají po stěžních jako kočky a napnout plachty dovedou v okamžiku. Při zvedání kotvy se každý nohama pevně vzepře o palubní prkna a tlačí kliku rumpálu, až se buben rychle otáčí. A všude je slyšet povzbuzující výkřiky: Hej rup, hej rup! Ale to, co se událo před několika dny, zničilo na naší lodi všechno nadšení, každou chuť do práce. Zvedání kotvy postupovalo hlemýždím tempem, kotevní řetěz popolézal článek po článku na buben, a každý článek jako by ještě váhal, má-li se položit k ostatním, anebo sklouznout zpět dolů. První důstojník marně vykřikoval své pobídky:

"Do toho, chlapci, zaberte, táhněte, zdvíhejte!"

Zbytečná, marná slova. I ona byla ostatně bez štávy, bylo to spíš jenom rétorické cvičení. A když se konečně kotva objevila nad hladinou a celá posádka včetně černého kuchaře byla připravena vytáhnout ji na palubu, místo abychom sborem spustili veselou píseň "Cheerily, mení", která se odjakživa při tomhle úkonu na lodi zpívá, vytahovali jsme kotvu se zarputilým mlčením. Námořníci nadarmo neříkají, že tahle píseň vydá za deset statných mužů. Jaký tedy div, že bez ní se kotva vznášela vzhůru nekonečně dlouho a pomalu.

"Zazpívejte Cheerily!" volal první důstojník.

Ale nám nebylo do zpěvu. Kapitán se procházel po zádi. Změna v našem chování mu nemohla ujít. Ale přešel to mlčky, aniž to kvalifikoval jako neuposlechnutí rozkazu. Jinak by nás musel všechny přivázat k úponám.

Pluli jsme pomalu podél břehu se slabým větrem v zádech. Uviděli jsme v dálce před sebou dvě misijní budovy, které vypadaly jako kvádry odlité z bílé sádry. První, stojící na samém vrcholu vysokého kopce, byla misie sv. Jana Kapistrana, druhá, vzdálenější, svatého Ludvíka, krále. Třetí důstojník Mr Russell nám řekl, že tahle vzdálenější misie leží už necelých patnáct mil od San Diega.

Druhý den při západu slunce jsme na obzoru spatřili veliký zalesněný útes - San Diego. Celou noc jsme prostáli bez větru nedaleko útesu. Teprve příští ráno, v sobotu 14. března, jsme díky svěží jitřní bríze obepluli mys a ocitli jsme se v nevelkém přístavu, který je spíš ústím malé řeky než zátokou. Na hladkém, písčitém břehu stály čtyři široké budovy z nehoblovaných prken, podobné dřevěným boudám v loděnicích na bostonských jezerech. Byla to skladiště kůží. Vcházeli do nich a zase vycházeli lidé v červených košilích a velikých slaměných kloboucích. Lodě, kotvící v přístavu, byly už naše staré známé: malá, podsaditá škunerová briga Lorient, pohledný Aya-cucho s ostrou, zabanovitou přídílí a nachýlenými stěžni a třetí, největší, Lagoda. Ayacucho byl čerstvě natřený, blýskal se v ranním slunci od stěžňů až po čáru ponoru a vypadalo to, jako by nově přetřeli i barvu na jeho krvavě červené korouhvi s křížem svatého Jiří na vratiráhnovém stěžni. Zato jsme stěží poznávali Lagodu. Vypadala tak zanedbaně a zničeně, že ji do tak žalostného stavu mohla přivést jediné dvouletá rvanice o hovězí kůže. Když nás bystrý proud přinesl blíž k lodím, svinuli jsme plachty a připravili jsme kotevní řetěz.

"Spustit kotvu!" velel kapitán.

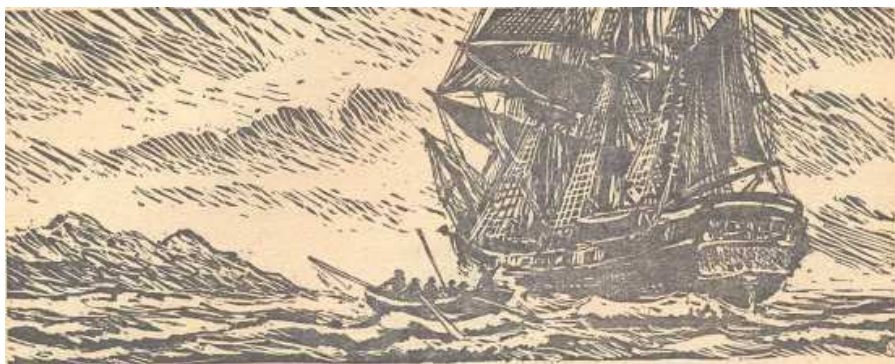
Snad to bylo proto, že nebyl z rumpálu odvinut dost dlouhý kus řetězu nebo že padající kotva některým svým pařátem uvízla v jeho článku, nebo konečně proto, že jsme pluli příliš rychle, kotva se prostě nezachytila.

"Popustit řetěz!" křičel kapitán.

Vykonali jsme rozkaz, ale nebylo to nic platné. Dřív než jsme stačili vyhodit druhou kotvu, narazili jsme do Lagody. V jejím pod-

palubí se právě snídalo. Naši loď, zlověstně se valící, uviděl první kuchař, vyběhl z kuchyně a zděšeně svolával námořníky a důstojníky.

Naštěstí nevznikly žádné větší škody. Čelenní čnělka Lagody se dostala mezi náš přední a hlavní stěžeň. Poškodila několik našich lan a ulámala nám několik obrubnic ze zábradlí. Sama přišla o dolní čeleňový stěh. Zastavili jsme se zkrátka až o ni. Lagoda popustila kotevní řetěz, čímž se od nás odpojila, a my jsme vyhodili druhou kotvu. Ale i teď měla naše briga smůlu. Začali jsme se nebezpečně přibližovat k malé Lorientte. Kapitán zuřivě chrлил rozkaz za rozkazem. Poručil nám potočit ráhna v naději, že plachty zachytí vítr zpředu, který by nás mohl uchránit před srážkou. Nebylo to nic platné, pomalu, ale jistě jsme se k ní blížili, až nakonec pravý okraj naší zádě dosedl na před' Lorientte. Zničili jsme si přitom zábradlí na zádi a na Lorientte vzalo za své ono krátké zakřivené ráhno na levé straně přídě, kterému námořníci říkají slepé ráhno nebo bokanec.

Popustili jsme rumpálem kotevní řetěz a pomocí ráhen jsme se jakžtakž odstrkali od škunerové brigy, ale všechno nasvědčovalo tomu, že se kotevní řetězy obou lodí spolu zapletly. Při navinování totiž stačilo jen trochu polevit v tlaku na kliku, a buben rumpálu se začal točit nazpět. A aby asi nezůstala ušetřena ani jedna loď v přístavu, začali jsme se nebezpečně natáčet a ohrožovat Ayacucha. Velitel ohrožené lodi kapitán Wilson si dal narychlo spustit člun a přirazil k naší lodi.

Byl to malý, živý muž asi okolo padesátky, tedy skoro o dvacet let starší než náš kapitán. Otcovským tónem vytkl kapitánu Thompsonovi chyby, kterých se dopustil, a ujal se velení na naší lodi sám. Říkal nám, kdy se máme opřít do rumpálu, kdy máme popustit, jak máme nasměrovat ráhna, aby chytila vítr zpředu nebo zezadu, kdy napnout kosatku nebo plachtu na hlavním stěžni. Náš kapitán si ještě teď chtěl zachovat jakousi reputaci a snažil se mezi mírné pokyny kapitána Wilsona vsunovat své štěkávé rozkazy. Ale kapitán Wilson všechny mírně a otcovsky odmítl:

"Ale kapitáne Thompson, teď kosatku? To snad ne."

Anebo: "Ne, teď ještě ne, to by bylo příliš brzy."

Po několika hodinách usilovné práce u rumpálu se nám podařilo vyprostit jednu z našich kotev, jejíž řetěz se zamotal a propletl s kotevním řetězem Lorientte.

"A teď pro vás najdu místo," řekl kapitán Wilson.

Poručil nám spustit obě košové plachty a kormidloval loď ke břehu. Pak dal spustit kotvy přímo před skladištěm, z něhož jsme měli brát zboží. Teprve pak jsme se šli nasnídat. Říkám nasnídat, třebaže už bylo skoro dvanáct hodin, ale bylo to naše dnešní první jídlo a při práci jsme vyhladověli jako vlci.

Po snídani jsme odvezli kapitána k lodi Lagoda. Důstojník mající službu na palubě nás ohlásil kapitánu Bradshawovi. Volal z paluby ke kapitánově kajutě: "Pane kapitáne, kapitán Thompson přijel na naši loď!"

"Nezapomněl vzít s sebou taky svou brigu?" křičel starý mořský vlk ze své kajuty tak hlasitě, že ho bylo slyšet po celé lodi.

VOLNÝ DEN NA POBŘEŽÍ

Příští den byla neděle. Po umytí a poklizení palub přišel po snídani na příď první důstojník s nečekaně příjemnou zprávou, že jedna služba má volno a že si může vyjít na vycházku na pobřeží. Při losování se štěstěna usmála na službu z pravoboku, k níž jsem patřil i já. Na pořad přišlo mýdlo a vědra sladké vody, kterou se v přístavu nemuselo šetřit. Na denní světlo putovaly sváteční obleky, čistily se kravaty a klobouky, jeden půjčoval druhému chybějící části gardero-by. Do člunů jsme už nastupovali jako skuteční pasažéři. Kamarádi nás dovezli na břeh a odtud jsme zamířili k městu, které bylo od pobřeží vzdálené asi tři míle.

Mohu po pravdě říci, že jsem toho dne poprvé v životě pochopil do jejích právě hloubky význam slov: radost z volnosti. Přítel Bili Stimson byl se mnou. Vykračovali jsme si zvolna k městu a rozprávěli, jak je příjemné být vlastními pány, vzpomínali jsme na dávné časy, kdy jsme žili svobodně a šťastně v kruhu svých přátel v Bostonu. Dělali jsme si taky plány, co budeme podnikat po svém návratu domů.

Neušli jsme ani míli, a přidali se k nám námořníci z jiných lodí. Podle námořnického zvyku jsme si to namířili do první krčmy. Byla to budova z nevypálených cihel o jedné místnosti, kde se prodávala kořalka, místní i dovážené výrobky, chleba, ovoce a vůbec všecko, co lze v Kalifornii koupit. Majitel prodejny a nálevny byl jednooký Yankee, který pocházel z Fall Riveru. Jednoho krásného dne se vydal na velrybářské lodi na Tichý oceán a jiného krásného dne ji opustil a usadil se na Havajských ostrovech. Nakonec přibyl do Kalifornie a založil zde hospodu zvanou pulperia.

Přistoupili jsme s Billem jako ostatní k výčepu, protože nepřítuknout si s nimi, by byli považovali za tu největší urážku. Ale od počátku jsme měli v úmyslu vytratit se odtud při nejbližší příležitosti. Námořníci podle svého starého obyčeje objednávají pití pro všechny přítomné včetně výčepního. Odmítat nabízenou sklenku nikomu nedoporučuji. Jen co jsme vstoupili, začala se hádka mezi našimi námořníky a námořníky z jiných lodí o takzvané "právo prvenství". To znamená, máme-li nárok na roli hostitelů my, nově příchozí, nebo oni. Dohodlo se, že řada je nejdřív na nich. Protože nás byla dohromady hezká kupa (a to ani nepočítám ty, co se na nás nalepili, aby

využili známé námořnické štědrosti) a protože se za kalíšek trunku platil real (12 a V2 centu), bylo to v kapse brzy znát. Když přišla řada na haši posádku, hrnuli jsme se se Stimsonem k placení jako první. Ale ukázalo se, že i v tom existuje přesné pořadí. Přednost měli starší námořníci, kteří nehodlali postoupit své právo dvěma zelenáčům. Museli jsme se podřídít a čekat, až na nás dojde. Snad se nám i potom ještě podaří sehnat koně, které jsme si chtěli najmout. Ovšem pokud se na nich ještě udržíme! Protože pít tady musí každý s každým. Vypít sklenku s jedním a druhého vynechat je ještě horší urážka než nepít vůbec.

Když jsme tedy dostáli všem svým závazkům a učinili podle svého mínění zadost všem námořnickým zvyklostem, nenápadně jsme se z krčmy vytrahovali. Pospíchali jsme si najmout koně, na kterých jsme se chtěli porozhlédnout po okolí. Nebylo to snadné. Na naše otázky, kde by se tu dali najmout dva jezdeckí koně, nám místní líní občané neurčitě odpovídali svým věčným, protáhlým "Quien sabe?", tedy "kdopak ví?", jež je tu jakousi stereotypní odpovědí na každý dotaz. Po několika nezdařených pokusech jsme se náhodou potkali s jedním Havajcem, který sloužil u kapitána Witsona na lodi Ayacucho. Znal dobře zdejší prostředí a za chvíli nám přivedl dva koně s připjatými sedly a s lasy stočenými na hruškách. Dolar, který jsme museli zaplatit předem, bylo celodenní nájemné za koně, na nichž jsme navíc mohli navečer dojet až k mořskému pobřeží. Nájemné za koně je v Kalifornii levnější než cokoli jiného, vlastně se platí spíš za sedlo než za koně, nebo ještě spíš možná za námahu při jeho chytání. Vráťte-li v pořádku sedlo, majitel se obvykle málo stará, co se stalo s koněm.

Vyšvihli jsme se na ohnivé oře, vystrojené podle způsobu užívaného v kavalerii: ne s udidlem v ústech, ale s uzdou na krku. Nejdříve jsme se rozhodli obhlédnout napůl rozbořené presidio, stojící na kopci, odkud byl výhled na osadu, rozkládající se pod ním. Presidio bylo zbudované jako obvykle ve tvaru otevřené krychle. Až na jedno křídlo, kde bydlel velitel s rodinou, bylo celé v troskách. Byla tu všeho všudy dvě děla, z nichž jedno bylo pro střelbu nepoužitelné a druhému chyběla lafeta. Dvanáct polonahých, hladem vychrtlých mužů tvořilo celou zdejší posádku, která, jak jsme se dověděli, ne-

disponovala ani tuctem pušek. Kousek níž pod pevností bylo několik desítek tmavohnědých chýší a chatrčí, mezi nimi svítilo několik obílených stavení, ve kterých nepochybně bydleli genie de razon. Co do velikosti byla zdejší osada přinejmenším o polovičku menší než Monterey nebo Santa Barbara.

Po prohlídce presidia jsme se vydali na cestu k misii, vzdálené odtud asi tři míle. V krajině, kterou jsme projížděli, nebylo sice nikde vidět jediný strom, ale půda se tu nezdála neúrodná. Kam až oko dohlédlo, vlnila se bujná zelená tráva, sem tam z ní vystupovaly ostrůvky, keřů a křovisek. Prožívali jsme s Billem těžko vyslovitelné štěstí lidí, kteří po dlouhé době zase kolem sebe slyší zpívat ptáky, bzuchet včely a čmeláky a dokáží se radovat při pohledu na pouhého mravence, putujícího v trávě. Asi po dvou mílích téhle příjemné jízdy jsme před sebou uviděli bílé zdi misie. A když jsme přebrodili potok, stáli jsme před misií. Tvořilo ji několik nestejně velkých budov, sestavených do čtverce. Celá architektura působí hlubokým, nezapomenutelným dojmem. V jednom rohu čtverce se tyčí vysoká věž s pěti výklenky, v nichž v každém visí zvon. Na špičce věže je ohromný, zrezivělý kříž. Ke stěnám misie přiléhá asi dvacet salašů z větví a mechu. Bydlí v nich Indiáni, když zde meškají u misionářů na bohoslužbách.

Projeli jsme bránou na pustý dvůr, kde panovalo hrobové ticho. Po jedné straně stál kostel, po druhé řada vysokých budov se zamřížovanými okny, po třetí řada nižších budov, působících dojmem kancelářů, a konečně na čtvrté straně byla vysoká zeď, spojující oba bloky budov. Nikde nebylo živé duše. Objeli jsme dvakrát kolem dokola celý dvůr v naději, že někoho přece jen objevíme. Při prvním objezdu jsme zahlédli mnicha s vyholenou hlavou. Na nohou měl sandály a oblečen byl do hábitu, jaký nosívali šediví bratři. Míhl se po galerii a zmizel, aniž nás vzal na vědomí. Po druhém objezdu dvora jsme zastavili koně a vtom se před jedním z nižších domů objevil jakýsi muž. Přijeli jsme k němu blíž. Byl oblečen jako všichni zdejší lidé a na krku mu visel stříbrný řetěz, na němž se houpal veliký svazek klíčů. Domysleli jsme se, že je to majordomus misie, a při pozdravu jsme ho taky tak titulovali. Mírným úklonem hlavy nám poděkoval a kývnutím nás pozval dovnitř. Uvázali jsme koně a vešli jsme za ním

do skrovné místnosti. Stál zde stůl a několik židlí, na stěnách visely svaté obrázky představující zázraky a mučednictví, na poličce stálo několik sklenic a talířů.

"Můžeme dostat něco k jídlu?" zeptal jsem se. "Ano, pane," řekl, "co si přejete?"

Vyžádal jsem si frijoles, neboť jsem věděl, že kdyby neměli nic jiného, fazole mají určitě. Dále jsem požádal o hovězí a chléb a zmínil jsem se též o víně, kdyby je náhodou měli. Náš hostitel odešel do protější budovy a za okamžik se vracel následován dvěma indiánskými chlapci, kteří nesli misky a džbánky vína. Na miskách bylo pečené maso a dušené frijoles s pepřem a cibulí, vařené vejce a kalifornské makaróny. Od bostonských časů jsme neměli tak královský oběd. A v porovnání se stravou, kterou jsme se museli sedm měsíců spokojovat, to byla účinná hostina. Když jsme se najedli, zeptali jsme se hostitele, co jsme dlužni. Majordomus zakroutil hlavou, pokřižoval se a řekl, že to byl milosrdný skutek, kterým nás obdaroval Bůh. Porozuměli jsme jeho slovům tak, že není obchodník, a jestli by od nás něco přijal, tak jedině milodar. Dali jsme mu dvanáct reálů, které se samozřejmostí přímo pomilování hodnou strčil do kapsy a řekl: "Pánbůh zaplať!"

Rozloučili jsme se s ním a vydali jsme se k indiánským salašům. Po koutech se tu choulilo plno indiánských dětí, všechny od paty k hlavě nahé, jak je Bůh stvořil. Muži na sobě neměli o mnoho víc. Zato ženy byly oblečené do sukní z hrubé konopné tkaniny. Muži hlídali stáda dobytka, která patřila misii, nebo pracovali ve velikém misijním sadě. Misionáři mají primát v ovocnářství. Jazyk všech kalifornských Indiánů mi připadal jako ta nejhůř artikulovaná a nejpřimitivnější řeč, jakou jsem kdy slyšel. Je to spíš šišlání než mluvení. Tohle určitě nemohl být jazyk Montezumův.

Tady v salaších jsem taky spatřil člověka, který snad byl nejstarší na světě. Nikdy bych nevěřil, že je možné žít při takové tělesné vetčnosti. Seděl na slunci, opřený o stěnu salaše. Jeho obnažená ramena a nohy byly temně rudé, vysušené, s kůží zkrabatělou jak řemen prošlý ohněm. Všechny končetiny měl tenké jako pětiletý chlapec. Byl tak zesláblý a vysílený, že když jsme od něho poodešli, zvedal si palcem víčka, aby se na nás mohl ještě podívat. Šťasten, že se

mu to podařilo, nechal je opět klesnout zpět. Ptal jsem se, kolik je mu let, ale kromě obvyklého "Kdopak ví?" jsem se nedověděl nic. Pravděpodobně to nikdo nevěděl.

V osadě, k níž jsme se od misie vraceli, panoval nezvyklý ruch. Indiáni, kteří si na svěcení neděle obzvlášť potrpí, seděli na zemi a přihlíželi jakési míčové hře. Mladí muži i ženy, hoši i dívky, všichni náruživě pronásledovali míč a staří, kteří přihlíželi, provázeli každý pád. každé zdařilejší odkopnutí míče zuřivým potleskem. Mezi chatrčemi se míhaly modré blůzy, což znamenalo, že pulperia měla dnes tržbu.

Blížil se západ slunce. Vešli jsme se Stimsonem do jednoho domu, abychom si odpočinuli před návratem na loď. Za okamžik jsme byli obklopeni davem, který se chtěl zblízka podívat, jak vypadají "los marineros ingleses". Jakési mladé dívce se strašně zalíbil hedvábný šátek, který jsem nosil v kapce své blůzy. Měl jsem ho ještě z dávných bostonských dob. Samozřejmě jsem dívce šáteček dal, což vyvolalo všeobecné sympatie. Obdarovali nás hruškami a mnohým jiným ovocem. Když jsme vyšli na dvůr, s hrůzou jsme zjistili, že koně jsou pryč. Najali jsme si je výslovně s tím, že na nich budeme moci večer dojet na pobřeží, ale teď je nebylo nikde vidět. Odebrali jsme se proto k majiteli, ale ten, jak se dalo čekat, krčil jen rameny a na naše otázky, kde jsou koně, odpovídal: "Kdopak ví?"

DŮSTOJNÍKŮV ÚTĚK

První zvuk, který dolehl příští ráno k našim uším, bylo volání: "Všichni na palubu!" Pohlédli jsme rozespale vzhůru ke světlíku. Začínalo svítat. Tím okamžikem končila naše volnost a současně s ní se bylo nutno rozloučit s vycházkovými šaty a botami. Vklouzli jsme do svých starých plátěnek a červených košil, na hlavy jsme si natáhli skotské čapky a pustili jsme se do převážení koží z brigy do skladiště na pobřeží. Tři dny jsme se dřeli od rána do večera pouze s malými přestávkami na jídlo. San Diego je určitě daleko nejlepším místem

pro vykládání kůží. Nevelký přístav je ze tří stran chráněn zemí, neexistuje tu příboj, lodě kotví blízko břehu. Písečné pobřeží bez skal a balvanů je hladké a rovné. Proto také všechny lodě obchodující na zdejším pobřeží mají svá skladiště v San Diegu. Na pobřeží nám bylo přiděleno skladiště, z něhož nedávno odvezla kůže Kalifornie, a tak je pro nás uprázdnila. Bude trvat hezky dlouho, než je naplníme a budeme moci myslet na návrat do Bostonu, když mohlo pojmout čtyřicet tisíc kůží. Ty čtyři a půl tisíce, které jsme právě přivezli, nás k vytouženému cíli přibližovaly jen nepatrně.

Kůže se na pobřeží vyskladňují v surovém stavu. Skládají se prozatímne ke stěnám skladu a dovnitř se uskladňují teprve, až projdou řadou operací, jako je čištění, solení, sušení. Bez této nezbytné konzervace by je nebylo možno dopravovat v horkém rovníkovém podnebí. Každá loď ponechává na pobřeží pro vykonávání těchto prací důstojníka a několik námořníků. Ukázalo se, že náš nový důstojník Mr Russell byl právě kvůli tomu přijat na naši brigu. Po převezení všech kůží na břeh se ujal vedení skladiště. Kapitán mu chtěl nechat k ruce několik mužů z naší posádky a místo nich chtěl najmout na loď Havajce. Přestože jim však nabízel patnáct dolarů měsíčně, nezáskal na loď ani jednoho. Zpráva o jeho brutálním činu se zřejmě donesla už i k nim. Nazývali ho aole maikai (nic dobrého) a mohl jim slibovat hory doly, na jeho loď nechtěli. Byli pro nás ochotni pracovat pouze na pobřeží. Kapitán tedy čtyři najal na konzervování kůží.

Po vyskladnění kůží jsme odvezli na pobřeží náhradní lana, provazy, lodní kulatinu, zkrátka všechno, bez čeho jsme se na krátkých cestách podél pobřeží mohli obejít. Mezi jiným byla taky bezohledně vyskladněna poslední obyvatelka prasečího chlívků stará Bess. Byla to otužilá prasnice, která s námi cestovala už z Bostonu. Jediná ona přežila ve zdraví plavbu kolem Hornova mysu, jinak všechna ostatní prasata pomrzla. V proviantním výkazu bylo možno číst záznam, že Bess už předtím podstoupila bez úhony plavbu do Kantonu. Na naší lodi se stala chráněnkyní černého kuchaře, který ji choval jako oko v hlavě. Po celou cestu jí přilepšoval, Bess ho poznávala už po hlase. A aby se mu za všechna jeho dobrodíní nějak odvděčila, naučila se jistě jen jemu kvůli několika podařeným kouskům, kterými se černý ku-

chař dovedl bavit celé hodiny. Tom Cringle tvrdí, že nikdo není s to pochopit lásku černocho ke svini. Určitě na tom něco musí být, protože když se náš kuchař dověděl, že má být stará Bess odvezena na pobřeží, div nepřišel žalem o rozum. Byla jedinou jeho útěchou na plavbách od přístavu k přístavu. "Uposlechni rozkazu, i kdyby ti srdce krvácelo," řekl s dlouhým srdceryvným vzlykem a rozběhl se jako smyslů zbavený k rumpálu, pomocí něhož měl být jeho miláček spuštěn na člun. Zavěsili jsme na ráhno kladku s provlečeným lanem, na němž jsme svini zvedali. Dorozumívali jsme se navzájem pobrukováním a vytahovali jsme prasnici pořád výš a výš, až se ocitla pod samotným ráhnem.

"Dost už, dost!" křičel první důstojník. "Nedělejte mi tady ze svině skřivana! Spust'te ji do člunu!"

Ale i na něm bylo vidět, že mu žert není docela proti mysli. Svině kvičela, jako by ji zabíjel, a ubohý mouřenín mumlal se slzami v očích, že nemáme soucit s něnou tváří.

"Němá tvář," vykřikl Tom, "jestli má svině tvář, co mám potom já?"

Jediný černý kuchař se nesmál. S ustaranou tváří běhal od zábradlí k rumpálu, napomínal nás, abychom popouštěli lano pomaleji, neboť drahoušek Bess musí dosednout na dno člunu měkce. Potom bedlivě sledoval, jestli s ní při převážení na břeh zacházíme dost ohleduplně. Na pobřeží uvítalo svini celé stádo pokrevenců z jiných lodí. Černoch stál pořád u kuchyňských dveří a nespouštěl ji z očí. Pokaždé, když svině zvítězila v urputné tahanici o kus surové kůže nebo kost, černý kuchař začal radostí křičet, skákat a tleskat rukama. Celý den shromažďoval zbytky jídel, a když měl vědro plné pomyjí, prosil nás, abychom je odvezli svini na pobřeží. A jak byl nešťastný a zkormoucený, když důstojník (pohněvaný samozřejmě naoko) vykřikl, že spatří-li ještě jednou v člunu vědro, vyhodí je do moře a černocha za ním! Domlouvali jsme kuchaři, že myslí na svini víc než na svou ženu, ale on se stejně večer co večer hned po setmění vykradl ven, seběhl jako myška ke člunu a vesloval na břeh.

Příští neděli měla vycházku na pobřeží druhá polovina posádky. Naše služba si užívala poprvé po příjezdu do San Diega nedělní poklid. Na lodi už nebyly žádné kůže, které by bylo třeba odvážet k břehu, a ani od nevyzpytatelného South-Eastu jsme se zde nemuseli bát nějaké nepříjemnosti. Dopoledne jsme prali a zašívali a odpoledne četli a psali dopisy, které měla Lagoda vzít s sebou do Bostonu.

Do konce týdne jsme byli připraveni k odjezdu. Zdržela nás však nečekaná příhoda. Bývalý druhý důstojník Foster upláchl. Umínil si už od chvíle, kdy byl degradován na prostého námořníka, že při první příležitosti uprchne. Mezi námořníky si moc přátel nezískal a kapitán mu jinak neřekl než ten lempl nebo ulejšák a vyhrožoval mu, že ho dá přivázat k lanům.

Foster měl už s kapitánem několik výstupů. Naposledy se spolu střetli, když chtěl Foster přestoupit na Lagodu a vrátit se domů. Kapitán mu to nepovolil. A konečně včera odmítl Foster poslušnost prvnímu důstojníkovi. Nechtěl nastoupit do člunu a vrátit se z pobřeží na loď. Kapitán si ho za to povolal na zád' a pohrozil mu, že mu dá na pamětnou jako Samovi a Johnovi.

"Slitování, pane kapitáne," škemral Foster, "všecko, jen ne bití."

Kapitán ho několikrát přetáhl lanem a zahnal ho zpět do podpalubí. Foster se ze strachu z potupného trestu rozhodl uprchnout ještě téže noci. Provedl to lépe než cokoli jiného ve svém životě. Navlékl to opravdu vtipně a prozíravě. Svou žíněнку a příkrývku dal jednomu námořníkovi z Lagody, který věci pronesl na palubu, jako by si je od někoho koupil. Všecko ostatní si Foster složil do koženého pytle. Kolem půlnoci se potichu vyplížil z podpalubí, nastoupil do člunu a dal se unášet proudem. Veslovat začal, až byl dost daleko od brigy. Zmizel tiše jako duch.

Člun, v němž Foster uprchl, byl nalezen ráno na břehu,

Po snídani se kapitán vypravil do města vyhlásit odměnu dvacet dolarů za dopadení zběha. Vojáci, Indiáni a vůbec všichni, kdo neměli nic lepšího na práci, pročesávali dva dny celé okolí. Foster byl zatím ukrytý pár kroků odtud. Hned po útěku se obrátil na námořníky ve skladišti Lagody, kteří ho zavedli do nedaleké jeskyně, o které na pobřeží nikdo nevěděl. Zaopatřili ho chlebem a vodou, a navíc mu slíbili, že se za něho přimluví u kapitána Bradshawa. Foster zůstal v jeskyni až do chvíle, kdy Pilgrim vyplul na moře.

Pátek 27. března. Po marném čekání, že vojáci nebo Indiáni přivedou zběha, dal kapitán rozkaz zvednout kotvy. Napjali jsme plachty a dali jsme se pomalu unášet odlivem k výjezdu ze zátoky. Předali jsme dopisy kapitánu Bradshawovi. Překvapil nás sdělením, že se sem hodlá ještě před odjezdem do Bostonu vrátit. Tehdy jsme ovšem nemohli ani tušit, že je to kvůli Fosterovi. Zarmoutilo nás jen, že se tím naše dopisy zdrží.

Sotvaže jsme obepluli mys, doposud slabý vítr utichl. Nastalo mrtvé bezvětří, v němž jsme za dva dny urazili dvě míle! Pořád jsme ještě mohli dohlédnout na lodě kotvící v přístavu. Třetího dne v poledne studená bríza rozvířila hladinu moře, které rázem potemnělo. Byli jsme poblíž San Juanu, který leží nějakých čtyřicet mil od San Diega, a tedy v polovině cesty k našemu cíli, k San Pedru.

Naše posádka značně prořídla. Jeden náš námořník utonul, druhý byl povolán jako účetní na zád', třetí uprchl. Zbyli tu všeho všudy tři staří námořníci. A pak už tu byl jen Stimson a já a plavčík Sam. Pět a půl muže na držení nočních hlídek, na těžkou robotu s plachtami a lany, o přenášení a skladování kůží už ani nemluvě.

Co se Fostera týče, každý z nás mu přál, že se mu útěk podařil. K srdci nám nikomu nepřiřostl. Od té doby, co byl degradován, rostl v něm pocit ukřivděnosti. Nebylo nic příjemného vidět, jak těžce nese, že je pouze jedním z nás. Byli jsme proto jen rádi, že je pryč. Stejně tak mu každý z nás přál, že se mu podařilo dostat se na Lago-du, což jsme se dověděli až za dva měsíce.

Po pěti dnech hlemýžďího posunování kolem pobřeží jsme ve středu 1. dubna připluli na své staré místo v San Pedru. Zátoka byla stejně tak pustá a ponurá jako při našem prvním pobytu. Byl to pravý protiklad rušného San Diega, plného lodí nakládajících a vykládajících kůže. Po několika dnech se začaly na pobřeží objevovat známé volské potahy s nákladem kůží a my jsme jako dřív začali s veslováním od lodě na pobřeží a zpět a s vynášením zboží na pahorek.

Po čtrnáctidenním pobytu v San Pedru jsme se vydali na cestu do Santa Barbary. Byla už polovina dubna a údobí jihovýchodních bouří pomalu končilo. Podél pobřeží se ustálil lehký vítr, vanoucí každý den po poledni. V přístavu Santa Barbara jsme zastihli velkou loď z Janova, která stála na temže místě, jak jsme ji tu viděli onoho prvního dne po svém příjezdu na pobřeží. Janovská loď už navštívila San Francisco neboli - jak se zde říká - učinila výpad na vítr. Při návratu se zastavila v Monterey a teď mířila do San Pedra nebo San Diega, aby zkompletovala svůj náklad na cestu do Valparaisa. Byla to nízká nevzhledná loď. Se svými dopředu nachýlenými čnělkami a zvednutou záďí vypadala jako nahrbená stařenka. Blížil se konec půstu a na Velký pátek janovská posádka vychýlila na znamení smutku všechna ráhna, takže směřovala šikmo k palubě. Jindy za sebou posádka na katolických lodích vleče u kýlu uvázanou loutku Jidáše nebo ji věší za krk na ráhno.

KANAKOVÉ

V mém životě nastala náhle převratná změna. Z námořníka jsem se stal naráz suchozemcem, konzervátorem kůží. Naše skladiště, o kterém jsem už řekl, že mohlo pojmout čtyřicet tisíc kůží, bylo zbudované z nehoblovaných prken. V jednom jeho koutě byl malý pokojík se čtyřmi pryčnami na spaní. Na podlahu se už palubek nedostalo, místo ní zde byla jen udusaná hlína. A pak už tu byl jen stůl a skříňka s kuchyňským nádobím. V jedné stěně byl vyříznutý otvor, kterým přicházelo do místnosti světlo. Pod tohle okno jsme postavili své kufry, -natáhli jsme se na pryčny a byli jsme ubytováni. Nad námi byl další pokojík, podobný našemu, v němž bydlel pan Russell, správce skladiště. Třetí důstojník z Pilgrimu jedl i spal (což byla jeho hlavní pracovní náplň) odděleně a všemožně stavěl na obdiv své nadřazené postavení a dbal, aby si s námi nezadal. Současně se mnou byl do skladiště přidělen ve funkci kuchaře třináctiletý Sam. S námi dvěma sdílel pokojík ještě obrovitý Francouz Nicolas. Čtyři Havajci, kteří s námi konzervovali kůže, bydleli v hliněném stavení na pobřeží.

Můj nový spolupracovník, Francouz Nicolas, se na zdejším pobřeží ocitl nešťastnou náhodou. Loď, na které sloužil, ztroskotala, a on se od té doby potloukal po různých skladech jako konzervátor kůží. S větším člověkem jsem se snad ještě v životě nesetkal. Měřil přes šest stop. Byl to takový hromotluk, že postavit ho na pódium a ukazovat ho lidem jako hříčku přírody, dal by se na tom vydělat kapitál. Nohy měl například tak nešťastně velké, že v celé Kalifornii pro sebe nesehnal boty. Musel si je objednávat až na Oahu. A když už se mu je podařilo sehnat, nosil je tak dlouho, dokud se mu nerozpadly na nohou. Jaké trampoty měl se svými příliš velikými chodidly, nejlíp ukazuje příhoda, kterou mi o sobě vyprávěl. Americká briga, na níž se plavil, ztroskotala u Goodwin Sands. Stalo se to zrovna ve chvíli, kdy Nicolas spal. Takoví lidé jako on dobře vědí, proč chodí spát oblečení. Jenže té noci si Nicolas jako na smůlu zul boty, aby ulevil nohám. Myslím, že takovou neprozřetelnost už podruhé v životě neudělá. Když se mokrá jak myš vyškrábal na anglický břeh, poslali ho k americkému konzulovi do Londýna. Ale než mu americký konzulát sehnal boty, musel Nicolas chodit čtyři dny po Londýně v punčochách.

Jak byl můj nový francouzský kamarád veliký a mohutný, tak byl nevědomý. Neuměl číst ani psát. Odmalička byl na moři. Prošel vším možným. Sloužil na obchodních, vojenských, korzářských i otrokářských lodích. Podle toho, co mi řekl ve chvílích sdílnosti později, když jsme se lépe poznali, myslím, že se musel zúčastnit i horších věci, než je obchod s otroky. Svého času byl zatčen v Jižní Karolíně a soud v Charlestonu mu navrhl trest smrti. Přestože se nakonec prokázala jeho nevina a Nicolas byl propuštěn, měl z mé rodné země takovou hrůzu, že nechtěl o Spojených státech ani slyšet. Nadarmo jsem mu opakoval, že pro jeden a týž přestupek nemůže být znova postaven před soud. Odpovídal, že na to je moc dobrý námořník, aby ještě jednou lezl do takového šeredného příboje. Z čeho byl vlastně obviněn, nevím, z nevědomosti mohl udělat leccos, ale pravda je, že mě nikdy ani nenapadlo, že bych se před ním měl mít na pozoru nebo že bych se ho měl dokonce bát. Vycházeli jsme spolu dobře. Byl samozřejmě mnohem silnější než já, ale projevoval až posvátnou úctu k mému vzdělání, a ještě větší k mému společenskému postavení. V tomto bodě byl navlas stejný jako všichni Evropané z nižších společenských tříd.

"Chci s tebou být zadobře," říkal často, "brzy budeš kapitánem, a to se pak budu mít!"

A jen snad proto, že jsem byl s Nicolasem jedna ruka, držel se vedoucí skladu pan Russell pěkně zpátky a nic si na mne ani na malého Sama nedovoloval. Báł se totiž francouzského obra jak čert kříže, což je u povah jeho druhu přirozené.

Ostatní naši spolupracovníci byli Havajci. Jako jiní ostrované se i oni protloukali jako příležitostní námořníci a konzervátoři kůží. Přizívovali se, jak se dalo, na čilém obchodě mezi Kalifornií a Havajskými ostrovy. Největší jejich kolonie byla právě v San Diegu. V současné době se poněkud ztenčila, neboť se jich několik dalo najmout na loď Ayacucho, několik na Lorient a na jiné lodě.

Za ty čtyři měsíce, co jsem mezi nimi žil, jsem si dal nemálo práce, abych se naučil jejich jazyku a abych porozuměl jejich mravům a obyčejům. Jejich řeči jsem se mohl učit jenom sluchem, protože ostrované knihy neměli. Uměl-li už některý z nich číst, bylo to zásluhou španělských misionářů. Většina jich uměla trochu anglicky,

a protože svou svéráznou angličtinu doplňovali havajskými slovy, vznikla na pobřeží ze směsi dvou jazyků jakási nová řeč, které rozuměli všichni. Běloši nazývají Kanaky všechny ostrovy v rozsáhlé oblasti Tichého oceánu. Slovo kanaka znamená v řeči ostrovanů člověka, lidskou bytost. Havajci jím označují sebe a všechny ostrovy z jižních moří. Bělochům říkají haole. Havajci označují slovem kanaka stejně jednoho člověka jako několik osob, slovo zůstává beze změny pro jednotné i množné číslo. Havajská křestní jména lze těžko vyslovit, natož si je zapamatovat. Někteří dostávají jména po lodích, na nichž se plavili, jiní nosí obyčejná americká jména jako Jack, Tom nebo Bili, a opět jiní mají fantastická jména jako Ban-Yan, Pelikán atd. Jeden z Kanaků, který pracoval u nás, se jmenoval Mr Bingham po misionáři z Oahu, jiný Hope po lodi, k jejíž posádce kdysi patřil, třetí Tom Davis po kapitánovi, pod kterým sloužil, a konečně čtvrtý Pelikán po ptáku, kterému byl podobný. Žádnou zvláštností nejsou ani jména jako: Lagoda-Jack, California-Bill atd. Ale ať už. měli jména taková nebo onaká, byli to ti nejcitlivější a nejinteligentnější lidé, s jakými jsem se kdy setkal. Měl jsem je rád a musím říci, že mé sympatie k nim trvají dodnes. Ještě dnes bych s radostí podstoupil všechny nepříjemnosti dlouhé plavby, abych je mohl ještě jednou uvidět. Už jen pouhý zvuk slov - "ostrované z Havaje" - mě vzrušuje.

Tom Davis uměl číst i psát a mluvit slušně anglicky. Svým chováním a svými způsoby se nelišil od Yankeeů v Kalifornii; řekl bych dokonce, že byl charakterově a vůbec celkově lepší než oni. Starý Mr Bingham uměl anglicky jen pár slov, číst a psát taky neuměl, ale zato to byl ten nejlepší člověk na světě. Jistě už měl padesátku za sebou. Vpředu mu chyběly dva zuby, které mu už v dětství vytrhli jeho vlastní rodiče, aby dali najevo svůj smutek, když zemřel veliký král Havajců Kamehameha. Zlobívali jsme ho, že si zuby vylámал při chroupání kapitána Cooka. To ho pokaždé vyvedlo z míry. Rozlítl se a rozhořčeně říkal: "Aole! (Ne!) Já nejíst-kapitán Cook! Já pikanini (malý), ó, tak malý, ne větší! Můj otec vidět kapitán Cook! Já nevidět!"

Žádný Havajec neměl rád, když se před ním začalo povídat o kapitánu Cookovi a vzpomínat na něj. Dobře věděli, co se povídá o

smutném kapitánově konci. Podezření, že si ho jejich dědové a otcové upekli a snědli, s největším rozhořčením odmítali.

"Kanaka z Nového Zélandu jíst bílého člověka," říkali na takové poznámky, "ale Kanaka z Havaje - ne! Kanaka z Havaje u like pu na haole - taková jako vy!"

Mr Bingham byl jakýsi patriarcha Havajců. Celé hodiny jsem s ním rozmlouval o Kamehamehovi, což byl jakýsi jejich Karel Veliký, a o jeho synovi a nástupci Riho-Rihovi, který umřel v Anglii a byl do rodného Oahu přivezen kapitánem lordem Byronem na palubě fregaty Blonde. Mr Bingham byl na Riho-Rihově pohřbu a často o tom vyprávěl.

Jednou jsem ho slyšel, jak se dohaduje s jistým obchodníkem: "Ne, my ne jako vy! My jeden dostat peníze, všichni mít peníze! Vy - jeden dostat peníze, zamknout do skříně! Nedobře! Kanaka všichni mít to, co jeden!"

Tato zásada šla u nich tak daleko, že by při jídle nevzal nikdo z nich do úst, dokud by nenabídl všem kolem. A co teprve jejich družnost a přátelství! I ten nejubožejší Kanaka má přítele. A když si jednou někoho zvolí za svého přítele, je pro něho schopen přinášet ty největší oběti. Příteli říkají aikane. Hopeovým aikane jsem se stal já. Nevím, čím jsem si to zasloužil. Snad to bylo tím, že jsem mu přinesl trochu léků z lodní lékárničky, když ochuravěl. Jsem si naprosto jist, že i kdybych ho požádal, aby za mne šel na smrt, že by to udělal. Abych se mu alespoň nějak odvděčil za jeho příchyllost, učil jsem ho číst a psát. Obyčejně se kolem nás při tom shlukli všichni. Byli obdivuhodně zvědaví a neuvěřitelně chápaví. Vzpomínám si, že jsem při jedné vyučovací hodině narazil v jakémsi časopise na obrázek lokomotivy. Lehce chápali, když jsem jim vyprávěl, jak se staví železniční násep, jak se na pražce pokládají a upevňují kolejnice i jak se konstruuje vagóny. Horší ovšem bylo, když jsem měl vysvětlit, že všecka ta kola a páky uvádí do pohybu vodní pára. Pro větší názornost jsme se Samem vařili v hrnci přikrytém pokličkou vodu. Že tlak páry, vystupující z vroucí vody, zvedne hravě pokličku, věděli i beze mne, ale mé výklady o převodech, pístech a pákách byly pro ně příliš složité, a tedy nepřesvědčivé. Kuchtík si navíc při demonstraci opařil

ruku a svým přehnaným ječením svedl pozornost Kanaků na docela jiné účinky páry, než by býval můj výklad potřeboval.

Jindy jsem před nimi rozložil mapu světa, která je dovedla zaujmout na celé hodiny. Zatímco putovala od úst k ústům baňatá dýmka s krátkou troubelí, z níž si každý nabral tolik kouře, co mohl, načež ji podal dál, jezdili po mapě prsty od města k městu. Ti, co uměli číst, vyslovovali jejich zkomolená jména a vyptávali se na vzdálenosti mezi nimi. Současně s putující dýmkou postupoval od jednoho Kanaka ke druhému kuchtík Sam a div každému kuřákovi nevstrčil svůj zvědavý nos do úst. Všiml si, že Kanakové naberoou do úst takové neuvěřitelné množství kouře a dovedou ho zadržet tak dlouho, že ještě hodinu po tom jim z úst i z nosu vystupují obláčky. Nemohl tomu přijít na kloub. Proto se uprostřed mého zeměpisného výkladu najednou zeptal Torna Davise:

"Jak se jí tabák? Jak se to dělá?"

Podezřívá, že si krátkou troubelí nabírají doutnající tabák rovnou do úst. Tím by se dalo současně vysvětlit, proč při kouření neplivají na zem, jak to mají ve zvyku Samovi krajané. Tom Davis uměl, jak už jsem řekl, dobře anglicky, a tak rychle pochopil, kam Sam míří. Otevřel dokořán ústa, aby se malý anglický badatel mohl na vlastní oči přesvědčit, že v ústech nic nemá. Pak sklapl pusku a vzápětí vypustil z nosu i úst po obláčku. Zašklebil se na Sama a řekl mu, že už podle téhle jeho neznalosti se dá soudit, jak krátce je na moři, neboť staří námořníci dobře vědí, že tohle je "šluk Oahu".

Zatím Hopeův prst doputoval na mapě k místům, kde leží dosud neprobádané kraje a kde nejsou zakreslené ani řeky, ani města, ani hory, ani nížiny. Podíval se na mě tázavě a řekl: "Pau? (Konec?)"

"Ne," řekl jsem, "spíš začátek."

Když dohořela první dýmka, další Kanak, který byl na řadě, začal obřadně připravovat druhou. Vytáhl z kapsy hrst tabáku, připravil si křesadlo a hubku a slavnostně ji zapálil. Kromě krátké baňaté dýmky, křesadla a hubky má každý Kanak ještě nepostradatelný zavírací námořnický nůž.

První operací při konzervování kůží bylo máčení nebo spíš plavení ve vodě. To znamená, že jsme kůže nosili na pláž, kde jsme je provazy přivazovali ke kůlům. Zůstaly tam osmačtyřicet hodin, aby

je příboj jaksepatří vypral. Dalších osmačtyřicet hodin se louhovaly v kádích s mořskou vodou s přísadou soli. Pak se čtyřadvacet hodin sušily na dřevěných lištách. Nato se kůže rozprostíraly na zem vlasem dolů a pomocí kolíků se vypínaly. Takto napjaté jsme je zbavovali kousků masa a tuku. Tohle byla nejtěžší a nejzodpovědnější operace. Kdyby nebyly kůže dostatečně zbaveny masa a tuku, mohly by při přepravě znehodnotit celý náklad.

Při této práci jsme však měli jednu velikou výhodu, kterou jsme nikdy neměli na lodi. Byla to práce v úkole. Denně jsme museli každý zpracovat pětadvacet kůží a pak jsme měli volno. Je samozřejmé, že jsme chtěli být se svou denní dávkou hotovi vždy co nejdřív. Každý den za svítání jsme se dávali do práce, kolem osmé byla snídane a už kolem jedné nebo druhé jsme končili. Poobědvali jsme a celé odpoledne až do večera bylo naše. Nebyly žádné noční hlídky, žádné kasání nebo svinování plachet. Večery jsem trávil u kamarádů v sousedních skladištích nebo u Kanaků.

PŘÍJEMNÉ DNY NA KALIFORNSKÉM POBŘEŽÍ

Seděli jsme právě u oběda v našem pokojíku s podlahou z udušané hlíny, když se venku před skladištěm rozlehl výkřik: "Sail ho!" Ze zkušenosti jsme už věděli, že tohle volání ještě nemusí znamenat příjezd lodi. Stejně dobře se mohlo týkat ženy vracející se z města nebo drkotajícího vozu taženého párem volů, zkrátka všeho, co se náhle objevilo na cestě. Proto jsem zpočátku na volání vůbec nereagoval. Potom se ale začal křik rozléhat z různých částí pobřeží, a to tak halasně a úporně, že jsme se všichni rozběhli ke dveřím. Ted' už nebylo pochyby. Dvě plachetnice obeplouvaly mys. Obě byly nachýlené pod nápořem jihovýchodního větru, který zde každý den po poledni vane. První byla fregata, druhá briga. Celé pobřeží naráz ožilo a začalo všeobecné dohadování. Někteří tvrdili, že se to vrací Pilgrim a s ním ona dlouho očekávaná loď z Bostonu. Ale vzápětí se už dalo jasně rozeznat, že briga není Pilgrim a fregata s krátkými, jakoby

uťatými brámovými bidélci a zrezivělými boky že nemůže být onou krasavicí z Bostonu, která si jezdí na výlety do Indie. Fregata byla italská loď Rosa a briga Catalina, kterou jsme už jednou viděli v Santa Barbaře, když tam připlula z Valparaísa.

Lodi zakotvily a začaly vykládat kůže a lůj. Rosa používala skladiště po Lagodě a Catalina náhradní skladiště mezi naším skladem a skladem Ayacucha. Tím tedy byla obsazena všechna skladiště.

V posádce Cataliny bylo několik Kanaků. Naši ostrované se jich okamžitě ujali a odvedli si je k sobě na delší pow-wow (popovídání a vykouření dýmky). A z posádky Rosy k nám večer co večer přicházeli dva Francouzi vyzvednout si Nicolase. Od nich jsem se dověděl, že Pilgrim je v San Pedru a že kromě něho není teď na celém kalifornském pobřeží žádná jiná loď plující pod barvami strýčka Sama.

Po odplutí obou lodí zavládl na pobřeží zase klid a vše šlo jako předtím. Jenom otevřením skladišť přibýlo do naší pobřežní společnosti několik nových členů. Skladiště náležející Catalině dostal pod velení starý Skot Robert. Jako většina jeho rodáků měl i on jisté vzdělání, ale jako většina Skotů byl i on trochu pedant a měl o sobě směšně vysoké mínění. Čas trávil krmením svých prasat, slepic a psů anebo pokuřováním z dýmky s neobyčejně dlouhou troubelí. V jeho skladišti bylo čisto, že by se tam dalo jíst z podlahy. Na každý svůj příští pracovní den si dělal podrobný rozvrh hodin, kterému by se mělo spíš říkat rozvrh minut nebo vteřin, protože se v něm počítalo s každou vteřinou. Na společnost si příliš nepotrpěl, o družnosti ani nemluvě, takže v něm náš kroužek pobřežních vyhoštěnců nezískal člověka, jakého by zrovna potřeboval. Býval prý kdysi poddůstojníkem na britské fregatě Dublin, jejímž kapitánem byl sám lord James Townshend. Odtud pravděpodobně pramenil jeho pocit nesmírné vlastní důstojnosti.

Skladiště, které si najala Rosa, dostal na starost Rakušan Schmidt. Ovládal slovem i písmem čtyři jazyky. Bylo mu asi čtyřicet let a v jeho vystupování bylo cosi vojensky strohého a puritánského. Rozprávěl ze široka o poslušnosti a statečnosti, dával ponaučení mládeži a Kanakům, ale sám se často vracel z města ve značně podroušeném stavu a kymácel se po cestě ke skladu - po námořnicku řečeno - jako tři plachty ve větru.

Od chvíle, kdy Pilgrim opustil naše pobřeží, uteklo už šest neděl. Zpracovali jsme všechny kůže, které sem až dosud navozil.

Došel nám čaj, mouka, káva, cukr i sirup. Kuchtík Sam jen nechápvavě kroutil hlavou, jak rychle se nám zásoby ztenčily. Nemohli jsme si to vysvětlit jinak, než že důstojník, který měl jediný kromě Sama přístup do spíže, vozí potraviny do města a tam je tajně prodává. Několikrát jsme ho přistihli, jak naším sirupem hostí indiánská děvčata. Jak by nám potom mohly zásoby potravin vystačit?

Když kuchtík Sam už opravdu neměl z čeho vařit, nezbylo nám než se složit a koupit si potraviny za své. Vybral jsem peníze, každý dal, co měl, a vypravil jsem se na koni s pytlíkem soli na sedle a s několika desítkami reálů v kapse do města. Nakoupil jsem mouku, cibuli, fazole, hrušky a melouny. Mladá prodavačka se ustrnula nad americkými námořníky, kteří se ocitli na suchu, a navázila mi ode všeho dobrou míru. Nebyly to žádné hoje boje, ale díky mouce, cibuli a fazolím to bylo vydatné živobytí na dobrech čtrnáct dní. Zvlášť když jsme teď měli, jak námořníci říkají, permanentní propustky na každé ráno, ne-li na celé dopoledne. Místo k snídani jsme vstávali až k obědu. Několik dní jsem věnoval pořádání svých věcí v kufru, dalších několik dní zažívání. A když už na mých kalhotách seděla záplata na záplatě jako na vyspravované plachtě pískařské bárky, zahluibal jsem se do Bowditchovy navigační příručky, kterou jsem všude vozil s sebou. Do polovice jsem ji měl už pročtenou, ale teď jsem ji prostudoval od začátku až do konce. Udělal jsem si podle ní i všechna kontrolní cvičení.

Když jsem skončil i s tím a po Pilgrimu nebylo pořád nikde ani vidu ani slechu, obrátil jsem se na starého Schmidta ze sousedního skladiště a přečetl jsem si postupně všechny jeho knihy. Knížka zde na pobřeží byla velická vzácnost. Objevit zde třeba jen dětskou knížku nebo starý kalendář s polovinou chybějících stránek, to bylo vždycky jako najít poklad. Na dně Schmidtova kufru jsem objevil také Godwinův román "Mandeville". Dva dny od rána až do noci jsem četl a četl a připadal jsem si jako kvartálník, na kterého přišlo jeho pijanské období.

Avšak od vznešeného k nízkému, v mém případě od Godwina ke konzervování kůží, byl jen krok, protože ve středu 8. prosince

jsme uviděli, jak se k nám s větrem v zádech blíží naše ztracená brigáda. Ale byl to opravdu Pilgrim? Krátké bránové bidélce byly vysoko pozvednuté, výztuhy plachet vytažené, zdviže, spouště, otěže a vůbec všechna manévrovací lana byla vedena jinak a jinudy, než jak tomu bývalo za mne. Změn bylo ještě mnohem víc, ale nestačil jsem si je v rozčilení uvědomit. Navíc se ke mně ze zádi brigy nesl jakýsi neznámý, cizí hlas. Rozkazy dával nějaký malý, v tváři osmahlý člověk v zelené blůze s vysokou koženou čapkou na hlavě. To přece není kapitán Thompson. Kdo je to? Všechny tyhle změny, které jsme mohli na dálku zaznamenat, byly nanejvýš znepokojivé a s napětím jsme očekávali, až přistane u břehu člun a někdo z posádky nám všechno objasní. Když konečně člun připlul, celým pobřežím naráz oblétna zpráva, že dlouho očekávaná loď z Bostonu připlula do Santa Barbary a že se jejího velení ujal - náš kapitán Thompson. Tak je to tedy! A onen mužík v zelené blůze, kterého jsme nepoznávali, byl kapitán Faucon. Člun se vzápětí vrátil k lodi, takže na další otázky nebyl čas. Museli jsme s nimi počkat až do večera.

Sotvaže jsem večer vyšplhal na palubu naší brigy, zavolal si mě druhý důstojník a předal mi veliký balík s nálepkou "Loď Alert". Byl jsem nedočkavý dovědět se, co všechno obsahuje, ale rozhodl jsem se, že ho rozbalím až v pokojíku ve skladišti. Ostatně kolem mne byli moji staří kamarádi, které jsem celé týdny neviděl. Třásl jsem se na novinky.

Kuchtík Sam se vytasil s velkým kusem hovězí pečeně - ani nevím, kdy ji ten tajnůstkář pekl -, což vyvolalo všeobecné pochvalné mručení. Dokonce i "Černokněžník", kterému teď Sam vlastně dělal do řemesla, si pochvaloval chutné plátky. Nicméně se nenápadně snažil zmenšit kuchařské umění svého konkurenta. S plnou pusou a mastnou bradou pořád jen opakoval, co udělá čerstvé maso. Všem nám bylo od počátku jasné, kam směřuje, takže celkem nikoho ani nepřekvapilo, když řekl, že z čerstvého masa může vařit každý nedouk, zatímco skutečný mistr kuchař že se ukáže teprve na tom, co udělá ze solené hovězí.

Třebaže námořníci jsou ti poslední, kdo dává najevo nějaké city, stejně bylo znát, že nás rádi vidí. Nás z pobřeží především zajímala nová loď a zprávy z Bostonu, Stimson mi řekl, že dostal z domova

spoustu dopisů. Podle nich prý se v našem rodném městě nestalo v době naší nepřítomnosti nic, co by stálo za zmínku. A co se nové lodi týče, jmenuje prý se Alert a všichni se shodovali y tom, že je to velice krásná a velká loď, mnohem větší než Rosa, tak prý ohromná, že by mohla naložit všechny kůže, kolik jich jen je na celém kalifornském pobřeží.

"Výstavní loď," říkali jeden přes druhého, "ukázkový kus!"

"A kapitán Thompson?" zeptal jsem se.

"Pan kapitán se odporoučel," řekl obrovitý Američan Tom a zašklebil se. "Asi tušil, že mi co nevidět zase něco vyklouzne z rukou a spadne mu to z ráhen na hlavu. Jenže tentokrát by to bylo něco těžšího!"

Kapitán Thompson se tedy ujal velení na Alertu a odplul do Monterey, odkud se měl vydat do San Franciska a zde v San Diegu se mohl objevit nejdříve za dva tři měsíce.

"Takový neřád, a dostane takovou loď," řekl starý Švéd 'John, "paluby jsou na ní jako nejbělejší sníh."

Všechno na Alertu prý je tiptop: výborná posádka, tři důstojníci, plachtmistr, tesař, všechno, jak má být.

Při povídání čas rychle utíká. Byla už noc a my jsme se museli vrátit na pobřeží. Nemusím snad ani říkat, že jsem okamžitě po návratu do skladiště rozbalil balík z domova. Byl v něm pořádný štůček plátna, flanelové košile, boty a jiné doplňky mého už dost skrovného šatníku a nakonec nejmilejší svazeček: jedenáct dopisů od mých drahých. Proseděl jsem nad nimi celou noc a pak jsem si je uložil, abych si je mohl znovu ve volných chvílích přečíst. V balíku bylo také několik časopisů. Zprávy mluvily o oslavách na Den díkůvzdání i o adjustování a čištění lodi Alert, náležející společnosti Bryant, Sturgis and Comp., která se chystá na cestu do Kalifornie pod vedením kapitána H. Faucona. Přečetl jsem časopisy až po Malého oznamovatele, od politických úvodníků až ke Ztrátám a nálezům, zprávy burzovní nevyjímaje, zkrátka všechno.

Pilgrim vyložil náklad kůží a znova se bylo třeba zabrat do práce. Za několik dní jsme byli zase ve známém koloběhu: suché kůže, mokré kůže, čištění, napínání, louhování.

NOVÁ LOĎ

Úterý 25. srpna. Dnes ráno si správce našeho skladu Russell se dvěma Kanaky vyplul na ryby až za mys. My jsme seděli ve svém pokojíčku a četli časopisy, které jsem dostal z domova. Před polednem k nám zalehl křik zvenku: "Sail ho!" Volání se neslo ze všech částí pobřeží. V okamžiku jsme byli všichni na nohách. Vyhrnuli jsme se před sklady právě před chvílí, kdy krásná fregata, větrem nachýlená na stranu, se vzedmutými královskými a brámovými plachtami obeplouvala mys. Byla plně oplachtěná a na vrcholu vratiplachtového stěžně vlála hvězdnatá vlajka. Protože ji navíc nesl příliv, hnala se k nám jako závodní kuň. Po šestiměsíční přestávce to byla první loď, která zavítala do San Diega, a není proto divu, že vyvolala takové pozdvižení.

Přistála přímo ukázkově. Když minula nízký písčitý výběžek, svinula horní plachty a kosatky, potom spustila košové, udělala půlobrat a spustila kotvy. Byl to dlouho očekávaný Alert.

Ze zádi byl spuštěn člun. Když námořníci s kapitánem připluli, všiml jsem si, že jsou to chlapci ve věku od čtrnácti do osmnácti let a že člun je malá velrybářská loď s krytou, vypolštářovanou zádí. Vrhli jsme se samozřejmě okamžitě na chlapce a ptali jsme se jich, co je nového v Bostonu, jakou měli cestu, a je zase zajímavé, jak se vedlo nám na pobřeží. S jedním z nich jsem se dal do řeči. A jak jsme si povídali, slovo dalo slovo a on se nabídl, že by si to se mnou vyměnil. Proč ne, myslel jsem si, nic jiného jsem si nepřál. Teď už jen zbývalo získat kapitánův souhlas.

. Po obědě začala posádka Alertu vykládat kůže, a protože my jsme neměli ve skladu co dělat, pomáhali jsme jim s vykládkou. Mohl jsem si tak aspoň poprvé prohlédnout loď, která se měla stát, jak jsem doufal, pro další měsíce mým domovem. Jak hezky vypadala z dálky, taková byla i zblízka. Měla prostorné paluby bez nástavby na zádi, která hyzdí většinu našich lodí. Horní paluba od klounu až po zád' byla rovná jako stůl a díky každodennímu drhnutí a smýčení

cihlami a pískem zrovna tak čistá. Nebyly tu žádné titěrné pozlátkové ozdobičky, dobré tak leda pro obdivné pohledy pasažérů. Nikde ani smítka, ani památky po rzi, žádná polorozpletená visící lana a prova-zy. Všechna ráhna na stěžních byla pečlivě vyrovnána ve tvaru pís-mene T. První důstojník byl pracovitý, poctivý člověk se zvučným hlasem a bystrýma očima, námořník každým coulem. Ve službě si potrpěl na pořádek a kázeň, a třebaže byl tak trochu pes, byl u posád-ky oblíben. Kromě něho byl na lodi ještě druhý a třetí důstojník, plachtmistr, tesař a dvanáct námořníků. Alert přivezl sedm tisíc kusů kůží a kromě toho ještě paroží a lůj.

Po vyskladnění kůží stála loď v přístavu ještě asi týden. V té do-bě jsem požádal kapitána, aby mě přijal za člena posádky. Řekl, že mi nemůže teď ještě s jistotou říci, kdy se loď vrátí do Bostonu, ale najdu-li za sebe náhradu, že nemá nic proti tomu. Oznámil jsem to mládenci, který se chtěl blíž seznámit se zdejším pobřežím a přede-vším se asi vyhnout zimě a jihozápadním stormům. Nazítří jsem sba-lil svůj kufr a spací síť a byl jsem znovu na moři.

NOVÍ KAMARÁDI

Úterý 8. září byl první den mé služby na Alertu. Třebaže živoby-tí námořníka je stejné, ať je na té nebo na oné lodi, zdálo se mi, že zde je všecko úplně jinačí než na Pilgrimu. Za svítání byl budíček. Během tří a půl minuty se musel člověk stačit obléknout a doběhnout na palubu. Kdo se omeškal, určitě byl pokáraný alespoň pohledem prvního důstojníka, jehož hlas už dávno hlaholil po celé lodi. Ná-mořníci začali pumpovat na palubu vodu. Při tom jim pomáhali oba zbývající důstojníci. Zevnitř i zvenku, před i zád, horní palubu, me-zipalubí i zábradlí, všecko bylo nutno smýčít košťaty a plachtovinou. Po mokřích palubách se pak sypal písek a drhly se pískovcovými kameny nebo cihlami. K cihlám byla připevněna držadla ze dvou kusů lan, kterým námořníci říkají "konce". Námořník držel oběma rukama "konce" a drhl prkna paluby tak, že smýkal cihlou sem a tam.

Malých ručních "cihelek", kterým námořníci říkají "modlící knížky", se používá hlavně na vysmýčení těžko dostupných míst. Po palubách, po mezipalubí a po skladech přišlo na řadu příslušenství lodě, především pět člunů, bárka, pinasa, jola, člun na levoboku a kapitánův gik. Každý měl svého stálého kormidelníka, který musel dbát, aby byl člun vždycky čistý a aby se dal okamžitě použít k plavbě. A kdo nebyl kormidelníkem na žádném z pěti člunů, cídil buď mosazné kování na vrátku, nebo lodní zvon, který se musel blýskat - hrom do soleného masa - jako zlatý knoflík na kapitánově uniformě.

Teprve až uschla paluba, "první po Bohu" se objevil na zádi. Obešel loď kolem dokola, zazněly čtyři dvojité údery lodního zvonu, oznamující osmou hodinu ranní, a celá posádka seběhla dolů k snídani. Za půl hodiny jsme byli svoláni zpět na palubu a dostali jsme rozkaz odkotvit.

Popustili jsme jeden z kotevních řetězů a druhý jsme přitáhli na krátko. Tím se loď pootočila. Pak jsme kotvu na zkráceném řetěze zvedli nad hladinu, uchytili jsme v jejím třmenu lano kladky a vytáhli jsme ji na palubu. Přestože kotva i řetěz byly dvakrát těžší než na Pilgrimu, odkotvení nám nezabralo zdaleka tolik času. Pravda, měli jsme tu víc místa, ale především zde byla lepší organizace a mnohem víc dobré vůle. Každý se snažil pracovat co možná nejlépe a co možná nejrychleji. Jen co byl vytažen řetěz druhé kotvy, první důstojník, stojící na přední plošině, zavelel: "K plachtám!" V okamžiku jsme byli všichni na úponách a šplhali jsme vzhůru jeden rychleji než druhý.

"Připraveni na stěžních?"

"Připraveni u vratiráhna?"

Když na všechny otázky dostal kladnou odpověď: "Aye, sir!", zahřměl rozkaz k rozvázání šotů. A vzápětí se dosud nahé stěžně pokryly od vrcholku čnělek až k palubě ševelícím plátnem. Služba pravého boku napínala plachty na hlavním stěžni, služba z levého na předním stěžni a pětice mladších námořníků z obou služeb (mezi kterými jsem byl i já) na vratiráhnovém stěžni. Zajistili jsme zvratičkami ráhna a začali jsme vytahovat na palubu druhou kotvu. Přitom jsme zpívali včetně kuchaře "Cheerily, men!" To už byla -loď v po-

hybu a my jsme začali napínat královské a brámové plachty, stěhovky a kosatky.

Od nových kamarádů jsem se dověděl, že po celou dobu plavby kolem pobřeží drží střídavé čtyřhodinové služby. V tom to tedy bylo stejné jako na Pilgrimu, ale právě jen v tom. Noční hlídky zde byly mnohem příjemnější. Zatímco tam nás bylo tak málo, že když jeden nastoupil ke kormidlu a druhý na hlídku na příď, nebylo si s kým povídat, tady nás bylo na noční hlídce sedm. Není divu, že jsem už po několika nocích znal všechny kamarády ze služby levoboku.

Plachtmistr byl předákem naší služby a všichni ho považovali za nejlepšího námořníka na lodi. Byl to čistokrevný mořský vlk. Původně sloužil u vojenského námořnictva. Na moři strávil dvaadvacet let. Sloužil na lodích vojenských, korzářských, otrokářských a konečně i obchodních. Okusil zkrátka služby na všech možných plavidlech kromě lodí velrybářských, na které se opravdový námořník dívá svrchu a zdaleka se jim vyhne. Octl se za svého pohnutého života snad ve všech koutech světa, a hlavně uměl o všem; co zažil, neobyčejně poutavě vyprávět. Často vypravoval po celou dobu naší noční hlídky, a když skončila, nechťelo se nám jít ani spát. Jeho historky byly naprosto nevěrojatné, ale snad právě proto nesmírně zajímavé a zábavné. On sám ani neočekával, že jim budeme věřit. Prostě mu dělalo radost, že může vyprávět. Druhé místo po plachtmistrovi vzhledem k věku a postavení v posádce zaujímal Angličan Harris, o kterém bude ještě řeč později. Dále zde byli dva Američané, kteří vypravovali o svých cestách do Evropy a do Jižní Ameriky, o cestách na velrybářské lodi (říkali jí pohrdavě "fontána"), a znali přirozeně mnoho historek ze života velrybářů. A nakonec patřil ještě k naší službě jakýsi přihlouplý chlapík, který se až dosud plavil na různých velrybářských lodích lovících makrely. Na obchodní lodi byl poprvé v životě. Narodil se v Hinghamu a z toho důvodu dostal přezdívkou "Chomout".

Ve druhé službě bylo stejně tolik námořníků jako v naší. Předákem byl opět znamenitý námořník, vysoký Francouz John (námořníkovi stačí křestní jméno) s kadeřavými vlasy a jako uhel černými licousy. Kromě těchto dvou služeb byl v posádce ještě kuchař a stevard (oba černoši), tři důstojníci a kapitán.

Druhý den po vyplutí z přístavu jsme se dostali do ostrého protivětru, čemuž se po námořnicku říká octnout se v tlamě větru. Museli jsme křížovat podél pobřeží. Díky tomu jsem měl první možnost seznámit se s mechanismy zdviží, spouští a otěží na nové lodi. Dva nejlepší námořníci, plachtmistr z naší služby a Francouz John ze služby pravoboku, zápolili s větrem na přídi, třetí důstojník s tesařem měli na starosti lana na hlavním stěžni a kuchař plachtu předního a stevard hlavního stěžně. Já jsem stál na ráhnech křížového stěžně z návětrné strany: tři mladší námořníci ze závětrné strany, po jednom námořníkovi na košových, brámových a královských ráhnech hlavního stěžně a zbytek posádky na ráhnech předního stěžně. Každý musel předem vědět, co má dělat, až loď udělá obrat, a samozřejmě byl odpovědný za všechna přidělená mu lana. Každé z těchto lan bylo potřeba popotahovat nebo zadržovat přesně podle rozkazu a po skončení manévru přivázat.

Když jsme byli každý na svém místě, začalo vlastní manévrování. Kapitán stojící na návětrné straně zádi dal znamení kormidelníkově, aby obrátil kormidlo na závětrnou stranu, a hlasitě zavelel:

"Vratidlo na závětrnou stranu!"

"Vratidlo na závětrnou!" opakoval první důstojník, což byl současně rozkaz pro námořníky, kteří měli na starosti otěže kosatek a plachet na prvním stěžni.

"Zdviže a otěže na volno!" zněl další povel.

"Zdviže a otěže!" předával první důstojník námořníkům na přídi.

Rozkaz se týkal zdviže přední plachty i plachty brigové. Téměř současně s uvolněním otěží zabrali námořníci za zdviže a svinuli plachty. Pak přišly na řadu závěsy ráhen.

"Závěsy hlavního stěžně!" velel kapitán a uvolněné závěsy na závětrné straně se rychle vysunuly z kladek.

Když "starý" zvolil správný okamžik, ráhna se otáčela kolem stěžňů jak ramena kolotoče. Když se však stane, že dá kapitán rozkaz příliš brzy nebo pozdě, ustavování ráhen se může vléci třeba celé hodiny. Z prsou všech námořníků se vydere úlevný výdech, když první důstojník z přední plošiny hlásí: "Přední košové ráhno v pořádku!"

"Brámové v pořádku!"

"Královské víc na návětrnou! Dobře!"

Když jsou všechna ráhna vyrovnána a otěže napevno uvázané, každý na svém stanovišti musí ještě zabezpečit konce zdviží, aby nevisely a nekomíhaly se nad hlavami námořníků jako liány v pralese.

Je třeba říci, že hlavní zásluhu na rychlé manévrovací schopnosti Alertu měl především kapitán Faucon. Pod jeho vedením byl totiž celý složitý systém manévrovacího lanová přestavěn a přebytné kladky vyřazeny.

Pátek 11. září. Když jsme dnes ve čtyři ráno končili svou hlídku, viděli jsme mys San Pedro nějaké dvě míle před sebou. Pluli jsme s plným oplachtěním včetně bočních plachet. Asi za hodinu nás vzbudil hřmot kotevních řetězů vlečených po palubě. Za několik minut jsme byli všichni zalarmováni. Svinuli jsme boční plachty a připravili jsme řetězy na zakotvení.

"Ale to je přece Pilgrim!" vykřikl kdosi z námořníků, když jsme se vzpírali nohama u kliky vrátku.

Pohlédl jsem přes obrubnici zábradlí a spatřil jsem starého přítele, jak plně naložený stojí v houštině vodorostů.

Od okamžiku zakotvení se už kapitán o ostatní práce na palubě nestaral. Jako jediný pán a vládce zde zůstal první důstojník. Byl pravým opakem svého mírného a tak trochu bezstarostného kolegy z Pilgrimu. Kapitánův zástupce na Pilgrimu byl určitě lepší člověk než důstojník. Naproti tomu jsem dosud nevěděl, jaký člověk je Mr Brown z Alertu, ale hned od počátku mi bylo jasné, že důstojník je to výborný. Nevím, ale možná právě to byl důvod změny, která se udála s kapitánem Thompsonem po jeho přestupu na Alert. Měl jistotu, že se na svého prvního důstojníka může ve všem spolehnout. Když je totiž první důstojník příliš měkký, disciplína se uvolní, posádka si začne dělat co chce a kapitánovi nezbývá nic jiného, než aby vzal úkoly prvního důstojníka na sebe a tak říká se míchal do všeho. Mr Brown, první důstojník na Alertu, to byla velice energická povaha, ten byl naopak schopen zaskočit v leccem za kapitána.

Večer po skončení všech prací se na palubě Alertu objevil můj starý přítel Bili Stimson. Ukázalo se, že moji staří druhové hledí na můj přestup na Alert tak trochu se zklamáním a závisí.

"Snad by mi nakonec nezáviděli kapitána Thompsona?" řekl jsem s úsměvem Billovi a převedl jsem honem řeč na černého kuchaře. "Stýská se mu ještě po milované prasnici Bess?"

Ale Stimsona nezajímalo nic jiného než návrat do Bostonu. Byl zřejmě rozhodnut následovat mého příkladu. Za každou cenu se chtěl dostat na palubu Alertu. Byl dokonce ochoten zaplatit odstupné v případě, že by s tím kapitán Thompson nesouhlasil.

"Zůstat tu po odplutí Alertu ještě rok, to by mě zabilo," řekl.

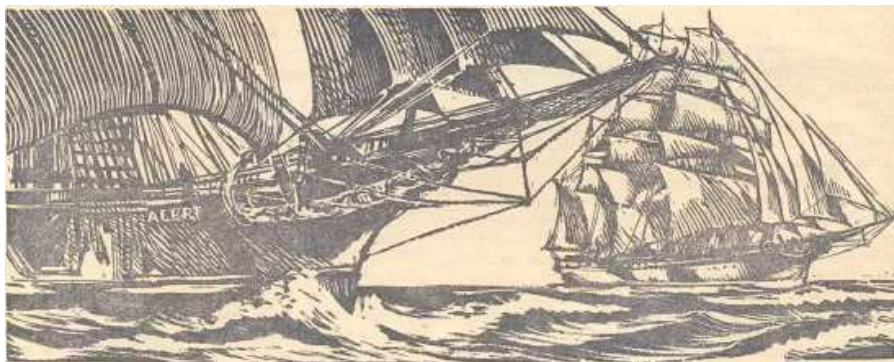
Z úvah, jak to zaonačit, aby se to Billovi podařilo, nás vyrušil první důstojník, který se zjevil ve dveřích nastrojený jako na bál. Začal stahovat námořníky jednoho po druhém z visutých lůžek a pryč. Stevard rozsvítil světla, tesař spustil na housličky skočnou a všechno muselo do kola. Mezipalubí bylo dost vysoké a tak se ani nejurostlejší tanečníci nemuseli obávat, že se při bujnějším výskoku uhodí o trám. Energický Mr Brown nenechal pochopitelně zahálet ani námořníky z Pilgrimu, i když ti, jak sám poznamenal, nespádali pod jeho pravomoc. Obě posádky se v družném zápolení předháněly a postrkovaly na parket své zástupce, kteří měli hájit čest jejich barev. Palmu vítězství si odnesl Chomout, který tančil bos jakýsi šprýmovný rybářský tanec, při němž vyklepával na palubě střídavě patami a celými chodidly rytmus písně. První důstojník stál mezi dveřmi a nadšeně tanečníka pozoroval. Tanec se mu nesmírně líbil. Některé mladší stydlivé námořníky žertem šlehal konci lan a pobízel je na parket.

Na naléhání agenta, který už zase vypátral zásoby nových kůží, Pilgrim hned druhý den po naší společné taneční veselici odplul. Odkotvil hladce bez jakéhokoliv zmatku a vyplouval z přístavu tak těsně kolem nás, že bych byl mohl na jeho palubu podat dopis pro přítele Stimsona. U kormidla stál sám kapitán Faucon a řídil loď, jako by to byl malý rybářský škuner na lov makrel. Když byl na Pilgrimu kapitán Thompson, nadělalo se s odkotvením vždycky tolik ceremonií, jako by to byla loď vojenského námořnictva o čtyřiasedmdesáti dělech. Kapitán Faucon nejenže uměl znamenitě zacházet s lodí, uměl to zřejmě i s námořníky, protože se mu za několik měsíců podařilo znovu stmelit rozloženou posádku. Pravda je, že jedno souvisí úzce s druhým. Námořníci dovedou leccos spolknout od kapitána,

který je dobrý námořník, ale ukáže-li se, že nerozumí svému řemeslu, je s jeho autoritou konec. Vyhledávat slabá místa na kapitánově námořnickém umění, vysmívat se jim, patřilo odjakživa k nejoblíbenějším zábavám každé posádky. A v tomto ohledu měl kapitán Thompson Achillovu patu na obou nohách.

Po odplutí Pilgrimu jsme stáli v San Pedru ještě tři týdny, od 11. září do 2. října. Celou tu dobu jsme převáželi na člunech kůže a nakládali jsme je na loď. Ale i tahle práce mi tu připadala jaksi snazší než na Pilgrimu. "Čím nás je víc, tím nám je veseleji," praví jedno námořnické přísloví. Ale určitě to nebylo jen tím, že nás bylo na práci víc. Velký podíl na tom měla dobrá organizace, a hlavně dobré vztahy mezi námořníky i vztah celé posádky k prvnímú důstojníkovi. A pak, člověku se daleko lépe pracuje, když kolem sebe nevidí vyčítavé pohledy, zakaboněné tváře, když neslyší výčitky, nebo dokonce nářek.

Přístav San Pedro jsme opouštěli shodou okolností současně s brigou Catalina, která mířila stejně jako my k Santa Barbaře. Mezi ní a naším Alertem došlo k neohlášenému závodu v rychlosti. O jednácté hodině večerní jsme zvedli kotvy a unášeni lehkou brízou, vanoucí z pobřeží, jsme se zvolna sunuli do zátoky. Catalina byla o polovici menší než Alert. Spustila na vodu své šalupy, které ji vzaly do vleku, a zbytek námořníků pomáhal veslařům na šalupách dlouhými bidly, jakých se používá na říčních vorech a lodích. Díky tomu se briga dostala mnohem dřív než my ze zátoky, kde vála silnější mořská bríza. Se závistí jsme na ni hleděli, jak se na rozvlněném moři nese podél pobřeží, zatímco hladina všude kolem nás byla hladká jako zrcadlo. Na smůlu mnohem dřív, než jsme se dostali ze zátoky i my, mořská bríza utichla. Catalinu jsme před sebou jen stěží dohlédli. Teprve k poledni začal vát silnější jihozápadní vítr. Nastavili jsme bez prodlení ráhna tak, že plachty tvořily jednolitou plochu. Když vítr utichal, byli jsme bríze tak blízko, že jsme mohli rozeznat ozdobné řezby na její palubě. Protože jsme pluli blíž pobřeží než ona, zachytili jsme noční brízu, vanoucí z břehu. Zvedla se přibližně v polovici první noční hlídky. Na palubu byla svolána celá posádka. Napjali jsme všechny plachty včetně bočních. Takto okřídleni jsme se hnali po hladké vodní hladině a Catalina, která nemohla napnout

zdaleka tolik plátna co my, zůstala za námi. Za svítání jsme byli na traverze San Buenaventura a Catalinu jsme ztratili úplně z očí. Jenže po obeplutí mysu se vítr znova utišil a náš náskok se začal zmenšovat. V poledne byla Catalina opět na naší úrovni. A tak jsme pluli dál, jednou jsme vedli o prsa my, podruhé ona. Nakonec jsme závod prohráli. Přistáli jsme ve velké zátoce Santa Barbara o dvě hodiny později než ona. Kdyby ale byl cílem mys, zvítězili bychom my, protože jsme ho obeplouvali dobrých pět hodin před ní. Ukázalo se, že menší a lehčí Catalina měla nad námi při slabším větru převahu, zato při dostatečně silném větru nás nemohla vůbec ohrozit. A co je důležitější, v manévrování při bočním větru, což je na plachetnicích největší umění, jsme měli nad brigou určitě vrch.

Neděle 4. října byl den našeho příplutí do přístavu. Náš kapitán to už jinak ani neuměl. V neděli odplout z jednoho přístavu a opět v neděli v dalším přistát. Někdy, když kapitáni a důstojníci chtějí námořníky donutit, aby tahali kotevní řetězy ve svátek, namlouvají jim, že je třeba vyplout ve šťastný den, a to je neděle. Prostě využívají příslovečné námořnické pověřivosti k získání dalších pracovních hodin ve prospěch majitele lodi.

Santa Barbara vypadala stejně jako za mého pobytu před pěti měsíci. Dlouhá písčná pláž, na níž se s ohlušujícím hřmotem láme příboj, malé městečko na rovině, obestavené kolem dokola kulisou hor. Den za dnem zalévá slunce přívalem světla a žáru velikou zátoku a červené střechy domů. A všude nepohnuté bezvětrí, mrtvo. A

jako by i na lidech, na každém jejich pohybu a vůbec na jejich chování ulpělo cosi z téhle nepohnutelnosti, takže člověku přijde líto, že slunce plýtvá tolikerym jasem a neušetří z něj aspoň něco pro země a kraje, kde by si ho lidé daleko víc považovali.

Každý den při západu slunce jsme odváželi na břeh kapitána, který trávil večery a někdy i celé noci ve městě. Oblékali jsme se na to pokud možno teple a nikdy jsme nezapomínali na křesadlo a hubku. Na pobřeží jsme si z naplaveného dřeva a roští rozdělali oheň. V noci zde bývala lezavá zima, která byla obzvlášť nepříjemná, když jsme měli mokré šaty.

Za pobytu lodi v přístavu jsem míval často noční hlídku s Tomem Harwisem. Procházeli jsme se spolu po horní palubě, kterou jsme měli celou pro sebe. Tom měl neuvěřitelně dobrou paměť. Pamatoval si snad všechno, co viděl nebo co ho potkalo, od nejútlejšího dětství až do okamžiku, kdy jsem ho poznal. A čím mě nejvíc okouzlaval, byla rychlost, s jakou uměl z paměti počítat. Ani s olůvkem v ruce bych si to s ním netroufal rozdat v sečítání, odečítání, násobení a dělení. Byl nejen živou kronikou a deníkem naší plavby, ale pamatoval si a dovedl vysypat z rukávu třeba o půlnoci váhu nákladu, který jsme kdy kam vezli, kolik kůží jsme ve kterém přístavu nalodili. Všecko na kilo a na kus přesně. Vypočíst, kolik se vejde kůží do našeho skladu mezi předním a hlavním stěžněm, bylo pro něho věcí okamžiku, protože si pamatoval rozměry všech místností na lodi. Znal na milimetr rozvinutou plochu a tloušťku volských kůží. Tesaři stačilo, aby řekl, do kterých míst na lodi potřebuje vzpěru, trám nebo lištu, a Tom mu okamžitě nahlásil jejich míry. Plachtmistr se mohl s klidným svědomím spolehnout na jeho údaje, kolik plátna je zapotřebí na kteroukoli naši plachtu a jak dlouhá mají být vyztužovací lana k ní. Jakousi lahůdkou, kterou si krátil dlouhou chvíli za plavby a kterou se znamenitě bavil, bylo stanovování pozice naší lodi na moři. Bral přitom v úvahu rychlost lodi, její kurs i odchylky z něho. Myslím, že kapitán se všemi svými přístroji neurčil pozici lodi rychleji a přesněji. Tom měl ve svém kufru několik svazků o vynálezech z oboru mechaniky, které si četl pořád dokola s takovou zálibou, jako jiní čtou dobrodružné romány. Netřeba snad ani říkat, že je znal nazpaměť. Pamatoval si všechno, co si jednou přečetl. Z uměleckých děl

znal jen Falconerovy Trosečníky, z nichž deklamoval nazpaměť celé stránky. Tvrdil, že si pamatuje jména všech námořníků, s kterými se kdy plavil, jakož i jména lodí, kapitánů, důstojníků, a co je ještě neuvěřitelnější, i data všech plaveb.

Tom Harris byl Angličan. Narodil se v Ilfracombu v hrabství Devonshire. Jeho otec byl kapitánem na malé pobřežní lodi, jejímž mateřským přístavem byl Bristol. Záhy zemřel, takže malý Tom byl se svými třemi bratry vychováván pouze matkou. Po vychození obecné školy pracoval u pobřežního loďstva. V sedmnácti letech se dal najmout na loď plující do zámoří. O své mamince vyprávěl Tom vždycky s velikou úctou a nic si tak nepřál, jako vrátit se domů a dát jí všechno, co dosud vydělal. Jenže co za více než dvacet let na moři vydělal?

"Tam pod schody," říkal, "mám v kufru balík starých rozedraných hadrů. To je všechno, co jsem za dvaadvacet let dřiny na moři ušetřil. A zacházeli se mnou přitom jako se psem!"

Za těch dvaadvacet let okusil Tom vskutku všech slastí námořnického života a neodolal ani jediné nástraze, kterými je cesta každého námořníka lemována. Nejhorší Tomovou zhoubou bylo nepochybně pití. Pro své vědomosti a přirozenou bystrost byl několikrát povýšen na prvního důstojníka a pokaždé byl kvůli pití znovu sesazen. "Mým zlým duchem byl rum," říkal. Ale v době, kdy jsem ho poznal, se už alkoholu ani nedotkl. Když už se stalo a něco se na lodi oslavovalo, nikdo Torna nenutil, aby si s ostatními přitůkl. Věděli, že by možná stačila sklenka, a Tom by znovu propadl staré vášni.

SAN FRANCISCO

Mířili jsme vlastně do Monterey, a to, že jsme se nakonec ocitli v San Francisku, způsobil jednak storm, jednak nesmírně příznivý jihovýchodní vítr.

Zdejší velikou zátoku, která leží na 37° 58' severní šířky, objevil a podrobně popsal sir Francis Drake. Ve svém díle uvedl, že jsou tu místa jako stvořená pro kotvení, místa, která jsou jakýmisi přirozenými přístavy, že zátoka je dostatečně hluboká, zdejší vody že oplývají rybami a okolí pokrývají bohaté lesy. Na jihovýchodní straně od vjezdu do zátoky vybíhá do moře vysoký mys, na kterém se tyčí presidio. Za mysem leží přístav, či spíše další menší zátoka, zvaná Yerba Buena, kde kotví obchodní lodě. Na jejím břehu je misie Dolores.

Několik dní po našem zakotvení v přístavu začalo období dešťů; téměř tři týdny nepřetržitě lilo. Pro náš obchod to mělo nepříjemné následky, protože kůže se tu nakupovaly a transportovaly jinak, než jsme byli až dosud zvyklí. Indiáni je přivázeli i ze vzdálenějších misí, jako byly třeba San José nebo Santa Clara, na vlastních člunech. Jenže kůže byly tak mokré, že by je mohl ždímat. Celá naše loď se proměnila v jednu velikou sušárnu. Napjali jsme provazy mezi stěžně, od stěžňů k zábradlí a všude, kam se dalo. Na ně jsme pak rozvěšovali mokré kůže. Když ani to nestačilo, začali jsme je věšet na ráhna a čnělky, na zábradlí na přídi i na zádi. Na každém trochu chráněnějším místě na palubách, kolem vrátku, u kotevních stojánek, všude se prostíraly kůže. Celá naše loď se změnila od zábradlí až po vodorysku, od čelenu až po zád' v jednu jedinou masu kůží.

Jednoho chladného a deštivého večera jsem dostal rozkaz, že mám nazítří odjet s jedním Indiánem do San José pro kůže. Přichystal jsem si teplé šaty a těžké boty a šel jsem si brzy lehnout. Spal jsem až do chvíle, kdy byla ráno svolávána celá posádka na palubu. Ukázalo se, že Indián nějak špatně rozuměl rozkazu a odjel už v noci beze mne. Musím říci, že jsem toho nijak nelitoval.

O několik dní později odváželi čtyři naši námořníci agenta do Santa Clary. Veslovali celou noc za nepřetržitého deště v člunu, který neměl žádnou střechu, a nadto byl tak malý, že se v něm nedaly ani natáhnout nohy. Když přijeli na místo, agent je beze slova opustil a odešel do misie. Neřekl jim ani sbohem, natož aby se jim postaral o nocleh. Veslovali tedy znova třicet mil nazpět k lodi. Přijeli tak vyčerpáni, že jsme jim museli ze člunu pomáhat a doslova je na palubu vynést. Agent, pan Robinson, se takhle nezachoval poprvé a měl už u nás několik vroubků. Ale za to, co provedl tentokrát, zasloužil nejen vykoupat ve slané vodě, ale i několik doušků ze zakaleného příboje.

Když jsme nalodili všechny kůže, které agent po okolí sehnal, bylo ještě potřeba doplnit zásoby dřeva. V žádném jiném kalifornském přístavu se nedalo dřevo opatřit tak snadno jako v San Francisku. Dvě míle od místa, kde jsme kotvili, byl ostrůvek, kterému jsme my říkali Lesní ostrov a Mexičané Isla de los Angelos. Ostrůvek byl od břehu k břehu pokrytý lesem. Dva námořníci z naší posádky, bývalí drvoštěpové z Kennebeku, tam začali řezat a štípat dřevo. Další dva naši chlapci je rovnali do hranic. Horší to bylo s dopravováním dřeva na loď. Třetí důstojník si vybral čtyři muže z posádky, mezi nimi i mne, a vypůjčili jsme si v misi velkou otevřenou bárku, na které jsme se pustili k Lesnímu ostrovu. Vypluli jsme kolem poledne, ale nepříznivý vítr a silný proud nám znemožnil přistání. Nevyzpytatelný South-East se přihnál tak rychle, že jsme stěží stačili zakotvit. Nebe se kabonilo už od rána a déšť byl na spadnutí. Jenže nás překvapil zrovna v nejméně vhodné chvíli na otevřené lodi a těsně před setměním. Noci jsou zde v tomto období k nepřecházení, trvají plných patnáct hodin. Vyskákali jsme na pramici, kterou jsme měli ve vleku, a odveslovali jsme na břeh. Ale ani tady jsme nemohli najít žádný úkryt před deštěm. Nasbírali jsme si trochu chrástí a mlžů,, kterých bylo na břehu naseto, a vrátili jsme se na bárku. Odvázali jsme od stěžně plachtu a udělali jsme si z ní jakýsi provizorní stan. Uprostřed jsme ji podepřeli vesly a cípy jsme uvázali k bokům bárky. Lože jsme si vystlali mokkými větvemi. Ukázalo se, že na nás prší i tak a že zimou neusneme. Na starou pánev, kterou jsme kdesi na bárce vystrachali, jsme naloupali trochu kůry z větví a rozdělali jsme si ohníček. Na něm jsme si upekli mlže. Ani ne tak z hladu jako spíš

pro ukrácení dlouhé chvíle. Bylo teprve deset hodin a do rána bylo ještě příliš dlouho. Vtom jeden z kamarádů vytáhl z kapsy ohmatané španělské karty. Přišly jako na zavolanou. Hráli jsme jednu partii za druhou a chvílemi jsme přihazovali do ohníčku klacíky. Tak jsme se promrzlí dočkali úsvitu. K ránu přestalo pršet, ale ochladilo se, takže o spaní nemohlo být ani řeči. Za svítání jsme odveslovali k ostrůvku a začali jsme připravovat náklad. Na všem ležela jinovatka a menší louže byly potažené slabou ledovou skořápkou. To jsem viděl v Kalifornii poprvé. V téhle zimě jsme se museli s náručemi dřeva brodit v ledové vodě, která nám sahala až po pás. Třetí důstojník zůstal na bárce, dva muži od nás brali dřevo a skládali je na pramici. Brouzdání vodou zbylo na nás nejmladší. Ale i tak jsme chodili bosí, s vysoko vyhrnutými nohavicemi. Když pramička odrazila od břehu a odjela s dřevem k bárce, pobíhali jsme po ostrůvku, abychom se aspoň trochu zahřáli.

Druhý den se vypravila pro dřevo jiná expedice, protože my jsme pořádně nastydli. Vrátili se až za tři dny. Po svém návratu vyprávěli, že nechybělo mnoho a proud by je byl málem odnesl na širé moře. Kromě dřeva přivezli jelena, kterého se jim podařilo ulovit.

Bez přestání pršelo. Když byla na lodi dostatečná zásoba dřeva, na pořad dne přišlo známé rozplétání opotřebovaných lan a provazů. Z poškozených a neupotřebitelných pramenů se vyráběla cupanina na ucpávky, zdravé prameny se splétaly v nové provazy. V polovici zimy na třicátém osmém stupni severní šířky jsou noci velice dlouhé. Budíček býval až v sedm hodin a práci jsme končili kolem páté. Do nástupu na první noční hlídku nám zbývaly tři volné hodiny. Večery jsme tráвили šitím. Rozsazení pod lampou zavěšenou na trámu jedni šili čapky, druzí kalhoty, třetí šátky. Nikdo nezahálel. Mladší námořníci, kteří se ještě neuměli tak dobře ohánět jehlou, dělali starším různé služby za ušití košil, kalhot nebo blůz. Heslem dne bylo, dát si všecko do pořádku. Chtěli jsme co možná nejvíc využít dlouhých zimních večerů, protože jsme věděli, že je to před naším návratem k Hornovu mysu a pak, dá Bůh, i k Bostonu, poslední příležitost. Až zvedneme kotvy, nebude už čas na nic.

Pátek 25. prosince, Boží hod vánoční. Protože toho dne lilo od rána do večera, a nebylo proto možné nakládat kůže, kapitán nám dal

volno. Kromě několika neděl první volný den od vyplutí z Bostonu! K obědu byl puding.

Neděle 27. prosince. Zvedli jsme kotvy (byla přece neděle!) a vypluli jsme z přístavu.

Pluli jsme k výjezdu té krásné zátoky, nesení slabým větrem a mnohem silnějším odlivem, jehož rychlost dosahovala jistě dobrých pět uzlů. Den byl pěkný, první hezký den za celý uplynulý měsíc. Minuli jsme skaliska, na kterých se tyčí presidio, a kormidlovali jsme ke středu zátoky, odkud je krásný výhled na celou zátocinu, na malé zalesněné ostrůvky a na ústí několika nevelkých řek. Jestli se někdy v budoucnu stane Kalifornie kvetoucí a bohatou zemí, určitě k tomu nemálo přispěje tahle požehnaná zátoka. Bohaté lesy, úrodná půda, dobré podnebí a pak, což je pro obchod nejdůležitější, přímo ideální možnost kotvení, jaká se nenajde na celém západním americkém pobřeží.

Na místě, kde končil odliv a tah proudu ustal, jsme spustili kotvu. Bylo to u samého výjezdu ze zátoky. Před námi se na kopci páslo stádo laní a uprostřed nich jelen s vysokými, rozložitými parohy. Zvířata zvedla hlavy a chvíli na nás nepohnutě zírala. Potom se dala, poplašena naším halasem, na překotný útek. Poplašili jsme je záměrně, abychom je mohli pozorovat při ladných, plavných skocích.

O půlnoci začal odliv a proud změnil znovu směr. Zavčas jsme zvedli kotvy a vypluli jsme ze zátoky za hezké hvězdnaté noci. V slabém severním větru, který zde vane s pravidelností pasátu, jsme se posunovali kolem mysu Año Nuevo, což je severní výběžek zátoky Monterey. U vjezdu do zátoky jsme potkali havajskou brigu Dianě. Ráno kolem desáté jsme zakotvili v přístavu. Monterey vypadalo úplně tak jako před jedenácti měsíci, když jsem je uviděl poprvé, ještě z paluby Pilgrimu. Městečko rozeté v zeleni luk, borový les na jihu, říčka na severu, domky z nevypálených cihel s obílenými zdmi, červené střechy jako plamínky v zeleni. Na nízké bílé budově presidia povíval trojbarevný prapor a zaléhal k nám odtud neharmónický zvuk bubnů a trub execírující strážě. Všechno mi to připomínalo můj zdejší pobyt před rokem. Připadalo mi, jako bych se vracel domů.

PŘÍTELOVA NEMOC

V Monterey nás čekalo překvapení. Náš agent se oženil. Vzal si za ženu donu Anitu de la Guerra de Noriego y Corillo, nejmladší dceru dona Antonia Noriega, bohatého granda a hlavu nejskvělejší rodiny v Kalifornii. Tím se nám leccos vysvětlilo. Nebyly to tedy pokaždé jen kůže, za čím tak pospíchal na pobřeží. Na počest snoubenců se v Monterey pořádala po tři dny veselice fandango s tanci a zpěvy, při níž jsme ovšem byli jen vzdálenými diváky. V den sňatku se Alert vyznamenal takovým "salutem", za jaký by se nemusela stydět žádná válečná loď. Na předem domluvené znamení, které dal kapitán z břehu prvnímu důstojníkovi, vypálil Alert v patnáctivteřinových intervalech triadvacetkrát z palubních děl. První kanonáda zahřměla ráno, když snoubenci vstupovali do kostela, a druhá téhož dne navečer.

Pondělí 1. února. Po třech týdnech jsme vypluli z Monterey do San Pedra, kde jsme zakotvili hned druhý den. Přálo nám výjimečné štěstí. Pluli jsme s poněkud šikmo nasměrovanými ráhny, s hlavními plachtami částečně podkasanými, ale zato s plně nadmutými bočními plachtami, do nichž se opíral stejnoměrně vítr, který za celou plavbu nezměnil směr ani o jeden rumb. V San Pedru jsme zastihli Pilgrim, který jsme naposled viděli 11. září, to znamená před pěti měsíci. Můj starý dobrý Pilgrim, první má loď v životě, nebo jak námořníci říkají, první můj dům na moři! Na jeho palubě jsem prožil skoro rok, tam jsem taky dostal první tvrdou námořnickou školu. Mimo to byl Pilgrim v mých myšlenkách pořád úzce spjat s Bostonem, s nábřežím, od něhož jsem odplul, s kotvištěm na řece a s jinými mému srdci drahými věcmi, z nichž každá byla jako pevný, nezničitelný článek obrovského kotevního řetězu. Uvědomoval jsem si, že ten řetěz mě nepřestal poutat k mému světu, do něhož se, dá Bůh, zase brzy vrátím.

Vypravil jsem se na palubu Pilgrimu hned po večeři. V kuchyni jsem našel starého černého kuchaře, bafajícího z dýmky, kterou jsem

mu dal na rozloučenou. Stiskli jsme si srdečně ruce. Byl jsem tak naměkko, že jsem si odpustil i nezbednou zmínku o prasnici Bess. V kotci na přídě se mi div nezatočila hlava, připadalo mi, že jsem odtud odešel včera, nebo spíš že jsem odtud vůbec neodešel. Nic se tu nezměnilo. Staří kamarádi seděli na pryčnách a vítali mě jako ztraceného syna. Vyprávěli jeden přes druhého, jak nás dlouho očekávali v Santa Barbaře, jak kapitán Faucon den co den osobně šplhal na pahorek a vyhlížel, jestli v dálce na moři nespatří plachty Alertu. Když se nás nedočkali, domnívali se, že nás za uragánu pohřbil oceán.

Příští den jsme jejich kůžemi doplnili svůj náklad a 4. února jsme opustili San Pedro současně s Pilgrimem. Ten se ovšem vracel do San Franciska, a my jsme naopak mířili do San Diega, kam jsme dorazili 6. února.

San Diego jsem vítal s radostí, cítil jsem se tu málem jako doma, protože jsem tu strávil celé léto a zažil jsem tu mnoho hezkých chvil. V přístavu nebyla žádná loď. Za čtyři dny jsme byli s vykládacím hotovi a znovu připraveni vyplout na moře. Tentokrát už naposled. Ve skladišti bylo třicet tisíc kůží, a když k nim připočteme kůže, pro které jel Pilgrim do San Franciska, i ty, které se nám podaří nakoupit na naší poslední cestě, mělo by to stačit na úplný náklad pro Alert. Představa, že se vydáváme na sever naposled, a že až budeme příště obeplouvat mys San Diego, bude to už na cestě domů, v nás vyvolávala pocit, jako bychom už byli doma. Ani nás při tom nenapadlo, že kdybychom vypluli k Hornovu mysu hned, v Bostonu bychom stejně přistáli nejdříve za půl roku.

Podle svého starého zvyku jsem jeden večer navštívil své milé Kanaky. Ale kam se poděly ony dávné veselé časy! Kdosi řekl, že největším prokletím, opravdovým morem všech ostrovů, rozestých po jižních mořích, jsou běloši. Každý, kdo jen trochu zná historii našeho obchodu, musí uznat, že je na tom hodně pravdy. Snad je to tím, že touha po bohatství a pohodlném životě sem hnala ty nejotrlejší a nejhorší představitele bílých. Se svým alkoholismem a se všemi možnými neřestmi sem přivlekli choroby, které zde nikdy předtím nebyly. A lidé, kteří si říkají křesťané, nechávají teď nešťastné domorodce hynout bez ošetření a léků.

Dva takto postižené jsem našel v chýši Kanaků. Oba jsem ještě při své poslední návštěvě viděl zdravé a veselé. S mladším z nich to nevypadalo celkem zle. Pokuřoval a povídal si se mnou. Horší to bylo se starším. A tím byl zrovna můj drahý aikane, Hope. Ležel na koberci na udusané hlíně, oči hluboce zapadlé, ruce vyzáblé na kost. Ubožák! Když jsem si k němu přisedl, natáhl ruku, po tváři se mu kmitl vzrušený úsměv a sotva slyšitelným hlasem řekl:

"Aloha, aikane? Aloha nui!"

Snažil jsem se ho povzbuzovat. Slíbil jsem mu, že mu přinesu z lodní lékárny léky. Ujišťoval jsem ho, že kapitán pro něho udělá všecko, protože on, Hope, je přece náš zaměstnanec. Pracoval několik let pro naši obchodní společnost nejen jako konzervátor, ale i jako námořník. Po příchodu na loď jsem prosil kapitána Thompsona, aby se šel na Hopea podívat. Zůstal na mě užasle koukat:

"Já, já že se mám jít dívat na nějakého prašivého Kanaka?"

"Ano, pane kapitáne," řekl jsem. "Je to přece člověk, který pro nás léta pracoval!"

"Čert ho vem, žádná škoda!" Odvrátil se ode mne a odešel.

Když jsem nepořídil u kapitána, zašel jsem za starým plachtmistrem, který byl jakýmsi nediplomovaným lékařem celé posádky. Popsal jsem mu všechny příznaky přítelovy nemoci. Hopea především trápil dusivý kašel, který ho připravoval o poslední síly. Starý námořník se chvíli přehraboval ve svém kufru a pak mi podal recept:

"Když bude medicínu pravidelně užívat," řekl, "bude brzo chlapík. A dostane zase chuť na šluk Oahu."

S receptem v ruce jsem šel za prvním důstojníkem. Ve službě neznal bratra, ale jinak měl dobré srdce. Poznamenal, že Hope sice už není náš zaměstnanec, ale že v době, kdy onemocněl, u nás ještě pracoval, a má tedy na léky plné právo. Současně s povolením k návštěvě nemocného mi dal léky.

Když jsem se objevil s léky, Kanakové mi připravili hotové ovače. Shruli se kolem mne, z hrdel se jim draly nadšené, jásavé výkřiky, kterým jsem sice nerozuměl, ale jejichž smysl vyplýval z přízně, kterou mě zahrnovali. A nešťastný Hope jako by ožíval samotným vědomím, že se pro něho přece jen něco dělá. Nemohl jsem si být samozřejmě jist, že jsem se starým plachtmistrem stanovil správnou

diagnózu Hopeovy nemoci a že jsme použili správných léků. Ale uškodit to snad nemohlo. Hlavně jsem Hopeovi nakázal, aby se držel v teple. Z lodi jsem přinesl kus plachtoviny, kterou jsem odizoloval jeho kobereček od vlhké hliněné podlahy. Za našeho pobytu v San Diegu jsem k němu zaskočil ještě několikrát a pokaždé se cítil lépe. Při poslední návštěvě mi musel slíbit, že bude brát pravidelně léky dál. Opouštěl jsem ho s jakous takous nadějí, že se z nemoci vykřeše.

Na moře jsme vypluli 10. února s kursem na San Pedro. Čtvrtý den nás stihl prudký a úporný South-East, který nás donutil skasat košové plachty. Měli jsme zrovna plné ruce práce s kasáním, když nás míjel Ayacucho, taky s podkasanými košovkami. Kývali jsme mu z ráhen na pozdrav. Do San Pedra jsme připluli ještě téhož dne a zakotvili jsme na svém starém místě míli od břehu. V přístavu nebyla žádná loď, a nás tu čekaly nejméně tři týdny monotónního odvážení zboží na pobřeží a vynášení na pahorek, brodění ve slané vodě se zády ohnutými pod náloží kůží, a možná i prchání před South-Rastem.

Zde jsme se taky jednou při nakládání kůží setkali s typickým kalifornským tulákem. Původně býval krejčím ve Filadelfii. Zadlužil se až po uši a nezbývalo mu nic jiného než s několika trapery zmizet do Columbia Riveru, potom do Monterey. Tam propil všechno, co s trapery vydělal. Nechal lovu a odešel do Puebla de los Angeles, kde začal znovu provozovat své původní krejčovské řemeslo. Dobré předsevzetí mu však dlouho nevydrželo. Znovu zapadl do hospod, a tím i do dluhů. A znovu utíkal. Prchat, pořád prchat, pořád pryč a dál, od města k městu, od přístavu k přístavu. Ted' se ocitl v San Pedru. Byl tu už několik týdnů, alkoholu se ani nedotkl a šil pro zákazníky z Puebla. V době, kdy jsme ho poznali, se právě chystal odvádět do města hotové dílo. Opouštěl nás tehdy šťastný, že už je vyléčený, že se překonal, že zvítězil nad svou nezřízenou pijáckou vášní. Vrátil se z Puebla teprve za čtrnáct dní a v takovém stavu, že jsme ho nemohli poznat. Bosý, v rozedraných kalhotách, v pase utažených řemenem z nevydělané hrubé kůže, ve špinavé bavlněné košili a s rozhadrovaným indiánským kloboukem na hlavě. A takhle žije polovina Američanů a Angličanů, roztroušených po celém kalifornském pobřeží.

Takový beach-comberam čili pobřežní tulák byl i Mr Russell, někdejší třetí důstojník na Pilgrimu a potom vedoucí skladu v San Diegu, z něhož byl pro zpronevěru vyhozen. Už v době, kdy jsem tam konzervoval kůže, hostil všechny okolní Indiánky, a když se mu začaly nedostávat peníze, prodával zboží ze skladu ve velkém. Peníze samozřejmě plynuly do jeho kapsy. Po vyhazovu ze skladu odešel do presidia, kde třel bídu, čemuž po zlatých časech ve skladu nemohl přivyknout, a pomáhal si jinak. Jeho podvůdky byly ale brzy odhaleny a tentokrát už měl v patách policii a Indiány se psy. Musel prchat, prchat. Skrýval se v okolních horách. Kuchtík Sam mi později vyprávěl, že ho jedné noci v onom malém pokojíku ve skladišti probudilo tůkání na okno. Byl to pan Russell. Napůl nahý žebrol o kousek chleba. Mr Russell, který se ještě před měsícem dával titulovat don Thomas, capitán de la playa, maestro de la casa atd., a který by s Kanakem anebo obyčejným námořníkem tehdy byl neztratil ani slovo. Nyní k nim našel cestu. Nějaký čas ho ukrývali ve skladišti. Ale pak prý se sám vydal policii a ta ho zavřela do calabozo čili do vězení.

Sobota 13. února. O půlnoci služba, mající hlídku na palubě, vyhlásila poplach. Museli jsme bez prodlení prchat před severovýchodním stormem na širé moře. Do přístavu jsme se mohli vrátit až za tři dny.

Úterý 23. února. Naše pětice, posádka kapitánova člunu, dostala rozkaz veslovat na pobřeží. Na břehu nás čekal úředník našeho agenta. Přivezl z Puebla jakýsi balíček, zabalený v hnědém papíře a převázaný silným motouzem. Řekl nám, že přiváží ze Santa Barbary dobré zprávy.

"Dobré?" řekl kdosi z nás a pokoušel se hned hádat, jaké: "Agent je na prkně, že ano? Že ho trefil šlak?"

Úředník si byl moc dobře vědom, že náš člun doposud poskakuje v onom nebezpečném pásmu příbojových vln, kde byl jeho chleboďárce už tolikrát vykoupán. Spolkl jedovatou poznámku, poklepal na balíček na svém klíně a řekl:

"Ne, něco lepšího. Připlula California!"

California! Dopisy, noviny, zprávy z domova! A kdoví, jestli s ní nepřišel i někdo z našich přátel? Hrdla se nám všem sevřela a srdce

se roztloukla. Když jsme přirazili k boku lodi, úředník zvedl nad hlavu balíček a křičel na důstojníka, který se vykláněl přes zábradlí:

"California připlula!"

"Hurá!" vykřikl první důstojník, aby ho bylo slyšet na celé lodi, "California přivezla zprávy z Bostonu!"

Na lodi bylo pozdvižení. Všichni křičeli, výskali a i usedlí, rozvášní staří námořníci propadali všeobecnému šílení a ztráceli hlavy. Pro tuhle chvíli bylo po disciplíně. Z kuchyně vystrčil hlavu černý kuchař, koulel očima, přičemž byla z jeho očí vidět jen veliká bělma. To bylo vždycky neklamné znamení, že je nanejvýš rozrušený.

"Co se děje, Mr Browne," řekl, "opravdu je tu California ? "

"Ano, ano, černý anděli, a přivezla pro tebe dopis z Bullknopovy ulice, číslo 225, zelené dveře s mosazným klepátkem."

Po večeři jsem se uchýlil se svými dopisy do plachtmistrový dílny v mezipalubí, abych si je mohl v klidu přečíst. Dopis z domova byl psaný v srpnu, přesně rok po mém odjezdu. Všichni mí drazí v Bostonu byli zdraví a všechno tam bylo při starém. Ovšem jen do srpna, do srpna minulého roku jsem mohl být klidný. Ale co se tam stalo v následujících šesti měsících, kdy byl dopis na cestě?

Zůstal jsem sedět s dopisy na klíně a myšlenkami jsem bloudil daleko v Bostonu. K vědomí mě přivedl plachtmistruv hlas, který zněl hned hartusivě, hned chlácholivě. Uvědomil jsem si, že už ho vedle slyším mluvit hezkou chvíli, ale teprve teď jsem začal vnímat jednotlivá slova.

"To víš, že umřela," říkal. Tohle znělo chlácholivě, ale druhá část věty již byla hartusivá: "A když ne, vzal ji čert a buď rád, že ji máš z krku!"

"Kdybys věděl, co to je, mít ženu," řekl tesař s povzdechem.

"Ty, ty mě budeš učit znát ženy?" obořil se na tesaře plachtmistr.

A pořád tímž tónem, jednu větu hartusivě, druhou konejšivě, začal vyprávět historku ze svého života, kterou jsme už znali dávno všichni z paměti. Historku o vykutálené dívce, kterou si před lety vzal za ženu. Zařídil jí v New Yorku přepychový byt s dvanácti křesly a jako hlupák jí ještě dal polovici našetřených peněz. "Jestli mi při odjezdu taky slibovala, že mi bude psát? I to víš. že ano! Kdybys věděl,

co všechno mi naslibovala, a když jsem se vrátil, hnízdečko bylo prázdné. Po křeslech ani památka, holubička uletěla!" A zakončil přesně v duchu slavného satirického básníka Popea: "Vykašli se na to, Chips," řekl, "buď chlap! Alespoň už nenaletíš žádné ženské. A co se týče té tvé, byla pryč dřív, než jsme minuli Cape Code. Oholila tě, to je toho! Každý chlap musí jednou v životě zaplatit školné, já jsem je taky zaplatil!"

California nepřivezla jen radost, a jestli si někdo přál, aby raději vůbec nepřijela, byl to nešťastný tesař, protože mu od jeho mladé ženy nepřivezla z Bostonu ani řádek.

Čtvrtek 25. února. Zvedli jsme kotvy a odpluli jsme do Santa Barbary. Minuli jsme se s Californií Před několika hodinami opustila přístav ve směru na Monterey. Její kapitán, pan Arthur, tu nechal našim důstojníkům balíček bostonských novin, které se prostřednictvím mého přítele třetího důstojníka dostaly do mých rukou.

V balíčku bylo několik čísel "Boston Transcripts" ze srpna 1835, "Daily Advertiser" a "Courier". Četba novin mě přenesla domů. Stačilo, abych u různých reklam a inzerátů spatřil jméno ulice, a měl jsem pocit, jako bych tudy procházel, prohlížel si vývěsní štíty obchodních domů a zboží vyložené za výlohami. Při četbě oznámení? "Zahynul chlapec" jsem slyšel zvuk známého zvonu a hlas starého Wilsona (tolik povědomý!), oznamující, že se chlapec zatoulal a že byl unesen. Byl tam též článek o výroční slavnosti na harvardské universitě s přehledem diplomových prací mého ročníku. Dlouhý seznam známých jmen začínal Abbotem a končil příjmením na W. Četl jsem jméno za jménem a přede mnou defilovaly známé tváře, jak se mi za mých studentských dob vryly do paměti. Představoval jsem si staré kolegy, jak jeden za druhým vystupují na stupeň, jak přednášejí orace, disertace, jak disputují. Jako bych je viděl, jako bych je slyšel! Zkoušel jsem si představit, jak kdo z nich pojedná o svém tématu: X. efektně, elegantně, ale povrchně, Y. bystře, ale chladně a sebejistě, Z. skromně, tak skromně, že neprodá ani desetiinu z toho, co ví, a vavříni si místo něho odnese ten nejomezenější klubovní tluchuba. Pak jsem ještě viděl našeho ctihodného rektora, jak jim s tím svým vzezřením feudálního velmože podává diplomy Artium Baccclareus a jak je s onou posvátnou formulí "auctoritate

mihi comissa" na rtech propouští a jak oni s diplomy v rukách odcházejí ze stupně. A já, jejich kolega, se lopotím po kalifornském pobřeží s těžkými kůžemi na hlavě a pracuji tedy taky "hlavou", jenže trošičku jinak.

Sobota 5. března. Významné datum v našem kalendáři. Toho dne jsme se totiž s jistotou dověděli, že je kalifornským dnům namále. Kapitán vydal příkaz připravit loď k odplutí do San Pedra. Už to samo bylo každému na lodi dost srozumitelné. Konec severních přístavů, vrátíme se k San Diegu. Naše domněnka se potvrdila, když jsme přijeli s člunem pro kapitána na břeh. Tiskl známým ruce a loučil se s tím, že je v Santa Barbaře naposledy. Víc jsme nepotřebovali slyšet a nic jiného jsme si už dávno ani slyšet nepřáli. Budiž požehnána Santa Barbara! Naposled tu veslujeme. Konec věčnému čvachtání v příboji a prchání před prokletým South-Eastem.

Zpráva o tom se rychle roznesla po lodi, a když přišla chvíle odkotvení, všichni jsme skočili na svá místa, jako by nás vystřelil. Naposledy jsme očima přelétli misie, město a bílé hřívy vln, které se rozlévaly po pláži. Přísahali jsme si, někteří nahlas, jiní jen v duchu, že se už nikdy a za žádné peníze nedáme zlákat do těchto končin.

Po dvoudenní plavbě jsme se dostali do San Pedra a ke své velké radosti jsme po dalších dvou dnech opouštěli i toto zasmušilé místo, kterému se pro nic za nic neříká peklo Kalifornie. I nám dalo co proto, nemohli jsme při loučení cítit žádnou lítost. A zač bychom ti měli děkovat, říkal jsem si při pohledu na mizející břehy, snad za nekonečné hodiny, když jsme si drásali bosé nohy o tvé ostré kameny, za břemena hovězích kůží nošených na hlavě, za šplhání po tvých strmých, blátivých stezkách, za máchání ve zpěněných příbojích, kdy nám voda sahala až po prsa, za dlouhé dny a ještě delší noci, strávené na ponurém, osamělém kopci u hromady kůží, když kolem pošťkávali kojoti a houkaly sovy? Když tak přede mnou mýjelo místo za místem, a když jsem se s nimi loučil, měl jsem čím dál větší vztek.

Příští den ráno jsme měli na dohled povědomé vysoké pobřeží a příznivý proud přílivu nám pomohl vplout do hluboké zátoky v San Diegu. Zakotvili jsme nedaleko skladiště a začali jsme přípravy na delší, ale zato poslední zdejší pobyt. Čekalo nás čištění lodních skla-

dů, větrání, pak nakládání kůží, zásobování lodi dřevem a pitnou vodou pro kýženou cestu domů do Bostonu.

Po celý čas příprav na zpáteční cestu jsme zde stáli na jednom místě, protože přístav je bezpečný a nehrozil nám zde žádný South-East. Spustili jsme ze stěžňů všechna ráhna i bidélce bočních plachet a po nich i brámové čnělky. Odvezli jsme je na břeh včetně všech ostatních věcí, které by nám při čištění a větrání lodi mohly překážet: náhradní lana, trámy, prkna, latě, ale i zásoby potravin. Večer po skončené práci jsme sedávali v mezipalubí a s dýmkami v ústech jsme vedli dlouhé rozpravy. Radovali jsme se, že konečně nadešla ona šťastná chvíle, na kterou jsme se vždycky těšili, když jsme do San Diega přijeli s novým nákladem kůží. Ach, že to už není naposled, vzdychali jsme pokaždé, kdy tu konečně staneme se spuštěnými brámovými čnělkami a sundanými plachtami! A teď, teď to bylo tady. Měli jsme před sebou sice ještě měsíc, možná dva pořádné dřiny, ale potom sbohem, Kalifornie!

NAKLÁDÁME KŮŽE NA ZPÁTEČNÍ CESTU

Neděle 24. května. Sedm týdnů uplynulo od chvíle, co jsme přistáli v San Diegu. Alert byl už z větší části naložen. Denně jsme vyhlíželi Californii, na jejíž palubě měl přijet náš agent. Až dnes odpoledne několik Kanaků, kteří lovili nahoře na kopcích králiky a chřestýše, seběhlo dolů na pláž a všichni volali: "Sail ho!" Mr Hatch, náš třetí důstojník, který byl právě na pobřeží, se Kanaků začal vyptávat na množství a velikost plachet, a když Kana-kové odpovídali: "Moku - Nui Moku", podal nám na palubu Alertu zprávu, že po druhé straně mysu k nám připlouvá California. V okamžiku byla celá posádka na nohách. Připravili jsme děla k pozdravnému výstřelu, na stožár vzlétla vlajka. Když se za mysem vynořila špička přídě, zahřměl náš vítací salut. California spustila kotvy nedaleko od nás, a protože byla neděle a na lodi bylo pracovní volno, všichni jsme se shromáždili kolem zábradlí a podrobili jsme ji kritické prohlídce. Byla to solidní,

dobře stavěná loď, o něco kratší než Alert, s pravoúhlými boky a kulatým dnem, jako by při její stavbě byly modelem ony železniční vagóny, v nichž se na jihu převážší cukr a bavlna. Byla to zajisté spolehlivá loď, ale už svým vnějším vzhledem se nemohla s naším Alertem měřit. Večer jsme nasedali do člunů a podle starého námořnického zvyku jsme zajeli na palubu Californie na besedu. Zdálo se mi, že ubytovna námořníků na přídi je prostornější než naše. Od námořníků jsme se dověděli, že z Bostonu vypluli před sedmi měsíci, což nám připadalo jako včera. Zasypávali jsme je nejrůznějšími otázkami. Ptali jsme se jich na Anenskou ulici, na hospody, na lodě v bostonském přístavu, na to, jak vysoké mají gáže, a na sto jiných věcí. Největší radost nám udělali písněmi. Přivezli celou řadu zbrusu nových námořnických písní. Do smrti nezapomenu na starého námořníka z jejich posádky, který zpíval chraplavým falzetem, přecházejícím chvílemi do chrčení, píseň "Oh no, we never mention him":

"Možná ho trápí taky žal,
týž žal, co trápí mne.
Však jestli miloval jak já,
pak na mne nikdy nezapomene!"

Poslední verš vyřázel starý námořník ze všech sil a každé slovo v něm hláskoval.

Příští den ráno začala California vykládat kůže. Od rána do večera bylo vidět čluny plující od ní na pobřeží a zpět. Vesla se zvedala a nořila rytmicky do vody podle taktů písní. Několik námořníků z jejich posádky nám přišlo pomáhat při přechování kůží. Díky jejich písním, v jejichž rytmu jsme tahali za lana, jsme byli s prací jistě hotovi o několik dní dříve.

Přípravy k našemu odplutí se chýlily ke konci. Starý dobrý přítel Pilgrim se taky už chystal na další pouť kolem kalifornských přístavů a misií. Rozvažoval jsem nad jeho tvrdým údělem a v duchu jsem si blahopřál, že se mi podařilo přejít na palubu Alertu. V takovém rozpoložení mě zastihl kapitánův vzkaz, abych se dostavil do jeho kajuty. Neměl jsem ani zdání, co mi může chtít. Zaklepal jsem a vstoupil. Aniž odpověděl na můj pozdrav, řekl:

"Dano, chceš se vrátit domů na téhle lodi?"

"Ovšem, sire," řekl jsem. "Pevně v to doufám."

"V tom případě," řekl kapitán, "by sis musel za sebe najít náhradníka, který by za tebe nastoupil na Pilgrim"

Zatmělo se mi před očima a chvíli jsem nebyl s to vypravit ze sebe ani slovo. Teď mám někoho přemlouvat, aby za mě zůstal dvanáct měsíců na kalifornském pobřeží! A co onen pokyn z Bostonu, abych byl přijat na první loď, která se bude vracet zpět? Kapitán Thompson mi potvrdil, že ho dostal, ještě když jsem pracoval jako konzervátor kůží. A kdybych všechno tohle pominul, proč se o tom dovídám pár hodin před odjezdem brigy? Když jsem se vzpamatoval, řekl jsem kapitánovi přímo do očí, že mám ve svém kufru dopis z Bostonu, v němž mi přátelé píší o pokynu, odeslaném z ředitelství společnosti jemu, kapitánu Thompsonovi. Navíc že mi on sám příjem tohoto dopisu potvrdil současně se slibem, že mě přijme na palubu Alertu.

Zdálo se, že takovou otevřenost z mé strany nečekal. Pozoroval mě zuřivě zpod zamračeného čela, a kdyby jeho oči mohly vraždit, dávno bych byl mrtev. Pak požádal agenta Robinsona, kterého jsem si za hromadou spisů všiml teprve teď, o jakési listiny. Kapitán je před sebou na stole rozložil. Byl to jmenný seznam posádky brigy Pilgrim, z něhož nebylo doposud mé jméno vyškrtnuté. Když prstem doputoval až ke jménu Richard Henry Dana požádal mě, abych si je laskavě přečetl. Nakonec dodal, že už nechce slyšet ani slovo a že mám být zítra ráno s kufrem a visutou sítí na palubě Pilgrim, nebo tam za sebe poslat náhradníka.

Nebýt mých bostonských známých, nevím, jak by to bylo se mnou dopadlo. Zvláště na agenta působily mé poznámky o bostonských přátelích. Byl celý žhavý dovědět se jména mých protektorů. Nakonec myslím došlo i kapitánovi, že by ho mohly po návratu do Bostonu čekat pěkné nepříjemnosti. Změnil tón. Zeptal se mě, jestli jsem ochoten zaplatiti svému náhradníkovi odstupné. Řekl jsem, že to považuji za samozřejmé.

"Dobře, dobře," řekl kapitán, "vrať se do práce a pošli mi sem Bena-Angličana!"

Dalo se čekat, co z toho vzejde. Ben byl za okamžik od kapitána zpátky, bledý jako stěna. Vypadal, jako by mu v kapitánově kajutě přečetli rozkaz smrti. Kapitán mu poručil, aby si ihned sbalil věci a ráno aby se hlásil u kapitána Faucona na palubě Pilgrimu. Před celou posádkou vykřikoval, že já mu mám vyplatit třicet dolarů odstupného. Jinými slovy, že jsem ho prodal za třicet stříbrných jako Jidáš Krista.

"Každý holt nemá tatínka rejdařem v Bostonu," poznamenal jedovatě kdosi z posádky.

"Kdepak, pro chudáky, jako jsme my, nehne nikdo ani prstem!" řekl jiný.

A měli pravdu. V tom měli svatou pravdu. Ale zato se mýlili v tom, když mě podezřívali, že jsem za sebe předhodil kapitánovi Bena jako obětního beránka. Naopak" jsem měl sám co dělat, abych se ubránil před jasnou nespravedlností. A znova tu byla ona stará mizérie, jak jsem ji už poznal na palubě Pilgrimu. Zase ta známá písnička o synkovi z lepších společenských kruhů. Jako by bylo naráz zapomenuto, že jsem s nimi šplhal po ráhnech, nosil na hlavě kůže, že jsem chodil ve stejně roztrhaných šatech, že jsem s nimi jedl i spal. Ti dva v kapitánově kajutě mě postavili do takového světla, že nepodaří-li se mi něco na Benovu záchranu udělat, těžko mezi námořníky obstojím.

Podle toho, co se právě událo, mi bylo jasné, že někdo z naší posádky musí přestoupit na palubu Pilgrimu. Nehorší bylo, že jsem se to dověděl až na poslední chvíli. Bylo potřeba rychle jednat. Rozhlásil jsem po lodi, že tomu, kdo nastoupí za mne na Pilgrim, dám svůj šestiměsíční plat, knihy, šaty a jiné věci, bez kterých se na zpáteční cestě obejdu. Nabídka vyvolala velký zájem. Začali o ní uvažovat i lidé, které dosud ani ve snu nenapadlo, že by zůstali ještě další rok na kalifornském pobřeží. Půlroční plat, to je kavalírská nabídka. Synek bostonských boháčů si zřejmě může dovolit rozhazovat i na moři. Vybízeli jeden druhého. Nakonec se přihlásil Harry May, trochu neohrabaný a líný chlapík, kterému se na lodi přezdívalo Harry Bluff. Bylo o něm všeobecně známo, že je mu jedno, na jaké lodi se plaví, jen když má co na sebe a když mu nějaký ten dolar cinká v kapse. Přišel a řekl mi, že to dělá jen kvůli Benovi. Odpověděl jsem mu, že

já taky. Podal jsem mu podepsaný příkaz adresovaný naší společnosti v Bostonu k proplacení dojednané částky. Pak se z mého kufru přestěhovaly šaty, knihy a jiné drobné předměty denní potřeby do jeho kufru. Načež jsem Harryho požádal, aby zašel za kapitánem a řekl mu o naší úmluvě. Kapitán i agent Robinson ji bez průtahů schválili a vyplatili na místě Harrymu příslušnou částku, která mi bude po příjezdu do Bostonu stržena z mé gáže. Druhý den ráno nám všem Harry naposledy stiskl ruce, a popleskáváje si na kapsu s penězi, řekl:

"Žádné zle, když jsou v hlavní náboje!"

Na temže člunu s Harrym Mayem odploval i Tom Harris. Týž Tom Harris, s nímž jsem tolikrát sem a tam přeměřoval palubu od příďe k zádi a který mě tolik ohromoval svými počtářskými výkony a neuvěřitelnou pamětí. Posádka na Pilgrimu v něm získá výborného druhého důstojníka. Rozloučili jsme se s pevným stiskem ruky. Poprosil jsem ho - to už seděl v člunu -, aby mě nezapomněl navštívit, kdykoli bude projíždět Bostonem. Člun odvezl na Pilgrim dva muže, ale zpět nám za ně přivezl jediného - Billa Stimsona. Spolu jsme v Bostonu nastoupili na loď, a teď se zase spolu vracíme do vlasti, do míst, kde jsme se narodili a vyrostli. Blahopřáli jsme si navzájem. Nevím, jestli by se kromě nás dvou našel na palubě Alertu ještě jeden člověk, který by se stejně upřímně radoval z pohledu, jak stará briga Pilgrim pod plnými plachtami obeplouvá mys. Když nás mījela, pozdravili jsme ji klobouky a trojitým hromovým a srdečným: "Hurá!" Námořníci na Pilgrimu vyskočili na úpony a oplatili nám náš pozdrav stejným trojitým výkřikem, což jsme my podle starého námořnického obyčeje opětovali ještě jednou. Loučili jsme se pohledem se známými tvářemi, jak se jedna za druhou pomalu posunovaly podél boku Alertu. Zahlédl jsem také pootevřené dveře kuchyně a v nich kudrnatou hlavu starého dobrého kuchaře, jak mává smeknutou čapkou. Ahoj, ahoj a šťastný vítr do plachet! Posádka brigy vyšplhala na ráhna a začala uvolňovat brámové plachty. Kapitáni obou lodí si naposledy zamávali na pozdrav. V deseti minutách poslední cípek plát na navždy zmizel z očí za masívem mysu.

Neděle 8. května. Všecko nasvědčovalo tomu, že to bude náš poslední den v Kalifornii. Skladové prostory na lodi byly do posled-

ního místečka zaplněné a napěchované kůžemi, parožími a sudy s vydrími a bobřími kožkami. Průlezy do skladů byly neprodyšně uzavřeny. Kádě s pitnou vodou byly na palubě pevně připoutány provazy a živý inventář, to jest čtyři voli, dvanáct ovcí, několik prasat a hejno drůbeže, byly rozmístěny po různých částech lodi. Jola zavěšená na boku lodi byla vrchovatě naložená senem pro voly a ovce. Pod tíhou nákladu a zásob se loď nořila do vody málem až po samé úponové kobylice.

Ještě jednou a naposledy jsem zašel za Kanaky. Rozloučení s nimi bylo pro mne nejtěžší. Byli prostí a srdeční. Cítil jsem se u nich vždycky jako doma, jako u příbuzných. Hope mi stiskl ruku a říkal, že se už cítí skoro zdrav. Těšil se, že bude zase pro mne pracovat, až se sem na příští lodi jako důstojník vrátím. Prosil mne, abych držel ochrannou ruku nad slabými a nemocnými i tehdy, až se stanu kapitánem. Pak mě doprovodil až ke člunu, a když jsem se chopil vesel, začal zpívat jednu z těch monotónních improvizovaných písní, která, jak jsem vyrozuměl, vyprávěla o naší plavbě domů.

Celá posádka byla svolána na palubu, aby před vyplutím na moře byly nově přeskupeny služby. Došlo k několika změnám, ale já jsem zůstal ve službě levého boku jako dosud. Posádka se zmenšila. Jeden námořník přešel na Pilgrim a jeden z nejstarších námořníků na naší lodi Harry Bennet se při nakládání kůží namohl a onemocněl. Chudák starý Bennet, tolik se těšil domů, a zatím byl poslán na pobřeží s ostatními nepotřebnými věcmi a starým harampádím. Nemocný námořník už není námořník. Harry Bennet se s tím nemohl smířit. Druhý den po vyhazovu přišel se svým kufrem znova na loď. Začal nám pomáhat při práci, jako by se nic nestalo. Ale ruce a nohy mu nechtěly sloužit, taktak že se ploužil. Když ho mezi námi spatřil první důstojník, obořil se na nešťastníka, co tu ještě pohledává, když byl určen ke konzervování kůží v pobřežním skladišti.

"Pane Browne," řekl Bennett, "vždycky jsem dělal, co jste mi poručil, a rád budu dělat i dál. Nebo jsem snad k ničemu? Řekněte, jsem k ničemu? Jestli ano, tak se seberu a půjdu."

"Přineste jeho kufr!" řekl Mr Brown. Harry Bennet odcházel se sklopenou hlavou dolů ke člunu. Nikdo z nás ani nehlesl.

Veškerý náš zájem se soustřeďoval už jen na cestu domů. Na lodi kolovaly různé zvěsti. Jednou slyšel stevard kapitána, jak se radí s prvním důstojníkem, zda by nebylo lepší proplout Magalhãesovým průlivem než obeplouvat Hornův mys. Jindy ho zase slyšel námořník, který měl hlídku u kormidla, jak našemu jedinému pasažérovi Mr Nuttallovi říká, že setkáme-li se dole s nějak zvlášť nepříjemnými vichry a špatným počasím, obrátíme se na západ a vrátíme se kolem mysu Dobré naděje.

Jediný náš pasažér, nepočítáme-li místní usedlíky, které jsme občas převezli z jednoho přístavu do druhého, nebyl nikdo jiný než profesor botaniky a ornitologie z harvardské university Mr Nuttall. Když jsme jednoho dne při-veslovali k pobřeží pro další náklad kůží, uviděl jsem ho z ničeho nic stát na pláži v San Diegu. Byl bosý, na sobě měl krátkou námořnickou blůzu, nohavice po kolena vyhrnuté a na hlavě obrovský slaměný klobouk. Bloumal sem a tam po pláži a sbíral oblázky a mušle. Na severozápadní pobřeží Ameriky doputoval po souši a pak ho jakási menší loď vzala do Monterey. Tam se dověděl, že v jednom přístavu na závětrné straně kotví loď, která má brzy odplout do Bostonu. Tak se dostal na palubu Pilgrimu, který byl právě tehdy v Monterey. S ním potom absolvoval všechny zastávky po kalifornských přístavech. Cestou studoval s nadšením stromy, rostliny, horniny, zvěř, hmyz i ptáky. Až se dostal do San Diega. Třetí důstojník z Pilgrimu se mi už sice zmiňoval o jakémsi starším pánovi, kterého měli na palubě a který prý říkal, že mě zná. Jenže si nemohl vzpomenout na jeho jméno. Pořád jen opakoval, že je to starší pán s prošedivělými vlasy, který celé dny slídí buď mezi keři po

kopcích, nebo po pláži a sbírá rostliny, mušle a jiné drobnosti, kterých prý už má nejméně tucet krabic. Ale to mi pořád ještě nic neříkalo. Poznal jsem ho až onoho rána, kdy profesor s botami v ruce a s kapsami nabitými nálezy došel k našemu člunu. A kdyby v té chvíli začala před mýma očima ze střechy skladiště v San Diegu vyrůstat zvonice Old South, neohromilo by mě to tak, jako skutečnost, že tady stojí profesor z Harvardu. Jak se ukázalo, odešli jsme z Bostonu přibližně ve stejnou dobu, a nemohli jsme si proto navzájem povědět žádné novinky z domova.

Později během zpáteční cesty jsem se často královsky bavil nad úvahami námořníků, co je vlastně profesor za člověka a čím se ve skutečnosti zabývá. O profesorovi a jeho vědě soudili asi tak jako plachtmistr o přístrojích v kapitánově kajutě. Podle plachtmistra tam byly tři: chronometr, chrenometr a tenometr. Pro svou sběratelskou vášeň si profesor u posádky Pilgrimu vysloužil přezdívkou Slídivý děda a na Alertu se vesměs soudilo, že nemá všech pět pohromadě. V tom smyslu si námořníci vykládali i jeho zdejší pobyt. Podle nich ho sem poslali příbuzní, aby se tu bavil svými podivínskými zálibami a nedělal jim doma ostudu. Jak jinak si vyložit, aby bohatý člověk (v očích námořníků je bohatý každý, kdo se neživí prací svých rukou a kdo nosí kravatu) opustil svou křesťanskou zemi a plahočil se v žáru za kamínky a mušlemi kdesi v Kalifornii? Ale abych nepřeháněl. Našel se mezi námi přece jen jeden chlapík s větším rozhledem a ten nám celou věc jaksepatří vyložil.

"Co vás nemá, lidi," řekl, "nemáte o tom ani páru. Já moc dobře znám ty jejich školy a vím, odkud vítr fouká. Ten, pane, dobře ví, co dělá. Přiveze nasbírané kamínky a květinky do školy, a jestli budou lepší než ty, které tam už mají (a to on ví předem, že jsou lepší, jinak by je nesbíral), musí ho pěkně udělat hlavou, kapitánem školy. Zůstane jím tak dlouho, dokud se nenajde jiný profesor a netrumpfne ho svými kamínky zase z jiné neznámé končiny. A tenhle náš starý má zvlášť za ušima, protože vyžrál na všechny. Vypravil se sem, na kalifornské pobřeží, kde doposud žádný profesor nebyl."

Tenhle výklad námořníky uspokojil, a protože nebyl po pravdě řečeno dalek pravdy a autorita profesora tím u námořníků jen vzrostla, nepřipojil jsem k tomu ani slovo.

Kromě členů naší posádky byl pan profesor Nuttali jediný živý tvor, s nímž jsem se za několikaměsíční plavby občas viděl. Přestože mezi pasažérem a obyčejným námořníkem zeje nepřeklenutelná propast, zastavoval se u mě na kus řeči, obyčejně když jsem míval hlídku u kormidla. Pravda, k božímu stvoření se sluší ještě počítat skot, brav a drubež, naše živé zásoby. Jenže ty se den ze dne vůčihledě tenčily. Každý čtvrtý den šel na porážku jeden vůl, takže poslední přišel na řadu ještě dřív, než jsme dopluli na rovník. Potom jsme se pustili do ovcí a drubeže. Prasata jsme šetřili na poslední etapu plavby. Jsou totiž ze všeho domácího zvířectva nejzdatnějšími námořníky a dovedou vzdorovat každé nepohodě. Měli jsme na palubě starou prasnici, matku početného potomstva, která už dvakrát obeplula mys Dobré naděje a jednou Hornův mys. Jedné noci po několikahodinové vánici jsme uslyšeli její kvičení a chrochtání. Přiběhli jsme ke chlěvci a našli jsme ji promrzlou na kost. Podestlali jsme jí trochu slámy, zabalili jsme ji do staré plachty a hadrů a v tomhle obalu vydržela pokojně ležet, dokud se neudělalo zase hezky.

Středa 18. května. 9°54' severní šířky, 113°17' západní délky. Přestal vát pasát ze severovýchodu. Ocitli jsme se v oblasti slabých proměnlivých větrů a krátkých deštivých přeháněk. Od rána do večera jsme byli v jednom kole, protože na téhle zeměpisné šířce je potřeba využít každého zavanutí nestálého větru. To znamená, že jsme donekonečna znova a znova směřovali ráhna, napínali a snímali plachty.

Neděle 22. května. 5°14' severní šířky, 116°45' západní délky. Jsme už dva týdny na cestě a od rovníku nás dělí necelých tři sta mil. Za příznivé brízy bychom tam byli za dva dny, ale bohužel vane pořád stejně proměnlivý vítr, kterému námořníci říkají irský uragán. Protože byla neděle, dali jsme se do praní a koupání. Svlékli jsme se do naha a drhli jsme jeden druhého. Místo osušek a ručníků jsme používali kusů plachet. Při mytí jsme si říkali, že už je na čase ze sebe definitivně spláchnout kalifornské bláto. Mýdlo se ve slané vodě špatně rozpouští, nepění a maže se na pokožce. Po umytí jsme se mohli aspoň opláchnout drahocennou sladkou vodou. Kapitán přihlížel naším saturnáliím hlavně proto, aby se vzácnou tekutinou neplýtl-

valo. Po umytí jsme s překvapením zjišťovali, že mnohý z nás není zdaleka tak opálený, jak jsme si až dosud mysleli.

Čím víc jsme se blížili k rovníku, tím byl vítr pravidelnější, až se úplně ustálil a začal pravidelně vát od východu. S větrem se ustálilo i pěkné počasí. A tak jsme dvacátého druhého dne po vyplutí ze San Diega, to jest v sobotu 28. května kolem třetí hodiny, překročili rovník. O dvacet čtyři hodin později se nám podařilo zachytit regulérní pasát z jihovýchodu, což se tu až dosud poštěstilo jen málo lodím. Nasměrovali jsme všechna ráhna tak, aby se plachty naplnily větrem, vratiplachtou počínaje a vnější kosatkou neboli létavkou konče. Horní ráhna jsme nasměrovali víc na tupo než spodní a nasažené boční brámové plachty na předním i hlavním stěžni táhly jedna radost. Celých dvanáct dní nezměnil pasát směr ani o rumb a vál tak stejnoměrně, že jsme mohli dokonce napnout i královské plachty.

Neděle 12. června. 26°04' jižní šířky, 116°31' západní délky. Ztratili jsme pasát a místo něho jsme narazili na proměnlivé větry převážně západních směrů. Drželi jsme si pořád svůj jižní kurs. Pluli jsme podél rovníku a v neděli 19. června jsme byli na 34°15' jižní šířky a na 116°38' západní délky.

Hornův mys se náhle ohlásil stormovým větrem z jihozápadu, kterého jsme ale nemohli ještě využít, protože jsme doposud nebyli dost daleko na jih a snadno bychom mohli být zahnáni k Ohňové zemi a vrženi na její břeh. Paluby byly pořád pokryty sněhem, který se bez přestání sypal z černého nebe. Ke všemu mě ještě rozbolel zub. V zimě a vlhku mi napuchla tvář. Nemohl jsem při jídle ani pořádně otevřít ústa. Stevard poprosil kapitána o trochu rýže na kaši.

"Ne, u sta hromů," řval náš pán a vladař, "jen ať žere solenou hovězinu jako ostatní!"

Naštěstí tu byl Mr Brown, náš první důstojník, který byl nejen dobrý námořník, ale i dobrý člověk. Přinesl kuchaři sáček rýže, aniž kapitán co věděl, a já jsem několik dní jedl jen a jen kaši.

Sobota 2. července. Teploměr klesl náhle o několik stupňů. Kapitán, neboli "starý", jak se mu teď už běžně říkalo, nad tím kroutil hlavou. Dalo by se to vysvětlit jedině blízkostí ledovců. Ale ledovce už na téhle zeměpisné šířce a už v tomto ročním období? O dvanácté šla naše služba na oběd. Ještě jsme nedojedli, když se ze dveří ku-

chyně vyklonila hlava černého kuchaře, který vyděšeně křičel: "Hory, hory!"

Naráz jsme byli na nohách a na palubě. Nalevo od naší přídě ve vzdálenosti několika mil plul na hladině obrovitý ledovec. Na jeho členitém povrchu svítila vrstva bílého sněhu a stěny pod ní zahrávaly až k hladině tmavomodrými odstíny. Byla to opravdová ledová hora. Jeden náš námořník, který se plavil v Severním ledovém oceánu, řekl, že větší v životě neviděl. Moře se kolem ledovce vzdouvalo vysokými modrými vlnami, na jejichž vrcholcích se v tisíci odlescích lámalo sluneční světlo, jako by chtělo závodit se třpytem, který se odrážel od jehel ledové hory. Kopec ledového masívu musel měřit nejméně tři míle v obvodu a nad hladinu vystupoval do výše několika set stop. Ve chvílích, kdy se pod ním začala vařit a pěnít voda, vystupoval určitě ještě výš. Zdálo se, že se hora zvolna pohybuje k severu.

A tady se ukázalo, jaký je ohromný rozdíl mezi obyčejným námořníkem a vědcem, mezi obyčejným člověkem a zapáleným badatelem. Názornější příklad dvojího protichůdného nazírání na věci snad už neexistuje. Zatímco si každý námořník přál, aby byl od ledovce co nejdřív pryč, pan profesor Nuttali byl schopen skočit z paluby do moře, doplavat k přírodnímu divu, ohmatat si ho, prohlédnout si ho zblízka a ze všech stran. Ale ještě daleko větší ranou pro vědce muselo být nepochopitelné počínání kapitánovo! Ve jménu vědy ho profesor požádal, aby zakormidloval s lodí blíž k ledovci, jménem vědy o to žádal a kapitán se mu do očí vysmál! Ne, tohle nemělo starého vědátora potkat. Rozhořčen se podíval na kapitána a prohlásil, že jediný vědecký objev platí víc než deset takovýchhle lodí naložených kůžemi. Díval se nevraživě i na mě. Pak jeho oči sklouzly ke kormidlu. Že by k němu chtěl skočit? Nebo lituje, že u něho zrovna teď nejsem? A být náhodou při něm, ocitl bych se ve svízelné situaci, mám-li se zachovat jako námořník, nebo spíš jako vědec.

"Strašní chlapi, tihle badatelé," řekl starý plachtmistr, "ještě bezohlednější než obchodníci! Kvůli svému ředitelování by nás utopil jako kořata!" Několik příštích dní a nocí bylo velmi často slyšet monotónní hlas námořníka, stojícího na přídi:

"Nová ledová hora!"

"Ledová kra dva rumby od přídě!"

"Kormidlo vlevo!"

V té době už mi tvář hrála všemi barvami. Do úst jsem si nemohl vpravit už ani lžičku rýžové kaše. A protože jsem nemohl bolestí usnout, strávil jsem raději celou noc na palubě. Ráno po hlídce jsem musel vypadat strašlivě. Kamarádi mě nutili, abych zůstal nějaký den ležet. Sundal jsem čepici a šál, kterým jsem měl hlavu obalenou, a ukázal jsem se prvnímu důstojníkovi. Zděsil se mé oteklé tváře a poručil mi, abych si šel okamžitě lehnout a nevycházel na palubu dřív, dokud mi otok nesejde.

Ležel jsem napůl v mrákotách. Slyšel jsem, jak se střídají služby. Čas od času ke mně zalehl hluk z paluby, kroky, hlasy. Ale všechno to bylo kdesi daleko mimo mne, všechno mi to bylo vzdálené a lhostejné. Teprve po čtyřiaadvaceti hodinách bolest polevila. Usnul jsem a spal jsem celé hodiny.

Kteréhosi dne za soumraku jsem procitl. Právě byla celá posádka svolávána na palubu. Slyšel jsem kapitána, jak říká, že každý musí dnes v noci zůstat na hlídce až do rána, protože se loď dostala do ledovcového pole. Stačí, abychom narazili na jedinou větší kru, jakých je kolem plno, a s lodí je konec. Když jsem to zaslechl, naházal jsem na sebe šaty. Chtěl jsem být v době hrozícího nebezpečí s kamarády na palubě. Ale když první důstojník zahlédl mou oteklou tvář, hnal mě zase dolů. Byl jsem odsouzen bezmocně ležet a jen podle zvuků se dohadovat, co se děje na palubě, do které nepřetržitě bubnoval déšť. Chvillemi zvuk deště vystřídalo dunění krupobití. Kroky námořníků zněly čvachtavě, jako by se brodili potokem. Živě jsem si představoval jednotlivé kamarády, jak se v lijáku krčí na příkázaných místech. Napínal jsem uši, co jsem mohl, ale kromě zvuku rozhrnované ledové tříště od přídě a dunění paluby pod příalem dešťových kapek a krup, jsem neslyšel nic. Teprve něco po půlnoci mě vyděsil výkřik z levé strany přídě: "Ledovec!" Byl to hlas Stimsonův, Billův. Podle dupání kolem hlavního stěžně nejspíš nahoře napínali košovou plachtu. Asi jsme nesení k ledovci, pomyslel jsem si, a větru je potřeba nastavit další plachtu, aby se do nás opřel s větší silou. Hrozí nám nepochybně srážka s ledovcem! Kdopak je asi u kormidla,

napadlo mě, tam bude teď zapotřebí nejméně dvou! Posadil jsem se na pryčně a napjatě jsem naslouchal, co bude dál. Není nic horšího než bezmocně čekat, až se ozve osudný náraz a příšerný zvuk drčené přídě (nebo spíš boku?), praskot kobylic, příčných žeber, výztuh, vaznic a plaňku. Ach, ano, teprve teď mi došlo, proč staří námořníci už od té doby, co jsme se dostali do ledovcového pole, neříkali, až se vrátíme do Bostonu, ale jestli se vrátíme do Bostonu. Podle všech známek se manévr zdařil, jenže má zjitřená obrazotvornost mi nedovolovala usnout. Zíral jsem do tmy, a jakkoli jsem se bránil myšlenkám na domov, který se mi v této chvíli zdál být vzdálenější než kdy jindy, měl jsem Boston pořád před očima. Dnes, vlastně už včera, 4. července, se tam slavil Den nezávislosti. Slyšel jsem dělové salvy a burácení zvonů. Viděl jsem dámy (pokud neodjely do Nahant nadýchat se čerstvého vzduchu a pokochat se pohledem na vlnobití oceánu), jak promenují po ulicích a slunečníky chrání své svěží bílé tváře. Všude, kam se hnou, je kolem nich plno obdivovatelů, plno šviháků v bílých kalhotách a hedvábných punčochách. A toho ledu, co se spotřebovalo u stánků s nápoji! Přivezli ho do města celé fůry! Ta nejmenší z ledových hor, mezi kterými právě proplouváme, by jistě udělala z nejchudšího námořníka boháče, kdyby ji dnes přivezl do Bostonu! Myslím ale, že by nám všem stačilo ke štěstí, kdybychom tam byli i bez ledu, bez naděje na bohatství.

První námořníci se ke mně dopotáceli za svítání. Neměli už ani tolik síly, aby ze sebe svlékli všechny části složitého obleku, který nám vnutil strašlivý mys. Pomáhal jsem jim stahovat s hlav kulichy chránící hlavu a krk před deštěm a větrem. Ždímal jsem je a věšel na bidlo, aby proschly. Těžké boty, kalhoty z hrubého plátna a prošívané kazajky, promáčené vodou, odmítali svléknout s poukazem, že za chvíli musí znovu na palubu. Uléhali v mokrých šatech. Posbíral jsem aspoň pohozené rukavice, které byly stejně k ničemu, protože při šplhání po lanech leda překážely. Než jsem stačil rukavice vyždímat a rozvěšet, všichni spali.

Když jsem se cítil trochu lépe, teple jsem se oblékl, na hlavu jsem si natáhl nepostradatelného kulicha a šel jsem se podívat na palubu. Nebyl jsem tu jen pár dní, ale všechno se mezitím změnilo. Paluby, boky lodi, stěžně, ráhna i lana a provazy, všechno bylo pokry-

to ledovou skořápkou. Na stěžních byly pouze dvě skasané košové plachty. Plachty byly zmrzlé. Když na ně člověk sáhl měl pocit, že jsou z plechu. Lana zdviží a otěží visela z ráhen jako ledové rampouchy. Jen s něčím pohnout mi připadalo nad lidské síly! Bez brámových čnělek a horních ráhen vypadala loď zanedbaně a zpustle. Tak trochu jako válečný invalida.

Chodili jsme sem a tam po palubě, abychom se zahřáli. Fičel ledový vítr a všude kolem, kam až oko dohlédlo, se vršily hory ledovců a ker. Kolem desáté hodiny jsme dostali rozkaz nasměrovat ráhna na plavolení. Námořník, který se právě vrátil od kormidla, nám řekl, že "starý" poručil změnit kurs lodi na severoseverovýchod. Co to znamenalo? Jedni se začali domnívat, že kapitán hodlá plout do Valparaísa a tam přezimovat, jiní, že míří do Pacifiku a že chce obeplout mys Dobré naděje. Nakonec převládlo mínění, že směřujeme k Magalhãesovu průlivu. Nikdo z naší posádky tudy ještě neplul, proto o nebezpečích této cesty kolovalo na lodi spousta dohadů. Ale já jsem měl ve svém kufru spis A. J. Donelsona z New Yorku, který před několika lety Magalhãesovým průlivem proplul. Autor ve své knížce představil Magalhãesův průliv v nejlepším světle. Knížka šla na palubě z ruky do ruky.

Nebyl jsem na lůžko upoután dlouho, přesto jsem za tu krátkou dobu odvykl těžké práci. Trvalo mi několik dní, než jsem se vpravil do roboty s namrzlými plachtami a lany, od nichž mi ustavičně zalézalo za nehty. A když jsem konečně zase mohl naplno otevřít ústa a zakousnout se s chutí do kusu soleného hovězího masa a drtit aspoň na jedné straně suchary, začal jsem se cítit silný a zdravý.

Neděle 10. července. 54°10' severní šířky, 79°07' západní délky. Taková byla pozice naší lodi v poledne. Slunce jasně svítilo, ledová pole zůstala daleko za námi. Rozvěsili jsme po lanech mokré kazajky a kalhoty, kulichy a šály, aby na slunci a větru proschly. Kuchař v kuchyni láteřil, že mu co chvíli do kotle spadne mokrá rukavice nebo že pořád zakopává o něčí boty, které se sušily kolem ohně. V poledne jsme dostali rozkaz připravit obě kotvy, příďovou i zádovou, vytáhnout kotevní řetězy z komor, zkrátka připravit se pro případ rychlého zakotvení. K okamžitému použití byly připraveny i dvě vlečné kotvy. Pak jsme pomocí ručního hluboměru provedli měření. Rozja-

ření prací, která se nám dařila, jsme si začali při zvedání kotvy nad palubu zpívat "Cheerily, men!" Táhlí jsme. že lano kladky drnčelo jako struna.

"Konečně vás zase poznávám, chlapci!" vykřikl první důstojník Mr Brown.

Kdosi prý zaslechl i pochvalný výrok "starého", ale to není zaručené. Měl prý se naklonit k profesorovi Nuttallovi a dát se slyšet: "Vidíte, pane profesore, jakou já mám posádku?"

Všechny tyhle přípravy kotev, vlečných kotev, kotevních řetězů, plováků a lan mluvily už jasnou řečí: poplujeme Magalhãesovým průlivem. Zkusíme své štěstí v nevypočitatelných, proměnlivých proudech a větrech, kde musí být kotvy pořád pohotově. Proti spisku kapitána A. J. Donelsona, který doposud koloval mezi námořníky, mluvil výstřižek z jakýchsi starých novin. Jak se dostal na palubu Alertu, ani nevím. Snad ho někdo z námořníků objevil v kapse vycházkové blůzy nebo na dně kufru. Článek popisoval nešťastnou plavbu brigy Peruvian, která v Magalhãesově průlivu ztratila všechny kotvy a lana a do Valparaísa se dostala po strastiplné cestě v naprosto zuboženém stavu. Jak už jsem řekl, nikdo z nás se ještě Magalhãesovým průlivem neplavil, a nebyl tu tedy nikdo, kdo by naše obavy rozptýlil. Nadto jsme se doslechli (na lodi se nic neutají), že kapitánovy mapy této oblasti nejsou dostatečně podrobné.

Naštěstí za nás všechno rozřešila mlha, která nás na jihozápad od vjezdu do Magalhãesova průlivu zahalila neproniknutelnou clonou. Mlhu na nás vrhl prudký východní vítr. A to byl konec kapitánových záměrů. Dostali jsme rozkaz nasměrovat ráhna na jižní kurs čili k Hornovu mysu.

OPĚT HORNŮV MYS

Na cestě do Kalifornie jsme Hornův mys obeplouvali ve vzdálenosti 1700 mil od pobřeží. Protože jsme chtěli proplout Magalhãesovým průlivem, přiblížili jsme se k pevnině na 400, nejvýš na 500 mil.

Dělali jsme si naděje, že tím unikneme novému setkání s ledovci. Mysleli jsme si totiž, že je zdejší stormy už odehnavy daleko na západ. Pluli jsme rychle k jihu s ráhny nasměrovanými lehce na závětrnou stranu, s oběma košovkami skasanými na poslední, nejzazší pruh. Při každé nové službě jsme si uvědomovali, že počasí je chladnější a vlny že jsou čím dál vyšší. Led se však neukazoval. Až kteréhosi dne, naše služba právě odpočívala v kóji, vytrhlo nás z dřímoty alarmující volání:

"Všichni na palubu! Hod'te sebou, pro smilování boží!"

Na palubě už hřímal kapitán. Jeho rozkazy zněly, jako by šlo o život, nebo spíš o smrt. Pomalu a ztěžka jsme obraceli ráhna na předním stěžni, dřevo skřípalo, znělo to, jako bychom rvali ze zamrzlé vody prkno. Loď udělala půlobrat. Z mlhy po levé straně naší přídě se vylouppl obrovský ledovec, převyšující několikanásobně vrcholky našich stěžňů. Nebyl to obyčejný ledovec, ale celý ledovcový ostrov, obklopený po obou stranách ledovcovými poli. Nebýt bdělých očí námořníka stojícího na přídi, unášely by už v této chvíli vlny oceánu trosky našeho plachetníku. Po celou noc jsme stáli rozestaveni po lodi a snažili jsme se očima proniknout tmě a mlhě. Celou noc zněly výstražné hlasy: "Ledovec napravo!" "Ledovec dva rumby na závětrné!" "Ledový ostrov na kursu!" Celou noc padaly známé povely, celou noc jsme manévrovali s ráhny. Nakonec nám nezbylo nic jiného než loď zpomalit. Za svítání začal vát od západu prudký vítr, naštěstí ale přímo proti naší přídi, protože při rozednění jsme spatřili, že moře před námi je úplně zablokované ledovci. Nemohlo být ani řeči, že bychom mohli pokračovat ve svém kursu. Obrátili jsme loď znovu k severovýchodu, ale tentokrát ne proto, že bychom chtěli proplouvat Magalhãesovým průlivem, nýbrž ve snaze dostat se k Hornovu mysu podél pobřeží od severu.

Nesení příznivým větrem, rychle jsme se vzdalovali od ledových polí, a k poledni už bylo vidět po oceáně jen jednotlivě plující kry. Slunce jasně svítilo a na hlubokém modrém moři se vzdouvaly vysoké hřbety vln s pruhy bílé pěny. Naše loď si jimi prorážela cestu, nesla se hrdě vpřed, jako by byla šťastná, že se jí opět podařilo vyváznout z ledového obklíčení. Ledové hory v dálce odrážely tisíce slunečních paprsků a kolébavě se sunuly k severu, poháněny stormo-

vým větrem. Nebylo potřeba mnoho fantazie, aby si člověk představil, že ledové ostrovy jsou vlastně bytosti, které se osvobodily z útisku ledovce a prchají teď ze země věčného sněhu a ledu do příjemnějších končin. Žádnému malíři se doposud nepodařilo vymalovat skutečnou ledovou horu. Na obrazech vypadají vždycky jako veliké, beztvaré kusy hmoty, vystupující z moře. Ne, ne, žádný obraz na světě nemůže zachytit jejich majestátní podobu, jejich pomalé kolébavé pohyby, víření sněhových vloček na jejich štítech a onen zvláštní, tříštivý zvuk praskajícího skla, když pukají. Když se na ně člověk dívá za jasného slunečního dne, je i proti své vůli uchvácen jejich krásou, a třebaže z nich jde strach, musí si říci, že to jsou čarovné safírové ostrovy.

Postupně jsme měnili kurs z jihovýchodního na čistý východní. Urazili jsme tak asi dvě stě mil a podle zabezpečovacích příprav jsme poznali, že musíme plout poblíž pevniny. Mohlo to být pouze západní pobřeží Ohňové země. Když nám zmizely z očí poslední ledovcové hory, obrátili jsme se předtím znovu na jih v naději, že se nám při tomto třetím pokusu už podaří dosáhnout mys Běs. Bylo chladno a silný západní storm nás rychle nesl k zeměpisné šířce mysu. Těšili jsme se, že už brzy poplujeme po jeho druhé straně.

Jednoho pěkného slunečního dne dostal kterýsi námořník rozkaz opravit cosi na lanech předobrámové čnělky. Když se vyšplhal na stěžeň, jásavě vykřikl: "Sail ho!" Od vyplutí ze San Diega jsme nezahlédli ani píd', ani cíp plachty.

"Plachta na obzoru!" vřiskal kuchař, vybíhající z kuchyně.

"Plachta na obzoru!" volal námořník ze služby, která měla právě hlídku na palubě, na službu, odpočívající v kójičkách.

"Plachta na obzoru!" křičel kapitán do okénka ve stěně, oddělující jeho kajutu od kajuty pasažérovy.

"Druhá plachta z návětrné, dva rumby od přídě!"

To už bylo trochu divné, ale když hned dvě lodi, tak dvě, tím lépe! Ale vzápětí volal týž námořník trochu zahanbeně, že to je země.

"Pěkná země," bručel druhý důstojník s dalekohledem u očí. "Ledové hory!"

Místo radostného setkání s lodí, na které jsme se tolik těšili, bylo před námi znova to, čeho jsme se nejvíc obávali a o čem jsme se do-

mnívali, že už máme navždy za sebou. Obepluli jsme obě ledové hory asi ve vzdálenosti dvou mil. Při západu slunce byl už horizont kolem nás zase čistý.

Neseni příznivým větrem, minuli jsme rychle rovnoběžku, na které leží Horn. Drželi jsme potom dál svůj jižní kurs, abychom získali dost prostoru pro možné křižování nebo zpomalení. Když jsme konečně obrátili loď na východ, těšili jsme se, že už za několik dnů poplujeme po druhé straně mysu a začneme se postupně obracet k severu. Pluli jsme v tomto kursu sotva dvě hodiny, když vítr náhle odpadl z plachet. Odpadl, odlehl, všechny plachty zplihly. Dostali jsme se do mrtvého bezvětří. V půlhodině se nebe zatáhlo a z černých mračen od východu se na nás sneslo krupobití a vánice. Nemínula ještě ani hodina, a už jsme byli pod velestěžňovou košovou plachtou, skasanou na nejzazší pás, unášeni bokem na závětrnou stranu, a zápolili jsme s nejzuřivějším stormem, s jakým jsme se až dosud setkali. Vypadalo to, jako by náhle procitl zlý duch těchto končin a rozhněvaný, že chceme uniknout z jeho spárů, vrhl se na nás se strašlivou nenávistí. Každý nový úder větru, který škubal úponami a skučel v lanoví, jako by naší lodi říkal: Neprojedeš, tudy neprojedeš!

Trvalo to osm dní. Chvilími, nejčastěji v poledne, vítr utichl a na obloze, v místech, kde mělo být slunce, se na několik minut ukázala okrouhlá rozmazaná skvrna.

Za nekonečných hlídek na palubě, když se z nebe lilo, kdy den byl k nerozeznání od noci a kdy nebylo nic na práci kromě zírání do tmy a šera před lodí, jsem si vytvořil jakýsi systém na ukrácení dlouhé chvíle. Hned po příchodu na hlídku a po započetí pravidelné pochůzky po palubě jsem si začal v duchu opakovat všechno, nač jsem si vzpomněl: míry, váhy, havajské číslovky, názvy amerických států a jejich hlavní města, názvy anglických hrabství a význačnějších měst, jména anglických králů v chronologickém pořádku. Tak se mi dařovalo překlenout čas k prvním dvěma úderům lodního zvonce. Pak přišla řada na desatero božích přikázání, na devětatřicátou kapitulu Knihy Jobovy a na několik dalších výňatků z Písma svatého. Potom Cowperův "Vyvrhel", má oblíbená báseň, jejíž ponurá nálada harmo-

novala s mým momentálním duševním rozpoložením ztracence v nesmírném oceánu.

Po osmi dnech neustávajícího stormu z východu se vítr stočil trochu na jih. Poněvadž jsme jižním směrem urazili už hezký kus cesty, nasměrovali jsme ráhna na tupo a se všemi plachtami, které se jen daly nasadit, jsme se začali posunovat na východ. Vítr zde neustále střídal směr a po jedné takové náhlé změně, když předtím celá posádka pracovala na lanovém systému, zůstala naše služba na palubě sama. Vítr minutu od minuty sílil a bičoval loď sněhem a deštěm. Tma byla, že by se dalo do úst sáhnout, plachty se třepotaly, vzdouvaly a pleskaly. Dostali jsme rozkaz svinout košovou plachtu na hlavním stěžni. Do nejdelší smrti na to nezapomenu. Holýma rukama jsme tloukli do namrzlého plátna - v rukavicích nikoho ani nenapadlo šplhat do lanoví, protože sklouznout a přepadnout přes palubu v době, kdy byly všechny naše čluny zvednuty ze závěsu a uvázány na palubě, znamenalo jistou smrt. Potřebovali jsme k práci všechny prsty, kterými nás Pánbůh obdařil. Už několikrát jsme měli plachtu na ráhne, ale pokaždé se nám zase vyškubla a znova se nadouvala jako balón.

Pátek 22. července. Toho dne storm trochu polevil. Nasměrovali jsme ráhna na návětrnou stranu. Mraky se vznesly výš nad moře, což dávalo naději na lepší počasí. Když jsem byl po poledni s třetím důstojníkem a ještě se dvěma dalšími námořníky dole ve skladu pro suchary, pronikl k nám do podpalubí okrouhlým okénkem sluneční paprsek. Sluneční záblesk, který jsme nespatrili už celé týdny, byl pravý posel nebes. Všem se nám v tom okamžiku vyjasnily tváře. Lodní kázeň nám nedovolovala opustit práci, ale všichni zde dole včetně třetího důstojníka Mr Hatche jsme hořeli zvědavostí, co se děje venku. Vtom Mr Hatch zahlédl stevardovu černou hlavu, vyklánějící se z okénka spíže.

"To být země, sir!" odpovídal stevard na důstojníkovu volání. "Pán neslyšet, jak všichni zpívat země? Kapitán říkat, že to být Cape Horn!"

Tou zemí byl ostrov Staten Land, ležící na východ od Hornova nr ;u. Pustší a smutnější místo jsem ještě v životě neviděl. Holé skály pokryté ledem a ve stržích mezi nimi tu a tam zakrslý keř. Jak se dalo

čekat, profesor Nuttali začal kapitána přemlouvat, aby u ostrova přistál. Když už je jednou tady, bylo by hříchem neprobádat končinu, na které jistě ještě nikdy nestanula lidská noha. Za všeobecného veselí kapitán řekl, že mu milerád obětuje jeden z našich člunů, na kterém může, když jinak nedá, přirazit k ostrovu a prohlížet si jeho přírodní divy po libosti a jak chce dlouho, ale naše loď že musí pokračovat v plavbě. Ostrov zůstal za námi a při západu slunce jsme vplouvali do Atlantského oceánu.

KONEČNĚ DOMA

Neděle 24. července. Dosáhli jsme 50°27' jižní šířky a 62°13' západní délky. Pluli jsme teď severně od Falklandských ostrovů a postupně jsme stáčeli loď k severovýchodu. S rovníkem před přídíl a Hornovým mysem za zády jsme se s každým přehoupnutím po hřebtech vln blížili do teplejších oblastí a k domovu. Jižní kříž a Magelanovy mraky byly každou noc níž nad horizontem.

Jedné noci jsem byl poslán kvůli jakési malé opravě na čelnní čnělku. Udělal jsem, co bylo potřeba, a pak jsem zůstal chvíli na čnělce ležet a kochal jsem se pohledem na naši loď. Byl jsem vysunutý daleko dopředu před trup Alertu, takže jsem se na loď díval z odstupu. Před mýma očima vyrůstala z vody pyramida plachet, rozprostřených do šíře až na boky a sahajících - jak se mi zdálo - až k nebi. Moře bylo klidné jako jezero. Od zádi vanul lehký, stejnoměrný pasát, fialově modré nebe bylo poseto jasnými hvězdami obratníkových konstelací. Bylo slyšet jen tiché šplouchání rozrážené vody. Do výše i do šíře se prostíraly plachty: po obou stranách dolní boční plachty, které sahaly hluboko pod palubní obrubnici, nad nimi se vzdouvaly boční brámové a ještě výš lehké boční nadbrámové. připomínající dva obrovské orly s rozpjatými křídly. A nad tím vším se vznášely královské plachty jako nedosažitelný vrcholek celé pyramidy, dotýkající se hvězd. Moře bylo tak pokojné a vítr tak stejnoměrný, že kdyby byly plachty vytesány z mramoru, nemohly by být ne-

hnutější. Pasát na ně dopadal tak stejnoměrně, že je napíнал přímo do ideální hladkosti bez jediného záhybu nebo varhánku. Byl jsem tak uchvácený, že jsem zapomněl, kde jsem a proč zde jsem.

Řekl jsem už o našem prvním důstojníkovi Mr Brownovi, že se uměl se svými povinnostmi zástupce "prvního po Bohu" skutečně obdivuhodně vypořádat a přitom ještě zastat mnoho úkolů a práce, které na jiných lodích patřily kapitánovi. Proto byl někdy až malicherně nedůtklivý, když někdo zasahoval do jeho kompetence. Báł se, aby neutrpěla jeho autorita u mužstva. Stalo se, že mu kapitán poručil vyrovnat čnělku na předním stěžni. Mr Brown si vybral příslušné námořníky, rozmístil je na přídi kolem stěžňových pardun a začal udílet rozkazy. Tu povolit, tu přitáhnout atd. S hlavou zvrácenou vzhůru a s očima upřenýma na čnělku nepozoroval, že se od záďě přišťrachal "starý". Uvědomil si jeho přítomnost, až mezi jeho vlastní povely padl první hřímavý rozkaz kapitánův.

"Jestli chcete být, pane, na přídi, tak já půjdu na zád', jeden tady na to stačí!" řekl a zamířil k zádi.

"Kapitánem na lodi jsem já!" zavrčel "starý".

"Zajisté," řekl Mr Brown, "a prvním důstojníkem jsem já a vím, že mé místo je na přídi a kapitánovo na zádi!"

"Mé místo je všude tam, kde se mi zrovna zachce být, všude, všude na celé lodi! Můj rozkaz bude platit jak na přídi, tak na zádi, a první důstojník zůstane prvním důstojníkem jen tak dlouho, jak se mi zlíbí!"

"Prosím, pane kapitáne, stačí říci. Co se mě týče, mohu pracovat okamžitě jako prostý námořník. Nestal jsem se prvním důstojníkem ani z protekce, ani z milosti!"

Mr Brown měl neshody už se stevardem, který podléhal přímo kapitánovi. V jednom kalifornském přístavu, už si nevzpomínám ve kterém, došlo mezi nimi ke rvačce. "Ty, Browne, já ti ukážu!" vykřikl černý stevard, rozběhl se proti důstojníkovi jako býk a uhořil ho hlavou do břicha. Důstojník ho chytil levačkou pod krk a pravačkou mu zasadil několik drtivých úderů. "Odkdypak jsem pro tebe ,ty'!" vykřikl do tváře útočícímu černochovi.

Téhož dne, kdy došlo k hádce se "starým", požádal první důstojník stevarda o sklenku vody. Černoch mu bryskně odpověděl, že

nikomu neposluhuje a že kromě kapitána mu nemůže nikdo poroučet, ani Brown. A zase zapomněl na ono slovíčko "mister". To Mr Brown nesnesl. Vrhł se na černocho a povalil ho na palubu, nebo spíš při zápolení oba upadli. Převalovali se zaklesnuti do sebe, jednou byl nahoře ten, podruhé ten. Pak se jeden druhému vytrhli, vyskočili na nohy a černoch se pokoušel svým známým stylem uhodit Mr Browna hlavou do břicha a vyrazit mu dech. Mr Brown ho tentokrát definitivně povalil, sedl si na něj obkročmo a sevřel ho koleny. Stevard se začal vztekat a protáhle vykřikovat: "Jestli mě Mr Brown nepustit, téct krev!"

V tom okamžiku se objevil na palubě "starý". Odtrhl od sebe oba rváče a odvedl stavarda na zád', kde ho několikrát přetáhl lanem.

Neděle 7. srpna. 25°59' jižní šířky, 27°00' západní délky. Jeden z mladších námořníků pracoval v noci na dnešek s obrovitým Francouzem Johnem na ráhnech hlavního stěžně. Při skasávání plachty se chlapci smekly ruce, ale Johnova pravice se zavčas natáhla a zachytla ho v pádu za šos kazajky. John ho vytáhl zpátky na ráhna a klidně procedil skrz zuby: "Podruhé se lip drž, opičko!" Nebýt Johnovy pohotovosti, byl by to určitě už náš druhý muž přes palubu. Nikdo z posádky se o noční příhodě nedověděl. Když o ní velkomyslně pomlčel hlavní aktér John, neměl o ní právo mluvit nikdo z nás, pouhých svědků. Zmiňuji se o ní až teď, po letech.

Málem po stu dní jsme potkali první loď. Byl to anglický bark Mary Cateriney plující z Bahie do Kalkaty. Nazítří kolem třetí hodiny jsme potkali další velkou loď pod anglickými barvami. Měla nasazené brámové a královské plachty, směřovala na South-by-East pravděpodobně se záměrem obeplout Hornův mys. Na vrcholcích stěžňů seděli námořníci. Na stožáru křížového stěžně vlála feudální vlajka svatého Jiří.

Pátek 12. srpna. Za svítání jsme spatřili ostrov Trinidad. Ostrov vypadal jako blankytná mohyla, navršená na skále. Při pohledu na něj mě napadlo, jestli se tu ještě skrývají tlupy pirátů, kteří bývali postrachem zdejších vod.

Čtvrtek 18. srpna. O třetí hodině odpolední jsme míjeli ostrov Fernando Noronha, ležící na 3°55' jižní šířky a na 52°55' západní délky. V noci z pátku na sobotu jsme kolem jedné hodiny počtvrté od

vyplutí z Bostonu přestoupili rovník. Tentokrát na 35° západní délky. Od té chvíle jsme začali rozhrnovat vody severní polokoule. Jižní kříž a Magellanovy mraky zapadly za obzor a na nočním nebi zazářila Polárka, Velká medvědice a ostatní souhvězdí severní hvězdné oblohy.

Neděle 28. srpna. Toho dne se udála tajemná a pro některé pověřivé námořníky strašidelná věc. Na špičce brámové čnělky visela z ničeho nic velká světelná koule neboli, jak námořníci říkají, "korposant" (corpus sancti). Stáli jsme na palubě s hlavami zvrácenými a bedlivě jsme ji pozorovali. Vznese-li se totiž po lanech vzhůru, bude hezky. Sklouzne-li dolů, přijde co nevidět storm. O tom si žádný námořník ani netroufá zapochybovat. Na smůlu se svezla níž na jedno z brámových ráhen. Ale teprve teď to začalo být napínavé. Protože jestli někomu z námořníků sklouzne světlo na tvář, je s ním amen, je synem smrti. Nesklouzlo na nikoho, ale myslím, že mladému anglickému chlapci nebylo moc do smíchu jen kvůli tomu, že světelná

koule visela přímo nad jeho hlavou. Potom zmizela a objevila se na brámovém ráhnu předního stěžně.

Nakonec se přestěhovala na špičku čeleňové čnělky.

Byl už nejvyšší čas, abychom byli doma. Na lodi se objevily kurděje. Jeden starší námořník už ležel přes týden a teď onemocněl i mladý Angličan Ben. A jak taky ne, když světelná koule visela přímo nad jeho hlavou! Celý otekl, dásně mu naběhly tak, že nemohl otevřít ústa.

Neděle 11. září. 30°04' severní šířky, 63°23' západní délky, směr Bermudy. Nazítří ráno kolem desáté hodiny se rozlehl na lodi dlouho už neslyšený výkřik "Sail ho!" Plachta na obzoru patřila škunerové brize, která plula ze Spojených států do Západní Indie. Když její kapitán zpozoroval, že od nich něco potřebujeme, zpomalil loď. Vzápětí k nim přiřazil náš člun. Potřebovali jsme naléhavě čerstvou zeleninu jak pro oba nemocné, tak pro celou posádku, z níž mohl každý třeba už zítra onemocnět na kurděje. Škunerová briga Solon z Plymouthu na řece Connecticut nám darovala ze svých zásob několik pytlů brambor a cibule. Cibule byla opravdu čerstvá a důstojník, shazující ji ve svazcích z paluby Solunu do našeho člunu, volal, že ji speciálně pro nás vázala americká děvčata. Cibule postavila naše nemocné v několika dnech na nohy.

S příznivým větrem z jihozápadu v zádech jsme minuli Bermudy. A navzdory staré písničce, popěvované těmi sýčky mezi námi, kteří si pořád mysleli, že nás musí do konce plavby potkat ještě nějaký storm, přepluli jsme i kolem mysu Hatteras za pěkného počasí. Takže výhrušné verše "Jestli vám Bermudy nezlámou vaz, střežte se, zničí vás Hatteras", vyzněly naprázdno.

Pátek 16. září. 38°00' severní šířky, 69°00' západní délky. Vane příznivý jihozápadní vítr. Každá hodina nás přibližuje k domovu. V době psí služby je celá posádka na palubě, nemluví se o ničem jiném než o konci naší plavby, kdy a kde spatříme pevninu, jestli budeme doma do konce týdne, do které půjdeme hospody, do kterého kostela, jak asi vypadá Boston, přátelé, známí, kdy nám asi vyplatí gáže atd. I největším a nejzatvrzelejším škarohlídům se vyjasnily tváře. Na celé lodi panuje povznesená, slavnostní nálada. Železná kázeň polevuje a při odebírání vzorků mořského dna se žertuje už i před "starým".

Podle charakteristicky černého bahna, které ulpělo na sondě, jsme právě poblíž Block Islandu. U Nantucketu se bahno změnilo v černý písek a u Georg's Bank v písek bílý. Bohužel nastalo bezvětří a padla hustá mlha. Celou neděli 18. září jsme prostáli na místě. Skládali jsme si a urovnávali věci do kufrů, včetně různých drobností a upomínek z cesty. Snědli jsme nedělní pudink a začali jsme si povídat o svém příštím životě na pevnině, jako bychom už stáli v bostonském přístavu.

"Kdo se mnou půjde příští neděli do kostela?"

"Já," řekl Jack, který byl vždycky pro všechno. "A o slané vodě už nechci ani slyšet!"

"Neříkej! Copak to neznám? Spustíš předřovou i zádřovou kotvu v krčmě u Barmesa a nikdo tě tři neděle nespátí!"

"Ne!" vykřikl Tom, "s grogem jsem skončil, dám se na diákona."

"Tak potom si já koupím kvadrant," řekl Bili, "a stanu se v Hinghamu navigátorem."

Harry White přísahal, že začne nový život v Tremont Housu jako gentleman. Přitom dobře věděl, že mu peníze vystačí nejvýš čtrnáct dní. Krátili jsme si zkrátka dlouhou chvíli a netrpělivě jsme čekali, až se zvedne vítr.

K večeru začala váť lehká bríza, a přestože se mlha dosud nezvedla, vypluli jsme na východ. Asi uprostřed první služby vykřikl námořník, který měl hlídku na přídi: "Kormidlo vlevo!" Bylo jasné, že nemá kdy určit blíž nebezpečí před naší přídí. V tom okamžiku vyjela z mlhy velká loď, řítící se přímo na nás. Plachetník bleskurychle uhnul. Propluli jsme kolem sebe tak těsně, že se kladka na našem vratiráhně třela o bok neznámé lodi.

V zimničné nedočkavosti, kdy už konečně spatříme břehy rodné země, jsme vstali nazítří ráno dávno před rozedněním. V mlze se kolem nás houpalo na moři několik malých rybářských bárek. Když konečně vyšlo slunce, uviděli jsme vzadu za sebou písečné pahorky mysu Cod a před naší přídí rozlehlou hladinu zátoky Massachusetts. Tu a tam na ní svítily bílé plachty. Čím víc jsme se blížili ke vjezdu do přístavu, tím víc se kolem nás rojilo plachetníků, plujících různý-

mi směry. Některé křižovaly, jiné pluly s plným oplachtěním. Vysoký masív mysu Ann včetně jeho skalisek jsme měli jako na dlani.

Majáky vypadaly jako hlídači v dlouhých bílých pláštích, kteří střeží vjezd do přístavu. V ranním větru se vznášel dým vystupující nad rovinami Hinghamu. Jeden chlapec v naší posádce byl synem místního klempíře. Podle ruměnce na jeho tváři se dalo soudit, jak je mu u srdce, když před sebou vidí obrysy pahorků, svůj rodný kraj. Kolem desáté hodiny přirazil k boku naší lodi člun s lodivodem. Vysadil lodivoda na naši palubu a pokračoval dál vstříc dalším lodím. Byli jsme už na dohled signalizační a telegrafní stanici, to znamená, že zprávu o našem příjezdu v této chvíli dostávají majitelé Alertu a s nimi i kupci, hoteliéři a různí jiní žraloci v Anenské ulici." Kořist v podobě dvouleté gáže, která bude posádce vyplacena, je velice lákavá, a všichni už jistě uvažují, jak to udělat, aby z ní něco káplo i do jejich kapes.

Od Hinghamu k nám doléhala střelba a lodivod nám řekl, že se tam dnes koná jakási vojenská slavnost s přehlídkou. Chlapec z Hinghamu litoval, že už nejsme na břehu. Kolem druhé po poledni začal vát prudký vítr ze západu, který nás donutil křižovat. Od druhé hodiny do čtvrté jsem stál u kormidla. Po vystřídání jsem dostal rozkaz vyšplhat na ráhna předního stěžně. Mezi ostrovem Rainsford a Zámkem jsem pětkrát napínal a svíjel brámovou plachtu. Všichni jsme se těšili, že už večer budeme na zemi, ale nepříznivý vítr a ještě nepříznivější proud nás donutil zakotvit na závětrné straně.

Za půl hodiny byly plachty svinuté, ráhna vyrovnána a všechno uvedeno do vzorného pořádku. Naše dlouhá plavba se končila. Stáli jsme v bezpečném bostonském přístavu. Kolem dokola byl dobře známý obraz: na západě kopule vládních budov, trochu blíž k nám svítila světla obchodní čtvrti. O deváté hodině se rozezněly jako obvykle zvony v celém městě a my z Bostonu jsme se snažili rozeznat hlas zvonice Old South.

Pak k boku naší lodi přirazil malý vyjížďkový člun a z něho vystoupil na palubu Mr Hooper, mladší společník naší firmy. Stiskl si s kapitánem ruku a oba zmizeli v kajutě. Za chvíli se objevil znovu na palubě a ptal se prvního důstojníka po mně. Když jsme se s Mr Hooperem viděli naposledy, měl jsem na sobě ještě uniformu harvard-

ského studenta. Není divu, že mě teď těžko poznával. V krátkých kalhotách, červené košili, s dávno neostříhanými vlasy a opálený jako Indián jsem na studenta nevypadal. Stiskli jsme si ruce, blahopřál mi k šťastnému návratu domů i k mému statnému, zdravému vzezření, řekl mi taky, že všichni moji drazí jsou zdraví a že se na mě těší.

Kapitán odjel s Mr Hooperem a nás požádal, abychom ještě tuto noc strávili na palubě a připruli pod velením lodivoda s ranním přílivem k molu.

Cítili jsme se už natolik doma, že naše obvyklá večere, solené hovězí, maso a suchary, zůstala netknutá. Mnoho z nás, kteří jsme byli na moři poprvé, nemohlo usnout. A já sám jsem byl v takovém podivném duševním rozpoložení, že jsem to nemohl pochopit. Když jsem před rokem nosil a konzervoval na kalifornském pobřeží kůže, při pouhé představě, že za dvanáct měsíců budu doma v Bostonu, jsem se radostí div nezbláznil. A teď, když jsem byl opravdu v Bostonu, na místě, z něhož jsem mohl dohlédnout rodný dům, necítil jsem v sobě nic z onoho dávného vzrušení. Nebylo ani stopy po nějakém nadšení. Místo toho jsem cítil lhostejnost a celkovou apatii.

Příští den kolem desáté hodiny se zvedla mořská bríza a lodivod vydal příkaz k odkotvení. Za zpěvu písně "Yo, heave, ho!", jejíž ozvěna se naposled odrážela od kopců v San Diegu, se vznesly kotvy vzhůru. S příznivým větrem, v záři slunečních paprsků, s napjatými brámovými i královskými plachtami, s vlajícím komodorským praporkem i s vlajkou, s hlavními děl kouřícími od vítacích salv jsme svižně dopluli do City. Když jsme přirazili k molu, naše kotva určitě ještě nedopadla na dno, a na palubě se už rojilo plno lidí: celníci, zástupci Topliffovy agentury, pídící se po zprávách z neznámých končin, lidé, kteří se přišli zeptat na své přátele sloužící na naší lodi nebo na ty, co ještě zůstali na kalifornském pobřeží, handlři s olejem, obléhající černého kuchaře se zaměřením udělat s ním obchod s odpadky, a nakonec ti nejdůležitější, nadháněči a komisionáři různých penziónů hledajících klienty. Několik se jich zmocnilo taky mě. Tvrdili mi do očí, že jsem u nich už minule bydlel a že jsem byl s ubytováním spokojen, že si mě pamatují a že se z mého návratu nesmírně radují. Cpali mi do kapes reklamní tiskoviny, říkali mi, že

ruční vozík stojí přichystaný k mým službám na nábřeží, nabízeli se, že mi pomohou vynést z lodi kufr nebo že mi přinesou láhev rumu, jestli nemohu ještě na břeh. Vypadalo to, že se z jejich obležení nevymotám a že plachty, které se dosud vzdouvaly na našich stěžních, nikdy nesvineme. Pak jsme tedy naposledy svinuli plachtu za plachtou, vyhodili jsme ha břeh provazy a přitáhli jsme loď k molu za sborového zpěvu, který jistě vzbudil půl North Endu a jehož ozvěna se odrážela od doků. Městské zvony odbíjely právě jednu hodinu, když jsme udělali na upínacích lanech poslední uzel. O několik minut později nebyl už na palubě Alertu nikdo kromě starého lodního dozorce, kterého poslali z kanceláře společnosti, aby loď hlídal.

KONEC

RICHARD HENRY DANA • DVA ROKY POD STĚŽNĚM

Svazek č. 51

Řídí Josef Šubrt a J. P. Velkoborský.

Podle anglického originálu *Two years before the mast* převyprávěl Ladislav Dvořák. Ilustroval Václav Junek. Obálku s použitím kresby Václava Junka navrhl Jaroslav Fišer. Graficky upravil Jan Hejda. Vydal jako svou 4118. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1972. Odpovědný redaktor Jan Petr Velkoborský. Výtvarný redaktor Jaromír Zápal. Technická redaktorka Jitka Pavlíková. Z nové sazby písma Brno Z vysadila a vytiskla Severografia, n. p., závod 1, Liberec. 14,19 AA (text 11,76, ilustr. 2,43), 14,24 VA. Náklad 50 000 výtisků. 1. vydání. 13-770-72 14/54 Brožovaný výtisk 7 Kč

©, Albatros 1972 Adaptation, © Ladislav Dvořák, 1972 Illustrations, © Václav Junek, 1972